

Revista inventatorilor
și cercetătorilor

2 '96

INTELECTUS

INTELLECTUS

Revista inventatorilor
și cercetătorilor

2

NASCUNTUR AB HUMANO INGENIO
OMNIA ARTIS INVENTORUMQUE OPERA
QUAE OPERA DIGNAM HOMINIBUS VITAM
SAEPIUNT
REIPUBLICAE STUDIO
PERPICIENDUM EST ARTES INVENTAQUE
TUTARI

DIN GENIUL UMAN SE NASC TOATE
OPERELE DE ARTĂ ȘI INVENTIILE
ELE GARANTEAZĂ OAMENILOR O VIAȚĂ
DEMNĂ
ESTE DE DATORIA STATULUI
SĂ ASIGURE PROTECȚIA ARTELOR
ȘI A INVENTIILOR

Inscripție de pe cupola sediului OMPI, Geneva

Chișinău 1996

*Plimăți inventatori,
rugăm, nu vă alarmați! Din cel puțin
două motive:
colegul Dumneavoastră, neluat în seamă
de către examinator, e danez
(am extras episodul dintr-o ediție apărută
cu ocazia centenarului legislației brevetare
din această țară),
iar mașina pe care o propune e un perpetuum
mobile...*

(Vezi pag. 80)

**Aspecte actuale
ale proprietății
industriale**

**Invenții
și inventatori**

V. Cojocaru	<i>Concepția de automatizare a locurilor de muncă pentru examinatori</i>	5
V. Crecetov	<i>Ce avantaje oferă franchisingul?</i>	7
V. Sosnovschi	<i>Proprietatea industrială și Codul Vamal</i>	9
A. Moisei	<i>În apărarea dreptului conferit de lege</i>	10
E. Блошинская	<i>Промышленная собственность Республики Молдова: попытка статистического анализа</i>	12
G. Bucșă	<i>Unele aspecte privind protecția desenelor și modelelor industriale în România</i>	16
Л. Анисимова	<i>Контракт – основной регулятор процесса лицензирования и передачи технологий</i>	19
A. Тимонин	<i>Технический уровень продукции и его роль в конкурентной борьбе.....</i>	24
T. Popescu	<i>Contrafacerea</i>	26
	<i>Victime ale propriului renume</i>	28
G. Summerfield	<i>Un ghid practic pentru dobândirea drepturilor de brevet în S.U.A.: relația dintre inventator și unități</i>	30
T. Fischer	<i>Natura și transferul dreptului de proprietate intelectuală în legislația americană</i>	33
M. Andriuță	<i>Argumentarea științifică a construcției danturii unei cupe de excavator</i>	39
I. Munteanu	<i>Terapia tisulară - o nouă metodă de luptă cu durerea</i>	41

Atitudini, probleme, sugestii	V. Rudic, A. Deseatnic <i>Colecția națională de microorganisme</i> 43
	A. Tănase <i>Fațete noi în tratamentul insuficienței renale cronice</i> 45
Valente feminine	P. Bratu <i>Conceptul de agrementare tehnică în construcții</i> 47
	T. Azema <i>Aspecte ale biotehnologiei la Stevia rebaudiana Bertoni</i> 48
Comunicări	S. Harnău <i>Introducere în semiotica economică</i> 52
	V. Bejan <i>Prelucrarea textelor prin mijloace electronice: despărțirea în silabe</i> 55
	I. Moldovanu, V. Vovc <i>Neurologia funcțională (concepte, abordări, perspective)</i> 64
Cooperare internațională	T. Blake: “Protecția condiționează beneficiul” 68 <i>În vederea aderării la Protocolul de la Madrid</i> 69
Prezente pe mapamond	<i>Moldova la “Genius ‘96”</i> 70
Cugetări	P. Soltan <i>Cei doi jucători ai Universului</i> 71
Din postă redactiei	<i>Un “dibaci” își oferă serviciile</i> 74
Noutăți editoriale	<i>Cărți rare din colecția Koch</i> 75
AGEPI news 76
Anunțuri, reclamă 8,11,40,46,63
Bursa inventiilor 79

Conceptia de automatizare a locurilor de lucru pentru examinatori

ing. Vitalie COJOCARU
AGEPI

Dezvoltarea sistemului informatic al Agenției a adus în mod obiectiv la necesitatea creării unor locuri (posturi) specializate de lucru a examinatorilor prin intermediul calculatoarelor și mijloacelor programate respective.

Care ar fi cerințele principale față de aceste mijloace

În primul rând, experiența acumulată și studierea procesului de lucru a unui examinator, fie el la invenții, fie la mărci sau la alte obiecte de proprietate industrială, ne impune anumite restricții, mai bine spus cerințe, față de mijloacele tehnice și anume:

- performanțe sporite în ceea ce privește prelucrarea informației, în special a imaginilor, care sunt o parte indisolubilă a oricărui obiect de proprietate industrială;
- capacitate mari de stocare a informației (circa sute de megaocteți);
- viteză mare de lucru pentru a satisface necesitățile de acces în regim online, adică prelucrarea unor date la cererea utilizatorului nu trebuie să dureze mai mult de câteva minute (ar fi de dorit, chiar instantaneu);
- necesitatea de a avea dispozitive pentru lucru cu discuri optice (CD-ROM), care pătrund din ce în ce mai intens în toate sferele activității umane, înlocuind informația pe hârtie (la moment Agenția dispune de mai mult de 2000 CD-uri cu informație brevetată și nonbrevetată din aproape toate oficiile din lume, cele mai valoroase și numeroase provenind de la OMPI și OEB);

- posibilitatea de a lucra cu baze de date care aparțin diferitelor oficii sau mari firme specializate în domeniu prin intermediul rețelei de telecomunicații (o examinare serioasă în fond presupune și analiza unui mare volum de informație, care nu totdeauna poate fi la dispoziția examinatorilor în condițiile existente și deci necesită adresarea către baze de date din alte țări);
- posibilitatea de a avea acces la rețea globală de calculatoare "Internet" (aceasta este necesar din cauza că examinatorii trebuie să fie permanent la curent cu ultimele rezultate în domeniu, pentru a putea aprecia noutatea, mai bine zis nivelul științific al lucrărilor prezentate).

La cele expuse mai sus s-ar mai adăuga un dispozitiv de imprimare cu viteză sporită și posibilitate de a imprima imagini atât alb-negru cât și color, un dispozitiv de scanare a documentelor cu posibilitate de transformare în texte.

În ceea ce privește mijloacele programate, ca de obicei ele pot fi împărțite în două mari clase:

- programe de sistem;
- programe de aplicație.

Programele de sistem trebuie să satisfacă unele cerințe speciale și anume:

- ◆ să fie integrate, adică în cadrul unui program să fie incluse cât se poate mai multe funcții (susținerea diferitelor dispozitive: CD-ROM, modem, imprimante, interconectarea cu "Internet", rețele de telecomunicație, interconectarea între două sau mai multe calculatoare);

Aspecte actuale ale proprietății industriale

- ◆ să aibă posibilitatea de interacțiune cu programele de aplicație folosind mijloace de transfer de date între diferite componente ale sistemului; într-un mod simplu și transparent pentru utilizatori, care de obicei nu au studii speciale în domeniul informaticii.

Ca exemplu poate servi sistemul operațional Windows 95. Aplicațiile care funcționează în mediul acestui sistem utilizează o serie de standarde care dau posibilitate în cel mai simplu mod să transferi informația de la un program la altul în scopul prelucrării ulterioare.

Un astfel de program de sistem are importanță nu numai pentru specialiștii care elaborează soft dar și pentru utilizatori, deoarece simplifică procesul de instruire, el, utilizatorul, aflându-se într-un singur mediu și creându-și condiții comode de lucru, ceea ce nu este un element secundar, atunci când dorești să implementezi ceva nou și necunoscut, care are ca scop final ridicarea nivelului atât cantitativ cât și calitativ al lucrărilor într-o întreprindere.

Cel mai mare interes îl prezintă programele de aplicație.

1) În primul rând, unui examinator îi este necesar un procesor de texte pentru pregătirea informației (corespondență, formulare, decizii, protocoaleș.a.). S-ar părea la prima vedere că aceste condiții le satisfac orice redactor de texte existent (MS WORD, WORPerfekt sau altele), dar apar o serie de probleme pe care actualmente nici unul din acestea (sau cel puțin autorului nu-i este cunoscut) nu le poate rezolva:

- nu au mijloace pentru descrierea formulelor chimice, shemelor integrate, structurilor atomice etc.;
- nu au mijloace simple și eficiente de includere a imaginilor în documente;
- mijloacele de includere a informațiilor extrase din baze de date sunt adeseori foarte anevoie sau lipsesc complet;

- este destul de grea procedura utilizării diferitelor alfabelete în același text, de exemplu - gothic, chirilic, român și cu atât mai mult a ieroglifelor.

Utilizarea unor astfel de proceșoare de texte necesită un nivel destul de înalt de cunoștințe în domeniul machetării textelor, cea ce nu este obligatoriu pentru o persoană, domeniul de activitate al căreia are alte interese.

Luând în considerație un domeniu așa de vast cum este inventica, care poate cuprinde orice sferă a activității umane, problemele expuse mai sus se rezolvă de obicei prin elaborarea unor mijloace soft specializate sau prin elaborarea unui limbaj special prin intermediul căruia se descriu materialele respective. Problema este atât de complicată și amplă, încât ar merita un studiu aparte. Una din soluții este propusă în proiectul realizat în comun de oficiul European de Brevete, Oficiul American de Brevete și Oficiul Japonez de Brevete cu denumirea "MIMOSA", un software destinat prelucrării informației prezentate în mod mixt, adică texte și imagini.

2) Procesul de examinare presupune analiza informației în domeniu în diferite limbi (majoritatea în engleză, germană, franceză).

În cazul aplicării calculatorului în procesul de lucru foarte necesare ar fi dicționarele polilingve și chiar sistemele de traducere asistată de calculator. Un element la fel de important este dicționarul explicativ, clasificatoare care într-un anumit sens pot servi ca dicționare.

3) Programe pentru crearea cartotecilor personale. De obicei, fiecare examinator își formează pe fișe date despre ceea ce a citit, examinat sau date bibliografice.

4) Un program care ar urmări respectarea procedurilor juridice (durata de examinare, plata taxelor, răspunsurile la scrisori, controlul corectitudinii documentelor alcătuite).

Ce avantaje oferă franchisingul?

ing. Veaceslav CRECETOV,
AGEPI

Contractul de franchising reprezintă permisiunea de a folosi anumite drepturi comerciale care aparțin altcui. Prin urmare, e vorba de un contract conform căruia franchiserul (titularul) permite franchisorului (beneficiarul) de a folosi contra cost un sistem de afaceri creat de franchiser. Relațiile acestea au caracter de lungă durată, contractul cuprinzând toate condițiile în care veți putea beneficia de experiența partenerului D-voastră.

Să începem cu un scurt istoric.

Încă din 1860, firma americană de mașini de cusut "Singer Sewing Machine Company" a acordat distributorilor dreptul de a vinde mașinile sale. Firma le furniza mașinile de cusut, iar distributorii se ocupau de restul afacerii.

Această formă de franchising a început să practice și producătorul de băuturi răcoritoare "Coca-Cola". Franchisori primesc dreptul de a o imbutelia și comercializa sub numele de "Coca-Cola".

Avantajul franchiserului este că nu trebuie să se mai ocupe cu distribuția și comercializarea. Franchisorul primește un produs "copt" și beneficiază de un nume deja cunoscut.

Modernul Business Format Franchising (franchisingul afacerii) este mult mai complex. Franchiserul oferă un pachet complet al afacerii, probat cu efecte pozitive pe piață.

Acesta poate cuprinde drepturile de proprietate industrială referitor la o marcă sau mai multe mărci, denumiri de firme, desene/modelele industriale, opere protejate de dreptul de autor, know-how și secrete comerciale care vor fi folosite pentru comercializarea produselor sau prestarea serviciilor.

Inventatorul acestei forme de franchising a fost americanul Ray Croc: începând cu 1955, el oferea, pe lângă o idee de produs - o chiftea prăjită între două jumătăți de chiflă, - un design de restaurant, reclamă profesională și o instruire corespunzătoare a personalului. Astfel

a luat ființă firma Mc.Donald's, care astăzi are peste 11000 unități în toate țările lumii.

Vânzarea hamburgerilor este preluată de franchisor în numele și pe contul lui, pe când franchiserul oferă know-how-ul necesar și standardele de calitate. Prin aceasta se și explică faptul că fiecare restaurant Mc.Donald's, independent dacă se află la Moscova, Chicago sau București, este la fel amenajat, iar hamburgerii au același gust.

Franchisorul plătește o taxă de intrare în afacere, o taxă periodică și o taxă de publicitate (procente din cifra de afaceri înregistrată).

Contractul de franchising are ca bază o licență de exploatare a sistemului de franchising, acordată de franchiser către franchisor.

De exemplu, acordarea către corporația Desk Gear, Inc. a unei licențe de producere și comercializare a stilourilor cu marca Flume este un model de contract de licență. Sau, dacă corporația Desk Gear, Inc. va crea un sistem constituit din designul magazinelor și mijloacelor de marketing pentru vânzarea stilourilor și va permite exploatarea lui în vânzarea stilourilor cu marca Flume, acest sistem va constitui un franchising.

Deci, franchiserul oferă o franchisă. Aceasta conține un concept de organizare, dreptul de folosință și protecția drepturilor, organizația de instruire a franchisorului și obligația franchiserului de a sprijini activ franchisorul în vederea dezvoltării respectivului concept.

Franchisorul acționează în nume și pe cont propriu, el are dreptul și datoria să folosească, contra unei remunerații, franchisa.

Contribuția sa constă în furnizarea capitalului, muncii și informației.

Franchisingul este un sistem de cooperare între întreprinzători independenți din punct de vedere legal, organizat vertical pe bază unei legături de obligații pe termen lung, reglementată contractual.

Aspecte actuale ale proprietății industriale

Participarea la franchising reduce considerabil riscurile ambelor părți: franchisorul se poate concentra total asupra vânzărilor, pe cînd inventiile franchiserului sunt mult mai reduse decât în cazul deschiderii unei noi filiale. Să menționăm însă: în cadrul sistemului, franchiserul e cel ce ține cărma în mână: el impune standardele calitative și verifică prin controale regulate dacă acestea sunt respectate.

Un exemplu impresionant în ceea ce privește potențialul unui sistem franchising îl oferă același Mc. Donald's: rețeaua de restaurante americane White Castle s-a extins în mod clasic, prin filiale, din 1900 încoace deschizând aproape 400 de restaurante. Mc. Donald's a reușit să deschidă prin sistemul franchising, în jumătate din acest răstimp, un număr de restaurante de 25 de ori mai mare.

Un sistem franchising combină avantajele unei firme de dimensiuni reduse cu cele ale unui concern: franchiserul poate reacționa rapid și flexibil la schimbările pieței la fața locului; acționând ca un întreg, sistemul garantează achiziționarea mărfurilor la prețuri favorabile, reclamă unitară și o imagine standardizată.

Franchiserul și franchisorul practică aşa-numitul "partnership for profit": cu cât firma individuală are mai mult succes, cu atât este mai mare profitul întregului sistem. Iar cu cât este mai cunoscut întregul sistem, cu atât are mai mult succes franchisorul individual.

Serviciile franchiserului au ca principală condiție posibilitatea franchisorului de a se concentra total asupra vânzărilor. Franchiserul oferă premise optime, dar sarcina transpunerii lor în fapt revine franchisorului. Scopul acestei diviziuni a muncii este succesul economic pentru ambele părți.

La dispoziția Dumneavoastră !

Orice persoană doritoare de a se documenta are acces la biblioteca AGEPI. Pe lângă cărți și reviste, i se oferă posibilitatea de a se adresa unei vaste baze informaționale pe CD-ROM, din care cităm:

Publicații de specialitate și acte brevetare pe CD-ROM

1. *IP-LEX WIPO Intellectual Property Lexicon*, 1993. Texte de legi și convenții în domeniul proprietății intelectuale.
2. *JOPAL*. Revistă de literatură asociată brevetări. Disc, 1995 (1981-1994). Se editează periodic de Biroul Internațional OMPI. Conține date bibliografice privind esența unor articole ce prezintă interes în cadrul cercetărilor și examinării brevetelor, recent publicate în principalele reviste tehnice și științifice și incluse în așa-numita listă de documente minimum PCT.
3. *IPC: Class. Version 2.1*. International Patent Classification (IPC). Cumulative and Linguistic Advanced Search System. IPC: Class developed by the World Intellectual Property Organization (WIPO), Geneva, in cooperation with the German Patent Office, Munich, and the Spanish Patent and Trademark Office, Madrid. IPC: Class contains: IPC edition 1-6 in English, French, edition 5,6 in German, Spanish, Hungary.
Revision concordance data relating to edition 2/3, 3/4, 5/6.
4. *IPC symbols data*. Simbolurile de date IPC. Clasificarea Internațională de Brevete. Sistem avansat de documentare cumulativă și lingvistică, elaborat de OMPI în co-
- perare cu Oficiile de brevete din Germania și Spania. Clasificarea conține ediția 1-6 în limbile engleză și franceză, 5-6 în limbile germană, spaniolă, ungără. Verificarea corespondenții datelor edițiilor 2/3, 3/4, 4/5, 5/6.
5. *UPOV-ROM*. Central Data base on Plant Variety Protection, 1995.
Baza Centrală de date privind Protecția Soiurilor de Plante, 1995.
6. *ROMARIN*. Mărci comerciale internaționale, 1994-1995.
7. *ESPACE ACCESS*: Bibliografia cererilor de brevete europene și internaționale (PCT).
8. *ESPACE EP*: Cererile europene de brevete cu date bibliografice și reproducere complete facsimile (documente A1, A2 și A3), 1978-1995.
9. *ESPACE WORLD*: PCT International Applications on CD-ROM.
Date bibliografice și reproducere facsimile ale cererilor internaționale publicate conform Tratatului PCT, inclusiv Raportul cu privire la documentare și revendicările corectate, precum și variantele corectate ale cererilor internaționale publicate, 1986-1989, 1994.
10. *ESPACE AT*: Österreichische Patentschriften auf CD-ROM. Seria conține date bibliografice, precum și reproduceri faximile ale brevetelor Austriei, 1994.
11. *ESPACE CH*: Documente de brevete elvețiene pe CD-ROM. Date bibliografice și reproducere facsimile ale documentelor de brevet elvețiene (A3, A5 și B5), 1994-1995.
12. *ESPACE DE*: Deutsche Patentdokumente auf CD-ROM. Conține date bibliografice și documente complete sub formă de facsimile ale cererilor germane de brevet și modele de utilitate, date publicității (cu excepția documentelor R.D.G.), 1994.
13. *USA Pat. CD-ROM*. Brevete ale SUA în formă de facsimile.
14. *ESPACE OAPI*: Brevetele eliberate de OAPI pentru statele membre: Benin, Burkina Faso, Camerun, Republica Central-Africană, Congo, Costa de Fildeș, Gabon, Guineea, Mali, Mauritania, Niger, Senegal, Ciad, Togo. Colecția conține date bibliografice și reproducere facsimile integrale ale brevetelor eliberate de OAPI în perioada 01.01.1966-31.12.1992.
15. *Japonia CD-ROM*. Cererile de inventie și modele de utilitate publicate și examinate.
16. *Patent Abstract of Japan*, 1995. Rezumatul cererilor de brevete ale Japoniei care nu au trecut examinarea, în limba engleză, 1995.

PROPRIETATEA INDUSTRIALĂ ȘI CODUL VAMAL

dr.ing. Victor SOSNOVSCHI
AGEPI

În ultimii zece ani în lumea întreagă, odată cu extinderea pieței mondiale, a crescut brusc volumul de producere a mărfurilor contrafăcute.

Falsificările găsesc răspândire nu numai în sfera bunurilor de larg consum, dar și în aşa domenii cum sunt chimia, electronica, construcția de mașini și altele. Astfel, comerțul internațional al mărfurilor contrafăcute începe să aducă prejudicii tot mai mari țărilor capabile să producă fabricate de tehnologie înaltă. Concomitent, se constată că mecanismele legislative internaționale și cele naționale nu sunt în stare să contracareze acest fenomen.

Eficacitatea legislației internaționale în domeniul susmentionat - Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale (1883) și Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor (1891) este nesuficientă. Pe parcursul discuției internaționale în problema dată reprezentanții multor țări au recunoscut necesitatea de a încadra în soluționarea ei autoritățile vamale.

În scopul asigurării protecției juridice a obiectelor proprietății industriale, aplicării în practică a legislației existente, precum și transportarea obiectelor proprietății industriale fără autorizația deținătorilor de drepturi, ceea ce se referă la toate copiile fabricate fără documentul eliberat în țara de producere deținătorului de drepturi sau persoanei legal autorizate de acesta. Intenția se referă la:

1) Orice marfă, inclusiv ambalajul său, care poartă fără autorizare o marcă de fabrică sau de serviciu identică cu marca de fabrică sau de serviciu legal înregistrată pentru respectiva marfă sau care nu poate fi deosebită în aspectele sale esențiale de marca de fabrică sau de serviciu legal înregistrată și care din acest motiv încalcă drepturile titularului prevăzute de legislația Republicii Moldova.

2) Orice marfă care poartă o mască identică de fabrică sau de serviciu cu cea protejată, nu se deosebește de aceasta în mod substanțial și care este susceptibilă de a constitui o încălcare prin utilizarea în raport cu mărfurile sau serviciile diferite

de cele pentru care o marcă de fabrică sau de serviciu a fost înregistrată, producând astfel o confuzie cu privire la sursă sau origine.

În cazul încălcării dreptului asupra obiectelor proprietății industriale, titularul acestora sau destinatarul unui drept de autor poate prezenta autorităților vamale o cerere pe care se întemeiază.

Dacă în termen de 15 zile de la avizarea solicitantului cu privire la suspendarea vămuirii autoritățile vamale nu au primit înștiințare de la o altă parte decât solicitantul, că a fost deschisă o procedură legală care se conduce la o decizie de fond, autoritățile vamale procedează la efectuarea vămuirii.

În cazul în care a fost deschisă o procedură legală, autoritațile vamale trebuie să fie abilitate să pregătească suspendarea vămuirii.

Autoritățile vamale nu poartă răspunderea pentru cazurile în care nu au reușit să identifice mărfurile ce pot aduce atingere dreptului de proprietate industrială.

În cazul în care printr-o hotărâre a instanței judecătoarești se dispune ca mărfurile contrafăcute sau mărfurile pirat să fie distruse, această operațiune se face sub supraveghere vamală.

În cazul în care printr-o hotărâre a instanței judecătoarești se dispune ca mărfurile contrafăcute sau mărfurile pirat să fie confiscate, mărfurile se valorifică potrivit normelor legale, cu condiția de a nu fi introduse în circuitul comercial obișnuit și a nu prejudicia titularul mărcii înregistrate sau deținătorul dreptului de proprietate intelectuală. Autoritățile vamale nu vor permite reexportul mărfurilor de marcă contrafăcute sau pirat și nici nu le vor supune unui alt regim vamal.

Considerăm că adoptarea Suplimentului propus la Codul Vamal al Republicii Moldova va contribui la înălțarea concurenței nelioale, îmbunătățirea climatului de comerț internațional în Moldova, ridicarea credibilității față de partenerii comerciali și businessmani, promovarea concurenței, deci, în final, la dezvoltarea economiei naționale.

ÎN APĂRAREA DREPTULUI CONFERIT DE LEGE

*jurist Andrei MOISEI
AGEPI*

Desfășurarea activității agenților economici în domeniul obținerii și utilizării proprietății industriale este legată de apariția inevitabilă a unei diverse game de conflicte care aduc atingere directă sau indirectă valorilor materiale și spirituale rezultate din esența dreptului exclusiv declarat odată cu obținerea titlului de protecție asupra obiectelor proprietății industriale.

Un rol deosebit și chiar principal în această privință îi aparține însuși deținătorului proprietății industriale, deoarece doar la cererea acestuia pot fi întreprinse unele măsuri în apărarea drepturilor lezate în urma unor astfel de acțiuni cum ar fi:

- însușirea calității de autor;
- constrângerea la coautorat;
- divulgarea esenței invenției;
- producerea, importul, stocarea, oferirea spre vânzare sau vânzarea mărfurilor purtând mențiuni false referitor la obiectul proprietății industriale, precum și cu privire la numele producătorului sau comerciantului.

Aceleași acțiuni săvârșite prin exploatarea obiectelor proprietății industriale protejate sau a produsului obținut prin utilizarea acestor obiecte, precum și indemnarea terților la efectuarea acestor acțiuni fără autorizația titularului atrag și ele după sine respectivele sancțiuni.

La momentul de față se observă o atitudine pasivă atât a producătorilor, cât și comercianților față de problemele asigurării protecției produsului fabricat sau comercializat. De asemenea, e ne-serioasă atitudinea față de elementele care însotesc produsul de bază, aşa cum ar fi: designul, ambalajul, marca, denumirea etc., ele având un rol nu mai puțin important pe piața de desfacere. În fond, anume acestea și sunt folosite de către falsificatori în desfășurarea concurenței neloiale.

Tendința de a cucerii piața, de a vinde cât mai repede produsul face ca mulți producători să nu

acorde nici pe departe atenția cuvenită elaborării mărcii, precum și altor elemente enumerate mai sus. Mai mult ca atât: adesea se folosesc intenționat unii indici aparținând firmelor cu renume.

Aceste acțiuni sunt periculoase și, după cum am menționat, pot cauza prejudicii considerabile producătorului.

Possibilitatea atacării în judecată a acțiunilor legate de falsificare, precum și de folosirea unor indici capabili de a crea confuzie este reală și poate fi efectuată atât în baza convențiilor internaționale, cât și în baza legislației naționale, cum ar fi articolele 23 și 34 ale Legii nr. 461-XIII din 18 mai 1995 și articolul 25 al Legii nr. 588-XIII din 22 septembrie 1995.

În paralel, au fost propuse Parlamentului modificări ale Codului penal și ale Codului cu privire la contravențiile administrative, care vor lărgi posibilitatea apărării drepturilor rezultate din înregistrarea proprietății industriale, cât și a sanctonării concurenței neloiale. Rezultatele examinării acestor propuneri vor fi publicate în numerele următoare ale revistei.

Aș vrea să menționez în contextul dat că pe parcursul anilor 1995-1996 în cadrul Comisiei de Apel de pe lângă Agenție au fost examineate diverse contestații, unele dintre care le vom expune în continuare, folosind denumiri convenționale.

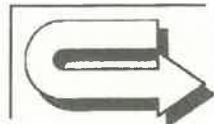
Așa, de exemplu, firma A a adresat un demers firmei B pe motiv că aceasta din urmă folosește un ambalaj foarte asemănător vizual cu cel înregistrat anterior de firma A. În consecință, firma B s-a angajat să scoată de pe piață marfa astfel ambalată, suportând pagubele materiale legate de producerea ambalajului. Acest caz nu a dus la un conflict serios, însă însuși faptul că firma B a fost nevoită să elaboreze un ambalaj nou atestă urmările nerespectării prevederilor legale. Cumpărătorul nu poate fi cucerit prin fals, în cazul dat - folosind prestigiul câștigat de către firma A. Dacă firma B n-ar fi retras marfa, ar fi costat-o mult mai scump.

Tendința înlăturării concurentului manifestă o intensitate sporită odată cu creșterea numărului producătorilor de produse omogene. O altă tendință o constituie faptul înregistrării nelegale a mărcilor străine sau folosirea la înregistrare a unor elemente care fac să se credă că produsul ar avea o oarecare legătură cu un alt producător sau teritoriu. E și explicabil, deoarece e cu mult mai ușor să desfaci produsul folosind unele atribute cunoscute consumatorului, care deja au obținut încrederea acestuia și nu mai au nevoie de reclamă, în spatele unor asemenea produse ascunzându-se adesea o calitate mult inferioară a mărfuii.

După părerea mea, subiecții de așa natură pot fi în câștig doar pe o perioadă scurtă, deoarece, dacă nu se găsește proprietarul adevărat, care va

intenta un proces civil sau penal, făcându-l pe vinovat să restituie paguba cauzată, atunci se va trezi consumatorul, acesta fiind de fapt un expert în materie: odată surprinzând produsul falsificat, nu-l mai procură, chiar și răspândește informația, punând la curent și alți consumatori ai produsului. În modul acesta se ridică autoritatea magazinelor specializate (sau cum li se spune la noi, de firmă) care, deși vânzând la prețuri puțin mai ridicate, în viitorul apropiat vor progrăsa simțitor. Își vor câștiga renume și acele firme care astăzi, fiind noi, rămân deocamdată necunoscute, dar fac eforturi pentru a asigura calitatea produsului și a atrage consumatorul cu condiția unei atitudini cât se poate de serioase față de elaborarea și înregistrarea elementelor care fac parte din proprietatea industrială.

La dispoziția Dumneavoastră !

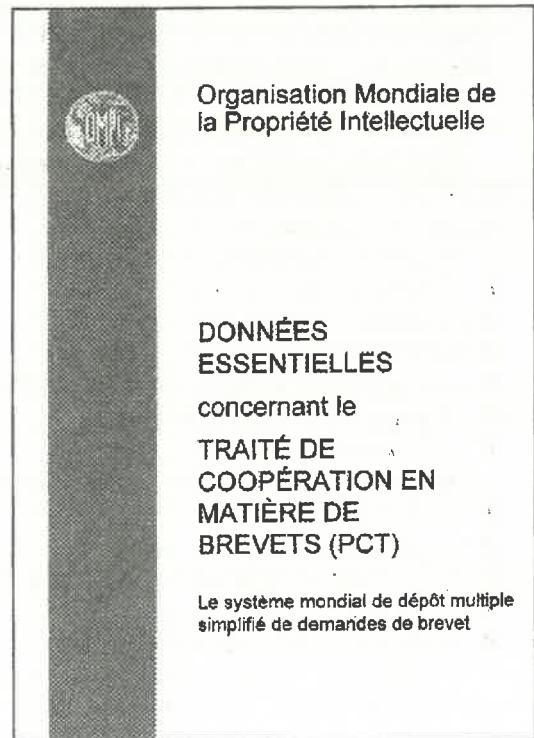

Pe lângă o vastă bază informațională pe suporturi optice, biblioteca Agenției vă oferă în permanență noi ediții tratând cele mai variate probleme ale protecției proprietății industriale.

Cea pe care o prezentăm expune avantajele Tratatului de cooperare în domeniul brevetelor (PCT). Publicație a Organizației Mondiale de Proprietate Industrială, ea dă răspunsuri la numeroase întrebări esențiale cum ar fi:

- ✓ Aveți intenția ca invenția Dvs. să fie protejată în mai multe țări?
- ✓ Înainte de a vă angaja să achitați peste hotarc sume considerabile, atât dori să vă evaluați șansele de a vă proteja invenția?
- ✓ Dorîți să aflați în prealabil perspectivele comerciale ale invenției în străinătate?
- Se publică de asemenea lista țărilor semnătare ale tratatului, printre care figurează și Republica Moldova.

Vă așteptăm la bibliotecă !

ПРОМЫШЛЕННАЯ СОБСТВЕННОСТЬ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА: ПОПЫТКА СТАТИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА

инж. Елена БЛОЩИНСКАЯ
AGEPI

Целью статистического анализа промышленной собственности, некоторые результаты которого приведены в данной статье, являлось изучение распределения инновационного потенциала по отраслевым направлениям экономики Республики Молдова. Кроме определения приоритетных, в указанном смысле, направлений, выявлены иностранные фирмы, владеющие наибольшим объемом патентных прав, либо прав на товарные знаки и знаки обслуживания (далее – знаки), а также сферы интересов таких фирм в Молдове.

Источником сведений служила деятельность Государственного Агентства по охране промышленной собственности (AGEPI).

1. Свидетельством изобретательской активности, по которой можно судить о приоритетности того или иного направления в экономике, является количество поданных в AGEPI заявок на получение патентов на изобретения.

Приоритетными по состоянию на 01.01.96 г. являются следующие отраслевые направления:

- а) для иностранных заявителей
 - органическая химия,
 - сельское хозяйство,
 - медицина,
 - биохимия и алкогольные напитки,
 - телевидение и радиовещание,
 - табачная промышленность;
- б) для национальных заявителей
 - сельское хозяйство,
 - медицина,
 - биохимия и алкогольные напитки,
 - органическая химия,
 - пищевая промышленность.

2. Объем и отраслевая направленность патентных прав, полученных на терри-

тории Республики Молдова, определяются статистической оценкой патентов на изобретения. Наибольшим числом иностранных патентов защищены три отраслевых направления – органическая химия, сельское хозяйство, табачная промышленность. Лидирующим является органическая химия, в сфере которой иностранным фирмам выдано 63 патента. Из них:

9 патентов выдано американским фирмам на способы получения органических соединений:

5 – фирме AMERICAN CYANAMID COMPANI,

2 патента – фирме USNOV INTERNATIONAL INC,

1 патент получила фирма E.I. DU PONT DE NEMOURS & COMPANY,

1 патент выдан фирме BIOCRYST PHARMACEUTICALS INC.

15 патентов на способы получения органических соединений (в частности, органических кислот, эфиров и их производных) получила французская фирма ROUSSEL UCLAF.

15 патентов выдано венгерским фирмам на способы получения кислот и их производных, обладающих антибактериальной активностью, а также их фармацевтически приемлемых солей:

14 патентов фирме CHINOIN GYOGYSZER ES VEGYESZETI TERMEKEK GYAKA RT,

1 патент – фирме RICHTER GEDEON VEGYESZETI GYRT.

8 патентов на способы получения органических соединений, в частности, способы получения и выделения производных сахара, принадлежит английским фирмам:

6 патентов – TATE & LYLE PUBLIC LIMITED COMPANY,

3 патента – IMPERIAL CHEMICAL INDUSTRIES PLC,

6 патентов выдано фирмам Австрии:

4 патента – CHEMISCH – PHAR – MAZEUTISCHE FORSCHUNGSGESELL – SCHAFT M.B.H.,

2 патента – HAFSLUND NYCOMED PHARMA ACTIENGESELLCHAFT,

5 патентов выдано швейцарской фирме CIBA GEIGY AG на способы получения органических соединений.

Остальные патенты выданы фирмам Японии (3 патента), Германии (1 патент), Нидерландов (1 патент), Испании (1 патент).

В области сельского хозяйства иностранным владельцам выдано 19 патентов Республики Молдова. Из них:

9 патентов – швейцарской фирме CIBA GEIGY AG на способы борьбы с фитопатогенными грибками и микроорганизмами, фунгицидные средства,

6 патентов – японским фирмам;

3 патента на гербицидные составы и инсектицидные композиции фирме HARISHIA SANGYO KAISHA LTD.

2 патента на гербицидные композиции фирме SUMITOMO CHEMICAL COMPANY,

1 патент на фунгицидный состав фирме KUREHA KAGAKU KOGYO KABUSHIKI KAISHA,

2 патента – американской компании AMERICAN CYANAMID COMPANY на гербицидную композицию.

Остальные патенты выданы владельцам из Великобритании и Германии.

В области, относящейся к табачной промышленности, иностранным патентовладельцам выдано 8 патентов:

5 патентов – американской фирме BROWN & WILLIAMSON TOBACCO CORPORATION на сигареты и фильтры для сигарет,

3 патента – английской фирме BRIT – ISH – AMERICAN TOBACCO COMPANY LTD на сигареты, курительный материал, способы обработки табачных листьев и способы получения курительного материала.

Анализ патентов, выданных национальным патентообладателям, проведенный в отношении тех же отраслевых направлений, показал, что в сфере органической химии национальные владельцы патентов не имеют.

В области сельского хозяйства патенты получены:

- Молдавским Государственным Университетом на состав для предпосевной обработки семян, способ предпосевной обработки семян кабачков, штам водоросли;
- Государственным Аграрным Университетом Молдовы на способы предпосевной обработки семян (2 пат.), способы совершенствования форм кукурузы (5 пат.);
- НПО "Порумбень" на способ размножения растений черенкованием;
- НИИ по плодоводству на сорта сливы (5 пат.); сорта персика (2 пат.);
- Институтом физиологии АН РМ на способ выращивания яблони;
- НИИКТ институтом табака и табачных изделий на способ подготовки почвы для выращивания рассады на холодных грядах;

Физическими лицами на способ формирования виноградного куста, способ изменения наследственных признаков кукурузы, полуавтоматическую рассадопосадочную машину, установку для культивирования микроводорослей, устройство для обработки почвы в рядах многолетних насаждений, способ определения биомассы дуналиеллы, а также на новый мясной тип свиней.

Всего в упомянутой сфере выдано 7 патентов физическим лицам.

В области, относящейся к табачной промышленности, патенты получены на новые сорта табака и способ обработки табака, композиции для ароматизации курительного табака, способы и устройства для сушки табака, устройство подачи контейнеров с табаком в сушильную камеру.

Патентообладателем является НИИ и КТ институт табака и табачных изделий. Совладельцы патентов на композиции для ароматизации табака и способ его об-

Aspecte actuale ale proprietății industriale

работки – Институт химии АН РМ и Табачный комбинат.

Приведенные данные в отношении количества выданных патентов в сфере органической химии говорят о том, что наибольшую активность в поиске рынка сбыта для своих изобретений в Республике Молдова проявляют Франция (15 патентов); Венгрия (15 патентов); США (9 патентов); Великобритания (8 патентов).

В области сельского хозяйства иностранным владельцам выдано 19 патентов, национальным – 28. Тематические направления патентной охраны изобретений национальных и иностранных новаторов не совпадают.

На рынке патентов в данной сфере преобладают швейцарские (9 патентов), японские (6 патентов) и американские (2 патента) фирмы.

Национальными патентовладельцами являются государственные структуры (21 патент), а также физические лица (7 патентов).

В табачной промышленности количество патентов, выданных иностранным и национальным владельцам примерно одинаково.

Тематическая направленность защищенных патентами изобретений для национальных и иностранных владельцев также различна. Как рынок сбыта таких изобретений Республика Молдова интересует фирмы США (5 патентов) и Великобритании (3 патента).

Монополией на национальные изобретения в упомянутой сфере владеет НИИ КТ институт табака и табачных изделий.

Как видно из приведенных данных, сферами, наиболее всего привлекающими иностранные фирмы в Республике Молдова, являются:

а) органическая химия, в частности, получение

органических соединений, которые используются в фармацевтике (при этом, на национальном рынке патентов на изобретения это направление вообще не фигурирует),

б) сельское хозяйство, в частности, сфера, касающаяся борьбы с нежелательной растительностью, создания и использования гербицидных композиций

(национальные новаторы в области сельского хозяйства стремятся защитить свои разработки по созданию новых сортов фруктов, способам обработки и получения семян, способам влияния на наследственные признаки кукурузы, получению штаммов водорослей),

в) табачная промышленность, в частности, создание новых видов сигарет, фильтров для них, курительного материала (молдавские разработки касаются новых сортов табака, технологии производства табака, повышения его ароматизации).

3. Сфера защиты знаков характеризуется следующими показателями.

По состоянию на 1.01.96 г. В Республике Молдова выдано 1951 свидетельство по заявкам на регистрацию товарных знаков и знаков обслуживания. Из них 123 свидетельства выданы национальным владельцам, 1828 – иностранным. В 1995 году выдано 1581 свидетельство, из них 75 свидетельств национальным владельцам, 1506 – иностранным

К странам, владеющим наибольшим количеством свидетельств, относятся: США – 568 свидетельств, Япония – 225, Великобритания – 173, Германия – 163, Франция – 121, Дания – 54, Швейцария – 45, Нидерланды – 24.

К товарам, наиболее часто упоминающимися в свидетельствах, относятся:

- ◆ фармацевтические, ветеринарные и гигиенические препараты (328 раз упоминались в свидетельствах);
- ◆ табак и курительные принадлежности (205);
- ◆ приборы и инструменты для научных целей (157);
- ◆ средства для отбеливания, стирки, чистки, и т.п., парфюмерные изделия и т.п. (127);
- ◆ химические продукты, используемые в промышленных и научных целях и т.п. (114).

Около ста тридцати фирм США защищили свои знаки на территории Молдовы. Наибольшее количество свидетельств имеют:

- ◆ PHILIP MORRIS PRODUCTS INC. (47 свидетельств);

- ◆ THE COCA-COLA COMPANY (46);
- ◆ MERCK and Co. INC. (38);
- ◆ THE PROCTER and GAMBLE COMPANY (32);
- ◆ S.C. JOHNSON and SON INC. (25);
- ◆ FMC CORPORATION (24);
- ◆ WM. WRIGLEY JR. COMPANY (22);
- ◆ KRAFT GENERAL FOODS INC. (20).

После США в порядке расстановки приоритетов следует Япония. Среди 59 фирм, получивших свидетельства, следующие:

- ◆ CANON KABUSHIKI KAISHA (28 свидетельств);
- ◆ SUMITOMO CHEMICAL Co., LTD (25);
- ◆ NISSAN JIDOSHA KABUSHIKI KAISHA (15);
- ◆ OLYMPUS OPTICAL COMPANY (14);
- ◆ TOYOTA JIDOSHA KABUSHIKI KAISHA (10);
- ◆ MITSUBISHI RAION KABUSHIKI KAISHA (9).

Интерес к защите знаков в Молдове проявили 50 фирм Великобритании. Преобладающее число свидетельств имеют:

- ◆ SHEIL INTERNATIONAL PETROLEUM COMPANY LTD (47 свидетельств);
- ◆ BRITISH-AMERICAN TOBACCO COMPANY LTD (17);
- ◆ J. and P. COATS, LTD (16);
- ◆ GLAXO GROUP LTD (11).

Среди 48 германских фирм, зарегистрировавших знаки, приоритетными являются:

- ◆ BAYER AG (59 свидетельств);
- ◆ HENKELKOMMANDI GESELLSCHAFT AUF AKTIEN (36);
- ◆ BEIEKSDORF AG (21);
- ◆ MERCEDES BENZ AG (13);
- ◆ REEMTSMA CIGARETTEN FABRIKEN GmbH (11).

Среди французских фирм преобладают:

- ◆ L'OREAL, SOCIETE ANONYME (68);
- ◆ ROUSSEL UCLAF (31);
- ◆ PHONE-POULENC AGROCHIMIE (14).

Преимущество по количеству защищенных знаков среди датских фирм имеет NOVO NOROISK A/S (33 свидетельства).

Среди швейцарских фирм – FABRIQUES DE TABAC REUNIES S.A. NEUCHATEL (15 свидетельств).

Приведенные данные являются свидетельством значительного интереса иностранных фирм к рынку Республики Молдова. Конкретные цели защиты знаков зависят от намерений фирм на определенном рынке и могут быть различны, однако они всегда носят коммерческий характер. Названия указанных выше фирм дают нам возможность узнать в них всемирно известные, такие как PHILIP MORRIS PRODUCTS INC, The COCA-COLA COMPANY, CANON KABUSHIKI KAISHA, MERCEDES-BENZ AG, и другие, отличающиеся широким профилем деятельности, что позволяет предполагать иностранные инвестиции в различные направления экономики. Однако регистрация знаков, как известно, не всегда является предвестником инвестиций, т.к. ее причинами могут быть и чисто рекламные цели. Более показателен анализ выданных патентов. Но здесь мы, в основном, видим хотя и широко известные фирмы, но с конкретно выраженным профилем или несколькими направлениями деятельности, такие как:

CHINOIN GYOGYSZER ES VEGYESZETI TERMEKEK GYAKA RT,

CIBA GEIGU AG, BRITISH-AMERICAN TOBACCO COMPANY LTD и др.

Происходит как бы запланированная, диктуемая требованиями международного рынка, специализация нашей экономики в направлениях, удобных для расширения деятельности определенных фирм. Безусловно, такое явление – следствие оживления экономики Молдовы и проявления интереса к республике мировых экономических партнеров. Однако каждое независимое государство вольно выбирать, что ему во благо, основанием для выбора является соотношение положительных и негативных факторов, которые влекут за собой партнерство. Неоцененным материалом для выявления таких факторов как раз и служит анализ промышленной собственности, одна из попыток которого приведена.

Unele aspecte privind protecția desenelor și modelelor industriale în România

dr. ing. Gheorghe BUCȘĂ,
OSIM

1. Considerații generale

Legea privind protecția desenelor și modelelor industriale nr. 129 a fost adoptată de Senat, în ședința din 22 decembrie 1992, și de Camera Deputaților, în ședința din 23 decembrie 1992. Președintele României a declarat promulgarea legii prin Decretul nr. 246 din 29 decembrie 1992 și a dispus publicarea ei în Monitorul Oficial, unde a apărut pe data de 8 ianuarie 1993, dată la care - conform Constituției României - Legea nr. 129 a intrat în vigoare (anterior, proiectul Legii privind protecția desenelor și modelelor industriale a fost discutat de Guvernul României și prin hotărârea nr. 146 din 12.02.1991 a fost transmis Parlamentului României spre adoptare).

România a aderat la Convenția de la Paris pentru protecția proprietății industriale (în forma revizuită la Stockholm la 14 iulie 1967) prin Decretul nr. 1176 din 28.12.1968.

România a aderat la Convenția de la Berna privind operele literare și artistice încă din anul 1927 și ulterior la forma revizuită prin Actul de la Stockholm.

România a aderat la Aranjamentul de la Haga privind depozitul internațional de desene și modele industriale din 6 noiembrie 1925, cu modificările și completările ulterioare, revizuit prin Actul de la Haga din 28 noiembrie 1960. Aranjamentul a intrat în vigoare, pentru România, la data de 18 iulie 1992.

Pe scurt menționăm din legea privind protecția desenelor și modelelor industriale elementele principale:

• protecția desenelor și modelelor industriale este asigurată prin eliberarea de către OSIM a unui certificat de înregistrare, care conferă titularului un drept exclusiv de exploatare pe teritoriul României;

• durata protecției este de 5 ani de la data constituiri depozitului reglementar și poate fi prelungită pe încă două perioade successive de 5 ani, cu plata taxelor legale;

• dreptul la eliberarea certificatului de înregistrare aparține autorului desenului sau modelului industrial, ori succesorului său în drepturi, cu o singură excepție, când dreptul aparține unității, în cazul în care desenele sau

modelele industriale au fost realizate de salariat, în executarea fie a unui contract de muncă ce prevede o misiune creativă, fie a unei misiuni de cercetare încredințate expres;

• toate cererile și reproducerile grafice ale desenelor și modelelor industriale se publică în Buletinul Oficial de Proprietate Industrială al OSIM, în termen de maximum 6 luni de la data constituiri depozitului reglementar, cu excepția cazului în care se solicită amânarea publicării pe o perioadă de maximum 12 luni;

• persoanele interesate pot face obiecții scrise la OSIM privind înregistrarea desenelor și modelelor în termen de 3 luni de la data publicării acestora;

• hotărârile de admitere sau de respingere se iau de către o comisie, în urma examinării cererii, în termen de 6 luni de la data publicării cererii;

• OSIM poate proceda la revocarea din oficiu a hotărârilor sale, până la comunicarea acestora;

• hotărârile privind cererile de înregistrare a desenelor sau modelelor industriale pot fi contestate pe cale administrativă în scris și motivat la OSIM în termen de 3 luni de la comunicare, iar hotărârea comisiei de reexaminare poate fi atacată la Tribunalul Municipiului București;

• titularul cererii beneficiază de protecție provizorie;

• drepturile titularilor, născute din cerere sau din certificatul de înregistrare, sunt transmisibile în tot sau în parte;

• certificatul de înregistrare a desenelor sau modelelor industriale poate fi anulat de către Tribunalul Municipiului București;

• contrafacciunea desenelor și modelelor industriale se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 2 ani sau cu amendă, titularul având drept la despăgubiri.

2. Obiectul protecției

Prin desen sau model industrial care poate fi protejat, conform Legii nr. 129/1993, se înțelege aspectul nou al unui produs având o funcție utilitară.

Un desen sau model este considerat industrial dacă obiectul sau obiectele în care este incorporat

poate fi reprobus ori de câte ori este necesar. Prin această exprimare considerăm că legea include atât tehnologiile industriale cât și artizanale.

Legea română permite o interpretare suficient de largă care să asigure protecția a cât mai multe desene și modele industriale, deoarece:

⇒ utilizează termenul "produs" fără adjecțivul "industrial", contrar numeroaselor legislații, pentru a se putea cuprinde și tehnica artizanală;

⇒ utilizează termenul "aspectul" unui produs, pentru ca protecția să fie cât mai largă posibil, fără precizări care ar determina cu siguranță limitări într-un sens sau altul.

Cererea de înregistrare a desenului sau modelului industrial trebuie să conțină "indicarea produsului ori produselor cărora modelul industrial le este destinat a fi incorporat". Se constată, deci, că obiectul protecției nu este o creație estetică în sine, ci încorporarea acesteia în cel puțin un produs cu funcție utilitară, cu obligația expresă de a se indica în cererea de înregistrare produsul respectiv. Prevederi similare regăsim în mai multe legislații, cea mai semnificativă fiind cea din Benelux, care prevede că "poate fi protejat, ca desen sau model, aspectul nou al unui produs având o funcție utilitară".

De asemenea, menționăm: și Regulamentul Comunității Europene cu privire la desenele și modelele comunitare prevede (art. 3) că se înțelege prin desen sau model forma unui produs sau a unei părți de produs, deci obiectul protecției este o creație estetică sau ornamentală aplicată unui produs.

3. Condiții de fond pentru acordarea protecției

Din examinarea articolului definitoriu al legii care prevede că poate fi înregistrat ca desen sau model industrial "aspectul nou al unui produs având o funcție utilitară", putem enumera condițiile principale, de fond, pentru acordarea protecției:

a - aspectul unui produs;

b - noutatea;

c - funcția utilitară.

De asemenea consider că o condiție de fond pentru calificare și aceea că desenul sau modelul industrial să nu fie exclus de la protecție, respectiv ca:

⇒ aspectul desenului sau modelului industrial să nu fie determinat de o funcție tehnică;

⇒ aspectul sau destinația desenului sau modelului industrial să nu contravină ordinii publice sau bunelor moravuri.

Analizând condițiile de fond, putem constata următoarele:

a) condiția ca desenul sau modelul industrial să se refere la aspectul unui produs subliniază faptul că obiectul protecției nu poate fi decât forma exterioară a unui produs în două sau trei di-

mensiuni, respectiv infățișarea produsului sau modul său de prezentare față de privitor. În nici un caz nu poate fi vorba de o creație estetică sau ornamentală în sine, neaplicată unui produs anume, acest lucru fiind subliniat și de precizarea că cererea de înregistrare trebuie să conțină expres și indicarea produsului.

b) noutatea, condiție regăsită în marea majoritate a legislațiilor, poate fi considerată ca absolută și relativă în același timp.

Este absolută în timp și în spațiu, întrucât legea nu precizează o limită pentru timp sau pentru o zonă geografică anume. Singura excepție prevăzută de lege este divulgarea care emană de la autor sau de la successorul său în drepturi și care s-a produs în termen de 12 luni de la data înregistrării cererii.

Trebuie să considerăm această condiție ca fiind și relativă, deoarece noutatea unui desen sau model industrial nu poate fi, practic, absolută, ruptă total de alte forme cunoscute. Putem considera - în marea majoritate a cazurilor - că noutatea unui desen sau model industrial rezultă din caracterul particular, inedit, unic al combinației unor elemente cunoscute.

c) funcția utilitară, regăsită și ea în unele legislații, permite o largă interpretare. În esență putem să considerăm că un desen sau model industrial are o funcție utilitară, dacă obiectul în care este încorporat poate fi folosit într-un scop oarecare.

4. Dubla protecție

România - prin actuala lege privind protecția desenelor și modelelor industriale - se alătură statelor care permit dubla protecție a acestora, menționând la art. 7 că "protecția asigurată prin prezența lege nu exclude beneficiul protecției conferite prin dreptul de autor".

Datorită acestei prevederi exprese, creatorii pot beneficia de protecția conferită prin dreptul de autor nu numai în România, dar și în toate statele părți la Convenția de la Berna privind protecția operelor literare și artistice (95 în 1993), având în vedere că art. 2, paragraful 7 al Actului de la Stockholm al Convenției de la Berna prevede o derogare a principiului tratamentului național în favoarea principiului reciprocității. Această dispoziție a Convenției prevede că "pentru operele protejate (unic) numai ca desene și modele industriale în țările de origine, nu poate fi revendicată în alte state ale Uniunii de la Berna decât protecția specială acordată în aceste state desenelor și modelelor industriale". Numai în cazul în care o protecție specifică nu este acordată în aceste țări, aceste opere vor putea fi protejate ca opere artistice.

Pentru a exemplifica importanța art. 7 din Legea nr. 129 din 29.12.1992, menționăm: legislația italiană prevede că odată obținut un depozit de desen sau model industrial conform legii speciale,

Aspecte actuale ale proprietății industriale

protecția acestuia prin dreptul de autor este exclusă. În această situație titularul italian nu poate solicita în Franța sau în România decât protecția conform legii speciale. Dacă el a omis să solicite înregistrarea depozitului și dorește revendicarea protecției conferite prin legislația franceză sau română de drept de autor, cererea sa va fi respinsă.

5. Condiții de formă

Conform legii înregistrarea desenelor și modelelor industriale este condiționată de îndeplinirea unor formalități de depozit, atributive de drepturi.

Pentru constituirea depozitului național reglementar care asigură solicitantului un drept de prioritate cu începere de la data constituuirii acestuia, este necesar să se depună la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci următoarele:

a) cererea de înregistrare a desenului sau modelului industrial, conținând: datele de identificare ale solicitantului; datele de identificare ale autorului; indicarea produsului ori produselor cărora modelul industrial le este destinat a fi incorporat;

b) descrierea sumară a elementelor caracteristice ale desenelor sau modelelor;

c) reproduceri grafice în 10 exemplare.

Este prevăzută posibilitatea de a se depune mai multe desene sau modele industriale incorporate în aceeași categorie de produse, conform clasificării internaționale, constituindu-se astfel un depozit multiplu.

Este recunoscut un drept de prioritate de 6 luni, cu începere de la data primului depozit, precum și posibilitatea invocării priorității de 6 luni de la data introducerii produsului într-o expoziție internațională.

O prevedere foarte importantă a legii este aceea că toate cererile precum și reprezentarea grafică a desenelor sau modelelor industriale se publică în Buletinul Oficial de Proprietate Industrială al OSIM, în termen de maximum 6 luni de la data constituuirii depozitului reglementar, iar persoanele interesate pot face obiecții scrise la OSIM privind înregistrarea desenelor sau modelelor în termen de 3 luni de la data publicării acestora.

Menționăm că depozitul poate fi ținut secret, deci nepublicat o perioadă de maximum 12 luni de la data depunerii cererii sau de la data priorității.

Considerăm de asemenea important de evidențiat faptul că toate cererile se supun unui examen de către o comisie care trebuie să ia o hotărâre de admitere sau de respingere în termen de cel mult 6 luni de la data publicării cererii. Ca urmare a hotărârii de admitere, desenele sau modelele industriale se înscriu în Registrul național al desenelor și modelelor industriale, iar în termen de 30 de zile de la râmânerea definitivă a hotărârii se

elibereză Certificatul de înregistrare de desen sau model industrial, cu condiția achitării taxelor legale.

Acste condiții de formă sunt regăsite în majoritatea legislațiilor, legislația română având unele particularități, cum ar fi:

• obligația de a se menționa în cerere datele de identificare a autorului, prevedere regăsită și în Regulamentul Comunității Europene privind desenele sau modelele comunitare (art.39.4);

• obligația de a se indica în cerere produsul în care se încorporează modelul industrial;

• obligația anexării la cerere a unei descrieri sumare a elementelor caracteristice, prevedere regăsită și în alte legislații care solicită nu numai descrierea, dar și revendicări.

Majoritatea specialiștilor sunt de acord asupra imposibilității efectuării unui examen privind noutatea desenului sau modelului industrial. Din această cauză, multe oficii naționale au renunțat la efectuarea unui examen privind noutatea sau au limitat acest examen la depozitele anterioare din țările respective (de exemplu, Anglia). Având în vedere aceste considerente, OSIM a reglementat, prin Instrucțiunile privind condițiile pentru depunerea cererilor și eliberarea certificatelor de înregistrare pentru desene și modele industriale, limitarea examinării caracterului de noutate de către comisia de specialitate numai la depozitele anterioare efectuate în România luând în considerare și opozițiile făcute de terți.

* * *

Anul 1993 a însemnat, pentru România, primul an în care au fost protejate desenele și modelele industriale, cu toate că un asemenea proiect de lege a fost inițiat încă din 1923 și publicat chiar în Monitorul Oficial.

Bilanțul primului an de protecție a fost semnificativ:

• numărul cererilor depuse la OSIM:	1000
• numărul de desene și modele industriale depuse:	4386
• numărul de cereri depuse de solicitanți străini:	515

Pentru anul 1994 înregistrările au fost următoarele:

• numărul cererilor depuse la OSIM:	1033
• numărul de desene și modele industriale depuse:	4384
• numărul de cereri depuse de solicitanți străini:	511

Pentru anul 1995 înregistrările au fost următoarele:

• numărul cererilor depuse la OSIM:	1546
• numărul de desene și modele industriale depuse:	5722
• numărul de cereri depuse de solicitanți străini:	518

Контракт - основной регулятор процесса лицензирования и передачи технологий

инж. Людмила АНИСИМОВА,
главный специалист юридического отдела AGEPI

В связи с переходом от авторских свидетельств к патентам на изобретения все большее значение приобретает решение вопросов передачи прав на объекты промышленной собственности. Считая решение этих вопросов очень важным как для национальных, так и для иностранных заявителей, Всемирная Организация Интеллектуальной Собственности и Европейское Патентное Ведомство регулярно проводят по ним семинары в различных регионах СНГ. Так в столице Туркменистана - г.Ашхабаде со 2 по 8 мая был состоялся такой семинар и 21 мая на семинаре в Кишиневе этим вопросам было также уделено много внимания.

На семинаре в Ашхабаде с докладом "Лицензирование в области промышленной собственности и соглашения о передаче технологии" выступил Боян Претнар, директор Ведомства интеллектуальной собственности Словении.

Патентный юрист из Мюнхена Хайнц Барделе выступил с докладом "Лицензирование в области промышленной собственности с точки зрения юристов".

Юридический советник Французского Национального института промышленной собственности Марион Гут рассказала об эффективном руководстве лицензированием в целях развития производства.

Вышеперечисленные доклады поступили в Библиотеку AGEPI, желающие могут с ними ознакомиться.

Практический интерес представляет курс "Лицензирование и передача технологий", прочитанный Джеком Годиным, профессором из Страсбурга, консультантом по вопросам лицензирования и международной кооперации.

Проф. Годин предложил свой вариант типового лицензионного договора и договора-лицензии на использование программного обеспечения.

Анализ десяти зарегистрированных в AGEPI договоров на передачу изобретений, проведенный с учетом рассмотренных на семинарах вопросов, позволяет сделать вывод о том, что как лицензиарам (руководителям организаций и патентным работникам), так и лицензиатам следует

серьезнее относиться к юридическим аспектам подписываемых договоров.

Так, например, фирма "Bucuria privatinvest" согласно зарегистрированному договору уступила свой товарный знак фирме "Bucuria privat", но из разговора с представителем, занимающимся регистрацией договора, выяснилось, что под уступкой товарного знака они понимали предоставление неисключительной лицензии. С юридической точки зрения договоры существенно отличаются друг от друга. В итоге по документам товарный знак принадлежит фирме "Bucuria privat", в регистрации которой, по нашим сведениям, было отказано Регистрационной палатой Министерства юстиции.

Один из институтов заключил ряд лицензионных договоров на предоставление ноу-хау, а из материалов договора видно, что продана неисключительная лицензия на изобретение, на которое подана заявка.

Ярким примером является заключение лицензионного договора между работодателем и служащим, создавшим изобретение в порядке выполнения служебного задания. Такое соглашение, составленное грамотным служащим и неграмотными патентоведом и юристом предприятия, может очень дорого обойтись предприятию.

По результатам работы семинара можно дать некоторые рекомендации для заключения договоров. Так, сложным вопросом определения платежей при заключении лицензионного договора и договора о вознаграждении автору изобретения является определение: от чего отсчитывать такое вознаграждение? Должен ли это быть процент от прибыли, дохода или это должен быть фиксированный платеж, независимый ни от прибыли, ни от дохода? Зарубежные специалисты рекомендуют устанавливать процент от себестоимости единицы продукции и оговаривать количество выпускаемой продукции. При этом изменение курса валют не скажется на платежах.

Профессор Годин убеждал нас, что лучшим способом передачи технологий является создание совместного предприятия.

Aspecte actuale ale proprietății industriale

Являясь основным регулятором осуществления проекта технологического обмена, контракт не только фиксирует согласие сторон, договоренности о взаимных обязательствах, условиях и гарантиях, но и является руководством по выполнению проекта передачи. Учитывая эту особенность контракта, к составлению его положений необходимо подходить со всей ответственностью и тщательностью.

Первым критерием удачного контракта является **взаимовыгодность для партнеров**. Они должны быть убеждены, что это честный и

справедливый, хорошо сбалансированный по защите их интересов документ. Контракт, составленный в пользу одного лишь из партнеров, чаще всего нежизнеспособен.

Второй критерий удачного контракта - **его однородность**. Все положения контракта должны быть взаимосвязаны и согласованы друг с другом, отражать главную цель реализации проекта - внедрение инноваций.

В практике деловых отношений часто используются типовые контракты. Предложим Вам один вариант такого типового контракта.

ДОГОВОР-ЛИЦЕНЗИЯ на использование программного обеспечения

С вступлением в силу с 1 ноября 19__ года

Компания WEST INCORPORATED, нью-йоркская корпорация (компания "WEST"), имеющая офис по адресу _____, Нью-Йорк, штат Нью-Йорк, компания COMPAGNIE, французская корпорация ("ЛИЦЕНЗИАТ"), имеющая офис по адресу _____, Париж, Франция, договариваются о следующем:

СТАТЬЯ I ОПРЕДЕЛЕНИЯ

1.01 Термины настоящего договора (за исключением наименований сторон и заголовков Статей), которые набраны прописными буквами, имеют значения, определенные в Приложении "Определения".

СТАТЬЯ II ПРЕДОСТАВЛЕНИЕ ПРАВА НА ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЛИЦЕНЗИРУЕМОГО ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ

2.01 Компания WEST, по запросу ЛИЦЕНЗИАТА, предоставляет ЛИЦЕНЗИАТУ, для него самого и его ДОЧЕРНИХ КОМПАНИЙ, личное, не подлежащее передаче и неисключительное право на использование Лицензируемого Программного Обеспечения исключительно для его личных, или его ДОЧЕРНИХ КОМПАНИЙ, внутренних деловых целей и исключительно на Оговоренных Центральных Процессорах (ЦП).

Не предоставляется какого-либо права использовать Лицензируемое Программное Обеспечение на любом или в связи с функционированием любого ЦП, кроме Оговоренного ЦП; при условии, однако, что право использовать Лицензируемое Программное Обеспечение, предоставленное настоящим, распространяется на временное использование Лицензируемого Программного Обеспечения на отдельном резервном или подменяющем ЦП в течение любого времени, когда Оговоренный ЦП не функционирует в связи с неполадками или выполнением ремонта аппаратных средств, технического обслуживания или иных модификаций аппаратного обеспечения.

ЛИЦЕНЗИАТ может в любое время уведомить компанию WEST в письменной форме о месторасположении, типе и серийных номерах, замещающих или дополнительных ЦП, на которых предполагается использовать Лицензируемое Программное Обеспечение, а также ЦП, подлежащих замене. Подобное уведомление вступает в силу в качестве изменения к настоящему договору, добавляющего таковые замещающие или дополнительные ЦП и исключающего таковые замененные ЦП в качестве Оговоренных ЦП, при письменном согласии на это компании WEST и, применительно к дополнительным ЦП, при получении компанией WEST платежа, оговоренного в Разделе 3.02.

Не предоставляется какого-либо права на использование Лицензируемого Программного Обеспечения непосредственно для какого-либо третьего лица, ни на какое-либо использование каким-либо третьим лицом Лицензируемого Программного Обеспечения.

2.02 В зависимости от получения компанией WEST платежа, определенного в Разделе 3.01, в течение разумного времени после такового получения компания WEST предоставляет ЛИЦЕНЗИАТУ Лицензируемое Программное Обеспечение в форме, определенной Регламентом, приложенным к настоящему Договору и исполненному в качестве части настоящего Договора.

Aspecte actuale ale proprietății industriale

2.03 (а) ЛИЦЕНЗИАТ настоящим заверяет компании WEST в том, что он и его ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ не имеют намерений и не будут умышленно, без предварительного письменного разрешения Управления регулирования экспорта Департамента торговли США, Вашингтон, округ Колумбия 20230 (Office of Export Administration of the U.S. Department of Commerce, Washington, D.C. 20230) передавать прямо или косвенно:

(i) лицензируемое программное обеспечение; или

(ii) любой непосредственный продукт (включая процессы и услуги), произведенный напрямую при использовании лицензируемого программного обеспечения; или

(iii) любой товар, произведенный таким же непосредственным продуктом, если данный непосредственный продукт лицензируемого программного обеспечения является установкой, способной производить товары, или основной частью такой установки;

в Афганистан или любому объединению P, Q, W, Y или Z стран, названных в Приложении 1 к Разделу 370 Положений о регулировании экспорта (Supplement No.1 to Section 370 of the Export Administration Regulations), изданном Департаментом торговли США. Лицензиат выражает согласие незамедлительно проинформировать компанию WEST в письменной форме относительно любого такого письменного разрешения, выданного Управлением регулирования экспорта.

(б) Лицензиат выражает согласие с тем, что ни он сам, ни его ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ не будут, без предварительного письменного согласия компании WEST, передавать, прямо или косвенно, лицензируемое программное обеспечение в любую страну за пределами Франции.

(в) Лицензиат выражает согласие с тем, что обязательства его самого и его ДОЧЕРНИХ КОМПАНИЙ по настоящему Разделу 2.03 сохраняют силу и продолжать действовать после любого прекращения действия прав по настоящему Договору.

СТАТЬЯ III ПЛАТЕЖИ И ОТЧЕТНОСТЬ

3.01 Лицензиат в течение шестидесяти (60) дней после подписания Договора обеими сторонами выплачивает компании WEST за права, предоставленные по настоящему Договору, сумму в размере сорока тысяч долларов США (\$ 40 000,00) за первый ОГОВОРЕННЫЙ ЦП.

3.02 По получении каждого письменного согласия от компании WEST по положениям Раздела 2.01 на назначение Лицензиатом одного или более дополнительных ОГОВОРЕННЫХ ЦП, на которых предполагается использовать лицензируемое программное обеспечение, Лицензиат выплачивает компании WEST сумму в размере пятнадцати тысяч долларов США (\$ 15 000,00) за каждый такой дополнительный ОГОВОРЕННЫЙ ЦП.

3.03 Платежи в пользу компании WEST осуществляются в долларах США на имя Финансового отделения компании WEST, расположенного по адресу _____, Нью-Йорк, штат Нью-Йорк, Соединенные Штаты Америки, или на такой другой адрес, который компания WEST указывает письменным уведомлением.

3.04. По требованию компании WEST, но не чаще одного раза в год, Лицензиат предоставляет компании WEST отчет, заверенный уполномоченным представителем Лицензиата в том, что использование лицензируемого программного обеспечения Лицензиатом и его ДОЧЕРНИМИ КОМПАНИЯМИ проконтролировано и что лицензируемое программное обеспечение используется исключительно на ОГОВОРЕННЫХ ЦП (или временно на резервном или подменяющем ЦП вместо любого недействующего ОГОВОРЕННОГО ЦП) в соответствии с положениями настоящего договора.

3.05 Лицензиат оплачивает все налоги, куда бы они не предназначались, взимаемые в результате существования или действия настоящего договора, включая, но не ограничиваясь этим, любой налог с, в отношении или исчисляемый от любого платежа или поступления платежа по настоящему Договору, любой регистрационный сбор, любой налог, взимаемый применительно к предоставлению или передаче прав или вознаграждений по настоящему договору, и любой налог, который Лицензиат обязан удержать или отчислить из платежей в компанию WEST, за исключением (i) любого такого налога, взимаемого с компании WEST любым правительственным учреждением Соединенных Штатов, и (ii) любого такого налога, взимаемого с компании WEST в стране, где находится вышеизванный офис Лицензиата, если разрешен учет данного налога как уплаченного (как налогового кредита) в счет

Aspecte actuale ale proprietății industriale

подоходных налогов компании WEST в США. Для содействия компании WEST в получении подобного налогового кредита ЛИЦЕНЗИАТ предоставляет компании WEST такое подтверждение, какое может быть затребовано налоговыми органами Соединенных Штатов с целью установления факта выплаты любого такого налога.

СТАТЬЯ IV ПРЕКРАЩЕНИЕ ДЕЙСТВИЯ

4.01 Если ЛИЦЕНЗИАТ или любая из его ДОЧЕРНИХ КОМПАНИЙ не выполняет одно или более своих обязательств по настоящему договору, компания WEST может, по своему выбору или в дополнение к любым другим средствам правовой защиты, которые могут у нее иметься, в любое время аннулировать все права, предоставленные ею настоящим Договором, по письменному уведомлению, поданному не менее чем за два (2) месяца в адрес ЛИЦЕНЗИАТА, определяющему любое такое нарушение, если только в течение срока такого уведомления все нарушения, в нем определенные, не будут исправлены; после такого аннулирования у компании WEST не остается каких – либо обязательств по возврату любых сумм, выплаченных ей в соответствии с Разделами 3.01 и 3.02, а ЛИЦЕНЗИАТ в течение тридцати (30) дней доставляет в компанию WEST всю документацию, содержащую ЛИЦЕНЗИРУЕМОЕ ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ, и превращает в непригодное для использования все ЛИЦЕНЗИРУЕМОЕ ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ, помещенное в какие – либо аппаратные средства хранения.

СТАТЬЯ V ПРОЧИЕ УСЛОВИЯ

5.01 Ничто, содержащееся в Договоре, не толкуется как предоставление по предположению, отсутствию права возражения или иначе какой – либо лицензии или права по какому – либо патенту или товарному знаку независимо от того, обязательно ли задействует осуществление какого – либо права, при сем предоставленного, какое – либо изобретение, составляющее любой существующий или позднее выданный патент, или нет.

5.02 Настоящий договор имеет преимущественную силу несмотря на какие – либо противоречивые положения или информационные сообщения, которые могут содержаться в ЛИЦЕНЗИРУЕМОМ ПРОГРАММНОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ.

5.03. Компания WEST и ее АССОЦИИРОВАННЫЕ КОМПАНИИ не предоставляют каких – либо фактов или договорных гарантий, ни в прямой форме, ни подразумеваемым образом. В качестве примера, но не ограничения, компания WEST и ее АССОЦИИРОВАННЫЕ КОМПАНИИ не предоставляют каких – либо фактов или договорных гарантий в отношении наличия нормального рыночного качества или пригодности для какой – либо конкретной цели, ни в том, что использование ЛИЦЕНЗИРУЕМОГО ПРОГРАММНОГО ОБОРУДОВАНИЯ не нарушит какие – либо патентные права, авторские права или права товарных знаков. Компания WEST и ее АССОЦИИРОВАННЫЕ КОМПАНИИ не должны считаться как – либо ответственными по любой претензии ЛИЦЕНЗИАТА, его ДОЧЕРНИХ КОМПАНИЙ или третьей стороны в отношении, или возникающей из, использования такового ЛИЦЕНЗИРУЕМОГО ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ.

5.04 ЛИЦЕНЗИАТ выражает согласие с тем, что ни ЛИЦЕНЗИАТ, ни его ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ не будут, без явно выраженного письменного разрешения компании WEST, (i) использовать в рекламе, публично или иначе любое товарное наименование, товарный знак, торговый девиз, сервисный знак, символ или любое другое идентификационное обозначение или любую аббревиатуру, сокращение или их имитацию, принадлежащие или используемые компанией WEST или любой из ее АССОЦИИРОВАННЫХ КОМПАНИЙ, или (ii) заявлять, прямо или косвенно, что какая – либо продукция или услуги ЛИЦЕНЗИАТА или его ДОЧЕРНИХ КОМПАНИЙ являются продукцией или услугами компании WEST или любой из ее АССОЦИИРОВАННЫХ КОМПАНИЙ, или выполнены в соответствии с, или пользуясь, любой информацией или документацией компании WEST или любой из ее АССОЦИИРОВАННЫХ КОМПАНИЙ.

5.05 Ни исполнение настоящего договора, ни что – либо в нем или в ЛИЦЕНЗИРУЕМОМ ПРОГРАММНОМ ОБЕСПЕЧЕНИИ не толкуется как (i) обязательство со стороны компании WEST или любой из ее АССОЦИИРОВАННЫХ КОМПАНИЙ предоставлять какому – либо лицу, включая ЛИЦЕНЗИАТА и ее ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ, любую помочь какого бы то ни было характера или любую информацию

Aspecte actuale ale proprietății industriale

и документацию кроме ЛИЦЕНЗИУЕМОГО ПРОГРАММНОГО ОБОРУДОВАНИЯ; или как (ii) обес-
печивающее или предполагающее какую – либо договоренность или согласие, что компания WEST или
любая из ее АССОЦИИРОВАННЫХ КОМПАНИЙ осуществит какое – либо приобретение или акт аренды.

5.06 ЛИЦЕНЗИАТ выражает согласие с тем, что он и его ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ имеют
ЛИЦЕНЗИУЕМОЕ ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ в конфиденциальном порядке ради компании
WEST и ее АССОЦИИРОВАННЫХ КОМПАНИЙ. ЛИЦЕНЗИАТ далее выражает согласие с тем, что он
и его ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ ни коим образом не осуществляют ознакомления с ЛИЦЕНЗИУЕМЫМ
ПРОГРАММНЫМ ОБЕСПЕЧЕНИЕМ (включая методы и идеи, в нем использованные) кого бы то ни
было, за исключением сотрудников ЛИЦЕНЗИАТА и его ДОЧЕРНИХ КОМПАНИЙ, для которых
подобное ознакомление необходимо для использования, на которое предоставлены при сем права.
ЛИЦЕНЗИАТ и его ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ надлежащим образом уведомляют каждого сотрудника,
прошедшего подобное ознакомление, что таковое ознакомление осуществлено в конфиденциальном
порядке и должно сохраняться им в секрете.

5.07 Обязательства ЛИЦЕНЗИАТА, его ДОЧЕРНИХ КОМПАНИЙ и их соответствующих сотрудников
по Разделу 5.06 сохраняют силу и продолжают действовать после любого прекращения действия прав
по настоящему Договору или изменения статуса ДОЧЕРНЕЙ КОМПАНИИ как ДОЧЕРНЕЙ КОМПАНИИ;
однако, подобные обязательства не распространяются на какую – либо информацию, касающуюся
ЛИЦЕНЗИУЕМОГО ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ, которая в настоящее время является
общедоступной или позднее станет общедоступной в результате действий, не относящихся к
ЛИЦЕНЗИАТУ, его ДОЧЕРНИМ КОМПАНИЯМ или их соответствующим сотрудникам.

5.08 ЛИЦЕНЗИАТ выражает согласие с тем, что он и его ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ не будут
использовать ЛИЦЕНЗИУЕМОЕ ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ иначе, чем разрешено настоящим
Договором, что он и его ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ не будут делать или иметь сделанными, или разрешать
делать, копии с ЛИЦЕНЗИУЕМОГО ПРОГРАММНОГО ОБОРУДОВАНИЯ за исключением тех копий,
что необходимы для использования ЛИЦЕНЗИАТОМ и его ДОЧЕРНИМИ КОМПАНИЯМИ, на которое
настоящим предоставлены права, что каждая такая необходимая копия имеет те же ссылки на право
собственности и сообщения, которые появляются в ЛИЦЕНЗИУЕМОМ ПРОГРАММНОМ
ОБЕСПЕЧЕНИИ, и что никакие права не предстаивают по настоящему договору в прямой форме
или подразумеваемым образом в отношении каких – либо авторских прав кроме того, что предусмотрено
в настоящем Разделе 5.08.

5.09 Ни настоящий договор, ни какие – либо права по нему, полностью или частично, не подлежат
переуступке или передаче иным образом.

5.10 Ничто в настоящем договоре не предоставляет ЛИЦЕНЗИАТУ или его ДОЧЕРНИМ
КОМПАНИЯМ права продавать, сдавать в аренду или иным образом передавать или реализовывать
ЛИЦЕНЗИУЕМОЕ ПРОГРАММНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ полностью или частично.

5.11 Любое уведомление или требование по настоящему договору считается достаточным образом
доведенным до адресата и любая поставка считается выполненной в случае отсылки заказной почтой на
адрес вышеуказанного офиса ЛИЦЕНЗИАТА или в компанию WEST по адресу _____,
_____, штат Северная Каролина (в Отдел лицензирования патентов компании), или на такой
другой адрес, который адресат указывает в письменном уведомлении.

5.12 Настоящий договор определяет полную договоренность и соглашение между сторонами в
отношении предмета сего договора и обобщает все предварительные переговоры между ними, и ни одна
из сторон не несет обязательств по любым условиям, определениям, договорным гарантиям, соглашениям
или заявлениям в отношении такого предмета договора иначе, чем прямо предусмотрено в настоящем
Договоре, или в иных ранее существовавших письменных договорах между сторонами, или как надлежаще
определенено на дату или позднее даты вступления в силу настоящего договора, оформленного письменно
и подписанным должностным и надлежащим уполномоченным представителем стороны, связываемой
обязательствами по настоящему Договору.

5.13 Если ЛИЦЕНЗИАТ не является корпорацией, все ссылки на ДОЧЕРНИЕ КОМПАНИИ
ЛИЦЕНЗИАТА считаются исключенными.

5.14 Толкование и выполнение настоящего договора должны регулироваться законами штата Нью –
Йорк.

Технический уровень продукции и его роль в конкурентной борьбе

Александр ТИМОНИН
AGEPI

Важным компонентом конкурентоспособности продукции является ее качество. Борьба на рынке товаров между производителями продукции за покупателя заключается в создании более качественных товаров. Для создания такой продукции требуются большие капиталовложения, так как надо исследовать рынок и определить какие параметры необходимо улучшить, что было сделано и в каком направлении развивается производство и совершенствование данного объекта техники. Для выявления таких параметров производят сравнение объектов техники между собой. При сравнении используют понятие "технический уровень продукции".

"Технический уровень продукции" - это относительная характеристика качества продукции, основанная на сопоставлении значений показателей, характеризующих техническое совершенство оцениваемой продукции в сравнении с базовыми значениями соответствующих показателей. Показателями же технического совершенства объекта техники являются его технико-экономические показатели. Показатели технического уровня объектов техники оказывают в условиях конкуренции непосредственное или опосредственное влияние на потребительский спрос и рыночную цену продукции, что влияет на конкурентоспособность производимого объекта техники. Эмпирически выявленная закономерность, связывающая технический уровень и качество продукции,

средние затраты на ее производство и ее цену, характеризуется тем, что повышение индекса технического уровня, например, на 40 пунктов требует повышения затрат только на 20 пунктов, цена по сравнению с средней мировой (базисной) возрастает на 30 пунктов. Если же технический уровень продукции ниже мирового уровня, например на 40 пунктов, то это влечет за собой снижение издержек только на 20 пунктов, в то время как цена продукции снижается на 30 пунктов. Следовательно, фирмы, выпускающие продукцию с показателями технического уровня выше среднего мирового уровня, получают высокую прибыль, превышающую рост издержек производства этой продукции. Фирмы, продукция которых не отвечает среднему мировому техническому уровню, не только теряют адекватно этому часть прибыли, но и как бы штрафуются еще дополнительным, вынужденным снижением цен.

В соответствии с этим задачей патентных исследований является получение данных о техническом уровне выпускаемой продукции, тенденциях ее развития и конкурентоспособности.

"Оценка технического уровня продукции" - это совокупность операций, включающая выбор номенклатуры показателей, характеризующих техническое совершенство оцениваемой продукции, определение значений этих показателей и сопоставление их с базовыми.

Основными целями оценки технического уровня объекта техники являются:

- прогнозирование развития техники;
- обоснование планирования разработок и освоения новых видов продукции, отвечающей требованиям высшего мирового уровня;
- обоснование целесообразности постановки новой или модернизируемой продукции на производство и ее промышленного освоения;
- обоснование технико-экономических показателей, включаемых в техническое задание на разработку продукции;
- выбор направления исследований и разработок;
- аттестация продукции по категориям качества и систематическая оценка технического уровня продукции;
- подготовка к экспорту и экспонированию продукции, продажа технической документации;
- обоснование совершенствования выпускаемой продукции или определение целесообразности снятия ее с производства или эксплуатации.

Итак, необходимость определения технического уровня продукции очевидна.

Процесс оценки технического уровня выпускаемой продукции включает:

- определение номенклатуры показателей, необходимых для оценки;
- определение коэффициентов весомости отобранных показателей;
- формирование группы аналогов и установление значений их показателей;
- выделение базовых образцов из группы аналогов;
- сопоставление оцениваемого образца с базовыми образцами (оценка технического уровня);

- подготовку заключения о результатах оценки.

Номенклатура показателей должна обеспечивать сопоставимость различных образцов продукции одного вида и приниматься одинаковой для всех аналогов оцениваемой продукции. Номенклатура показателей включает классификационные и оценочные показатели. Классификационные показатели характеризуют назначение и область применения данного вида продукции. Эти показатели позволяют отнести образцы продукции, имеющиеся на мировом рынке, к группе аналогов оцениваемой продукции. Например: показатели области применения продукции; показатели, характеризующие условия эксплуатации продукции. Оценочные показатели характеризуют функциональные, ресурсосберегающие, природоохранные, эргономические и эстетические свойства продукции.

При оценке технического уровня выпускаемого образца продукции в качестве аналогов используются промышленно освоенные образцы продукции того же назначения и области применения, период освоения которых в производстве совпадает по времени с периодом освоения оцениваемого образца продукции.

Таким образом, определение технического уровня продукции является сложным этапом в решении многих задач, связанных с успешным функционированием производства, с конкурентоспособностью выпускаемой и вновь создаваемой продукции. Такие патентные исследования выполняются специально подготовленными сотрудниками патентных отделов, специализированных фирм и Государственного Агентства по охране промышленной собственности Республики Молдова.

Contrafacerea

ing. Tiberiu POPESCU,
OSIM

Fenomen deosebit de actual în lumea contemporană, contrafacerea se poate concretiza în numeroase acte ce pot aduce atingeri unuia din elementele de bază prevăzute în majoritatea legizațiilor privind protecția obiectelor de proprietate industrială și anume dreptul exclusiv de folosință sau exploatare conferit titularului, prin acordarea de către un oficiu de invenție a titlului juridic corespunzător (brevet de invenție, certificat de înregistrare a mărcii, brevet sau certificat de desen sau model industrial etc.).

Conținutul dreptului exclusiv este definit în mod obișnuit în legislația de proprietate industrială și cu cât aceasta va prezenta mai multe detalii, cu atât va crește securitatea juridică în raport cu actele protejate și cu posibilitatea încălcării acestora.

În România, Legea nr.64/1991 consacră un drept exclusiv de exploatare titularului unui brevet de invenție (art. 2) în anumite limite de teritoriu (art. 1) și de timp (art. 32).

Infracțiunile de contrafacere sunt definite conform art. 59, iar actele protejate se înscriu precizărilor art. 34 lit. a și b.

1. Fabricarea

1.1. Dacă o persoană fizică sau juridică fabrică produsul brevetat fără încuviințarea titularului brevetului de invenție, acest act constituie infracțiune de contrafacere asupra dreptului exclusiv de exploatare ce aparține respectivului titular.

1.2. Nu sunt relevante, în sensul comiterii și constatării contrafacerii, prin ce metodă, în ce cantitate său pe ce teritoriu (oraș, comună, zonă geografică) au fost efectuate toate acestea sau fiecare dintre ele, ci faptul că produsul (în tot sau în parte) a fost protejat, prin brevet, pe teritoriul României.

1.3. Dacă contrafacerea nu s-a produs, dar s-au descoperit pregătiri în acest sens, tribunalul poate hotărî măsuri de prevenire a acestor pregătiri.

2. Folosirea, comercializarea, expunerea spre vânzare, importul sau stocarea

2.1. Dacă o persoană fizică sau juridică folosește, comercializează, expune spre vânzare, importă sau stochează produsul brevetat în

scopurile precizate, fără încuviințarea titularului brevetului de invenție, atunci toate aceste acte sau fiecare dintre ele constituie infracțiuni de contrafacere asupra dreptului exclusiv de exploatare ce aparține titularului.

2.2. O asemenea încuviințare nu este necesară, dacă produsul ce urmează a fi folosit a fost comercializat în România de titularul de brevet sau cu consimțământul acestuia.

Produsele odată vândute nu se mai înscriu actului de protecție privind folosirea.

2.3. Comercializarea înseamnă în general vânzare, dar mai poate îmbrăca și alte aspecte ca de pildă: oferirea spre vânzare, închirierea, libera distribuire și altele.

2.4. Doar prima vânzare a produsului care încorporează, în tot sau în parte, invenția brevetată, reprezintă un act protejat, urmând ca orice vânzare sau vânzări ulterioare să nu se mai înscrie acestui act.

2.5. Titularul brevetului de invenție poate încuviința îndeplinirea de către o altă persoană, în tot sau în parte, a actelor precizate la pct. 14.2.1 în legătură cu produsul brevetat, pe baza unor autorizații nelimitate sau cu următoarele limite:

– pentru folosire - limite în timp, în spațiu, în cantitate și privind scopul folosirii;

– pentru comercializare, expunere spre vânzare, import sau stocare - limitele pot fi aceleași ca și în cazul folosirii produsului brevetat, apărând în plus referirea la persoana desemnată să îndeplinească aceste acte, sau nuanțări ale acestor limitări (de pildă limitarea în spațiu sau în teritoriu poate fi diferită în situațiile vânzării sau stocării, față de import).

2.6. Autorizația de comercializare se acordă de regulă numai pentru prima vânzare.

2.7. Titularul brevetului de invenție va beneficia în schimbul autorizației actelor menționate la pct. 14.2.1., acordată altie persoane, de o plată corespunzătoare sau de alte avantaje, conform înțelegerii dintre părți.

2.8. Relevant în comiterea și/sau constatarea infracțiunilor de contrafacere este faptul că produsul folosit, comercializat (doar pentru prima vânzare), expus spre vânzare, importat sau stocat în vederea îndeplinirii actelor precizate, include, în tot sau în parte, una sau

Aspecte actuale ale proprietății industriale

mai multe invenții, protejate prin brevete în vigoare pe teritoriul României.

3. Folosirea procedeului sau metodei

3.1. Dacă o persoană fizică sau juridică folosește procedeul sau metoda brevetată fără încuviințarea titularului brevetului de inventie, o asemenea folosire constituie infracțiune de contrafacere în dauna dreptului exclusiv de exploatare al titularului.

3.2. Titularul brevetului de inventie poate încuviința folosirea procedeului sau a metodei brevetate, în schimbul unei plăti sau a altor avantaje.

El poate acorda, unei alte persoane, o autorizație de folosire a procedeului sau a metodei, impunând anumite limitări (în timp, de loc, de cantitate, asupra scopului folosirii sau să excludă în mod expres anumite scopuri).

3.3. În comiterea și/sau constatarea infracțiunii de contrafacere - în sensul folosirii - relevant este faptul că procedeul sau metoda utilizată face obiectul protecției prin brevet de inventie pe teritoriul României.

De remarcat că este necesar ca această folosire să fie efectivă, respectiv din formularea revendicărilor brevetelor în vigoare trebuie să rezulte clar ce faze (în cazul procedeului brevetat), sau ce etape (în cazul metodei brevetate) au fost angajate prin comiterea actului conform acestor revendicări.

Contrafacerea produselor, procedeelor și metodelor similare

Constituie atingeri aduse dreptului exclusiv de exploatare aparținând titularului unui brevet de inventie, îndeplinirea neautorizată a actelor prevăzute la art.34 și în cazul produselor, procedeelor și metodelor similare.

Produsele, procedeele și metodele se apreciază ca soluții sau variante tehnice similare, prin comparare, pe baza întinderii protecției, respectiv al conținutului revendicărilor brevetului de produs, procedeu sau metodă, care se interpretează în legătură cu descrierea și desenele invenției (art. 34, alin. 4).

Reglementarea diferendelor

1. Diferendele născute din nerespectarea, bănuită sau constatătă, a dreptului exclusiv de exploatare al titularului de brevet, pot fi reglementate înainte de inițierea unei acțiuni în fața unui tribunal sau înainte de pronunțarea unei hotărâri de către instanță, recurgând la următoarele proceduri:

- a) consultări între părțile în diferend;
- b) bine oficii, conciliere sau mediere prin intermediul unei terțe părți;
- c) procedura în fața unui grup special;

d) arbitrajul sub egida OSIM.

2. Toate aceste proceduri au caracter facultativ.

Recurgerea la arbitraj exclude procedura în fața unui grup special ca și pe cele de la punctele a și b.

3. Părțile în diferend pot fi titularul unui brevet de inventie, solicitantul care a constituit la OSIM un depozit reglementar (indiferent dacă cererea a fost sau nu publicată) și persoana bănuită sau constată că a îndeplinit infracțiunea de contrafacere.

4. Terțe părți în reglementarea diferendelor prin recurgerea la procedurile 16.1.b, c și d pot fi:

- Directorul General al OSIM;
- juriști sau avocați cu experiență în proprietatea industrială;
- consilieri de brevete;
- comisii specializate ale Asociației Inventatorilor și/sau AGIR.

5. Terțele părți pot face recomandări verbale sau scris (raport în cazul grupului special) cu privire la modul de rezolvare a diferendului.

6. Este indicat ca părțile în diferend, sau terțele părții la care se recurge, să păstreze confidențialitatea asupra conținutului discuțiilor.

7. Părțile în diferend pot recurge, atunci când ele cad de comun acord, în urma derulării, în tot sau în parte, a procedurilor menționate la pct. 16.1 a-c sau în afara acestor proceduri, la negocieri în urma cărora partea vătămată poate primi, de la cel ce i-a adus atingeri unui drept exclusiv, compensații materiale sau în servicii, precum și alte avantaje.

Reparații - sancțiuni

1. Persoana care comite o infracțiune de contrafacere în sensul:

- fabricării produsului brevetat;
- folosirii, comercializării, expunerii spre vânzare, importului sau al stocării în scopurile precipitate, a produsului brevetat;
- folosirii procedeului brevetat sau a metodei brevetate fără drept, va trebui să repare paguba provocată respectivului titular.

2. Reparațiile se stabilesc de către instanță și pot consta în daune - interese și/sau alte hotărâri judecătoarești (de pildă distrugerea produselor).

Reparațiile pot reprezenta uneori mai mult decât paguba în sine.

3. Produsele contrafăcute pot fi confiscate potrivit legii penale (art.59 alin.3).

4. Persoanele care au comis o infracțiune de contrafacere pot fi sancționate pentru fapta comisă, în urma unei hotărâri luată de instanță (art.59 alin.1), cu amendă sau închisoare (amendă între 50.000 - 60.000, iar închisoare de la 3 luni la 2 ani).

Victime ale propriului renume

Din presa străină spicuim nu numai exemple elocvente de progres tehnic și de relații economice fructuoase în baza protecției proprietății industriale, dar și numeroase acțiuni ale celor certați cu legea. "Falsificatorii se află pretutindeni, avertizează una din revistele pariziene. Nici un sector al economiei nu e în siguranță". Și conchide: "Din cauza contrafacerilor se pierd miliarde de franci și mii de locuri de muncă. Industriașii le-au declarat un război fără cruce".

Vi se oferă, bunăoară, un ceas-brățără purtând o marcă de mare prestigiu - litere aurite de toată frumusețea, inscripția "Geneva". Dar să nu-l luați cumva drept o realizare de vârf a orologeriei elvețiene. Examinându-l cu atenție, veți descoperi numeroase defecte de execuție, un finisaj neglijent pe care nu și-l-ar permite nici una din marile firme. Și-l permit, în schimb, falsificatorii - de regulă, de proveniență asiatică. Ceasul cu pricina e o moștră tipică de concurență neloială, de violare a legii privind mărcile și indicațiile de origine a produselor.

"Ceasurile elvețiene dețin tristul privilegiu de a fi unele dintre cele mai falsificate mărfuri din lume", declară Pierre Bourquin, șeful serviciului juridic al Federației de orologerie din Elveția. Și adaugă: "Îndată ce-și câștigă notorietate, orice marcă elvețiană, europeană sau japoneză e contrafăcută în mod automat". După care etalează pe masă ceasuri "Rolex", "Omega", "Patek Philippe", "Rado", "Cartier" - absolut toate false. Se copie orișice: marca, modelul, indicațiile geografice și tehnice, marcajul aplicat prin presare. Imaginea falsificatorilor e fără de margini, de unde și strategemele destinate să-l înșele pe cumpărător.

Anual, zeci de milioane de ceasuri contrafăcute sunt expediate în toate

direcțiile prin rețele internaționale perfect organizate. În ultimii douăzeci de ani, s-a constituit o veritabilă industrie a contrafacerilor. Cifra ei de afaceri, bineînțeles, e foarte greu de estimat. Conform calculelor Camerei de comerț internațional de la Londra, ea însumează circa 5% din volumul comerțului mondial (între 60 și 100 miliarde de dolari anual). Însă mai există o urmare: concurența neloială duce la reducerea locurilor de muncă (aproximativ 100 de mii în Europa, în 1992). Iar întrucât comerțul se face, de regulă, la negru, statul nu are nici o posibilitate să perceapă impozitele și plățile sociale. Falsificatorii, în schimb, realizează beneficii considerabile.

Obiectul principal al contrafacerilor îl constituie, desigur, mărfurile de lux. Marile parfumerii franceze ("Guerlain", "Yves Saint Laurent", "Chanel", "Dior") consideră că produsele falsificate le sustrag anual 10% din profit. În Italia, ne asigură specialiștii, numărul articolelor puse în vânzare de unele firme de prestigiu, cum ar fi "Gucci", e depășit considerabil pe cel contrafăcut. Deci, să nu ne mire faptul că industriașii sunt nevoiți să-și formeze câte o mică armată - servicii juridice specializate, avocați, detectivi.

Dar pirateria industrială nu se limitează la articolele de lux. Ea vizează toată gama bunurilor de consum curent: produse alimentare, detergenți, echipament electronic, casete audio și video, piese de schimb. E pusă în pericol sănătatea și însăși viața cumpărătorilor: Interpol a deschis numeroase dosare privind produse farmaceutice falsificate. La capitolul acesta, ruta e inversă: fabricate în Europa, medicamentele inundă piețele țărilor în curs de dezvoltare. În cel mai bun caz, ele pot fi inofensive, dar adesea conțin substanțe de înaltă toxicitate. În 1990, în

Nigeria, circa o sută de copii au decedat după ce le-a fost administrat un "medicament" având la bază un solvent industrial.

Sau să mai cităm câteva exemple. Pieșele și subansamblurile contrafăcute constituie cauza a numeroase accidente aviatici și rutiere cu cele mai grave urmări. Se pun în vânzare până și păpuși falsificate. Seamănă leit cu cele ce se bucură de faimă, dar, adesea, sunt confectionate din materiale inflamabile și, prin urmare, extrem de periculoase, provocând incendii de mari proporții.

Să revenim însă la dosarele Interpolului. Ele demonstrează clar legăturile strânse dintre industria contrafacerilor și crima organizată. În Japonia, yakuza, cum se numesc corporațiile interlope, controlează comerțul cu ceasuri falsificate, iar celebrele "triade" dețin acëst monopol la Hongkong. Mai mult ca atâtă: în Marea Britanie un trafic de false țigarete "Marlboro" servea drept acoperire unei vaste acțiuni de finanțare a activităților teroriste. Deseori, aceleași filiere sunt folosite pentru bunuri de consum contrafăcute, cât și pentru arme și droguri. Cu alte cuvinte, pirateria industrială nu e nici pe departe atât de inofensivă cum ar putea să pară.

În această ordine de idei, prezintă un cert interes declarațiile unui coleg elvețian - Jurg Simon, șef serviciu mărci din Oficiul federal de proprietate intelectuală:

- Anual, avem de rezolvat peste o sută de cazuri de fabricație abuzivă, localizate în marea lor majoritate în America de Sud și Asia de Sud-Est. Într-o țară din America Latină, am descoperit existența unei metode de tratament făcând referință la produsul unei reputate firme farmaceutice din Elveția. Era indicat până și numele medicului, autor al metodei originale. Cum procedăm în asemenea cazuri? Prin intermediul ambasadelor noastre, avizăm persoanele în cauză și autoritățile competente. Dacă aceste acțiuni nu au efectul scontat, e rândul firmelor lezate să intervină pe cale judiciară. Combaterea abuzurilor are o importanță esențială pentru economia națională, deoarece ele

aduc mari prejudicii renumelui produselor noastre și constituie un grav pericol pentru exporturi.

Firește, cu cât e mai mare prestigiul firmei și al produsului, cu atât crește riscul contrafacerii. Unul din procedeele preferate ale falsificatorilor este de a copia cu exactitate ambalajul și a forma denumirea ("Marbid" în loc de "Marlboro", "Pamoline" în loc de "Palmolive"), inducându-l astfel în eroare pe cumpărător.

Marile firme internaționale au sesizat de mult adevăratele dimensiuni ale pericolului contrafacerilor. De aceea se văd nevoie de a planta pe tot întinsul globului o rețea de detectivi secreți. La rândul lor, aceștia se sprijină pe un mare număr de persoane specializate în materie, culegători și transmițători de informație. De regulă, detectivii sunt foști colaboratori din serviciile secrete ale statului, competenți și experimentați, cu vaste relații în străinătate. Ca să-l cităm pe unul dintre dânsii, "mai înainte am servit republică, acum îi protejez prestigiul comercial".

Revista "Paris Match" îl descrie pe șeful serviciului anticontrafacere al firmei "Yves Saint Laurent" ca pe un veritabil James Bond, maestru în a-și recrutta agenți, psiholog și om de acțiune în același timp. Una dintre ultimele sale victorii: descoberirea unei rețele clandestine de fabricare a renumitelor parfumuri "Opium" și "Paris", împreună cu două imprimerii de ambalaje false.

Cele relatate ar trebui să-i pună în gardă pe acei oameni de afaceri de la noi cărora nu le este indiferent prestigiul producției puse în vânzare. În special, după cum o știm prea bine din cronica polițistă, sunt pericolitate băuturile alcoolice, cu etichete și dopuri în toată regula, dar având conținutul falsificat cu impertinență. Se înțelege că modeștii noștri producători nu sunt capabili să întrețină detașamente de detectivi particulari, și totuși s-ar cuveni să se constate cazurile de contrafacere și să se apeleze la prevederile legale. Să nu uităm: la fel ca și inventia, marca înregistrată se află sub protecție!

Aspecte actuale ale proprietății industriale

Recent, Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci, Agenția de Informații a S.U.A. (USIA) și Ambasada S.U.A. din București au organizat un seminar de proprietate industrială și drept de autor, găzduit de Centrul Cultural American. Reproducând o parte din comunicările prezentate, considerăm că ele ar fi de real folos cititorilor noștri în calitate de inițiere în legislația americană de domeniu.

Cărțile de vizită ale vorbitorilor:

G. Summerfield - asociat al firmei de avocați Pennie & Edmonds din Washington, specializat în litigiile din cadrul proprietății industriale. În 1983 - 1984 a beneficiat de o bursă Fulbright la Facultatea de drept din București.

T. Fischer - reprezentant al Proiectului ABA-CEELI la București.

UN GHID PRACTIC PENTRU DOBÂNDIREA DREPTURILOR DE BREVET ÎN S.U.A.: RELATIA DIN TRE INVENTATORI SI UNITATI

George SUMMERFIELD

I. Introducere

În SUA, ca și în România și ca și în orice altă țară, un brevet este tratat ca un act de proprietate. "Proprietatea" în discuție este invenția care întrunește cerințele de brevetabilitate conform cu Statutul privind brevetarea în SUA (secțiunea 35 a Codului SUA). Drepturile și obligațiile de proprietate sunt descrise în revendicările brevetului, care aduc la cunoștința publicului în ce constă dreptul de proprietate.

Deținătorul (posesorul) este titularul acestui act de proprietate și are dreptul să interzică altora, în mod curent, să producă, să utilizeze și să vândă subiectul invenției. În mod normal, eliberarea titlului de proprietate este o simplă procedură. Inventatorul sau titularii (cesionarii) oficiali fiind posesorii.

În cazul angajaților căror muncă este brevetată în cele din urmă, totuși, natura titularului de proprietate nu este așa de simplă.

II. Titlul de inventator față de titlul de titular (dreptul de proprietate)

Un inventator, conform legislației americane, este cineva care "descoperă" orice procedee noi și folositoare, mașini, manufacuri sau compozitii de substanță, sau orice îmbunătățire nouă și folositoare a acestora și pentru care poate să obțină un brevet..."

(Codul 35 al SUA, paragraful 101.)

"Dreptul initial de a solicita un brevet îl revine inventatorului. O cerere de brevet trebuie făcută sau

trebuie autorizată de a fi făcută de către inventator..."

(Codul 35 al SUA, paragraful 111.)

Cu privire la transferul dreptului conferit de brevet, Statutul stipulează următoarele:

■ cererile pentru brevet, brevetele, sau orice interes în legătură cu acestea trebuie să fie transmisibile (cesionabile) prin lege, printr-un instrument în scris;

■ solicitantul, deținătorul (posesorul) sau titularii (cesionarii) săi sau reprezentanții săi de drept legal pot într-un mod similar să acorde și să transmită un drept exclusiv în baza cererii sale de brevet, sau brevetelor, pentru întreaga țară sau într-o anumită zonă a SUA.

(Codul 35 al SUA, paragraful 261.)

Aceste prevederi, luate împreună, indică faptul că drepturile la brevete și cererile pentru aceasta revin inventatorului (rilor).

Inventatorul poate transfera (cesiona) aceste drepturi unei alte persoane, care apoi, în calitate de deținător, moștenește toate drepturile pe care le are inventatorul asupra brevetului.

III. Dreptul de proprietate în cazul angajaților

În cadrul unei activități brevetabile desfășurată de un angajat se ridică adesea întrebarea dacă brevetul aparține angajatului sau unității.

Statutul privind brevetele nu prevede nimic specific pentru activitatea angajaților care să poată fi brevetată.

Aspecte actuale ale proprietății industriale

Deci, este de competență legii să stabilească relația dintre angajat și unitate în ceea ce privește detinerea drepturilor conferite de brevet.

Instanța de judecată din SUA a creat 3 categorii de angajat inventator. Categoriea întâi o reprezintă acei care sunt special angajați pentru a desfășura o activitate inventivă pentru unitate.

Majoritatea angajaților tehnici din corporațiile americane lucrează acum în baza unor contracte de cesiune (contracte de muncă cu misiune inventivă) prin care angajatul este de acord să cedeze unității toate avantajele care ar rezulta din inventiile brevetabile în viitor și care rezultă din contractul de muncă (angajare). Aceste acorduri sunt susținute de către justiție. Totuși, 6 state au adoptat o legislație ce limitează obiectul acordurilor (contractelor) cu misiune inventivă din care decurge o activitate inventivă. Acestea sunt: California, Illinois, Kansas, Minnesota, North Carolina și Washington.

Este important de remarcat că contractele cu misiune inventivă nu trebuie în mod obligatoriu să îl așezze pe angajat în această primă categorie, atât timp cât reiese foarte clar din contractul de muncă că angajatul a fost angajat pentru a crea invenții în folosul unității.

Angajații care se încadrează în prima categorie de inventatori trebuie să se supună regulii care spune că invențiile lor aparțin unității unde sunt angajați.

A doua categorie de inventator-angajat este acela care, deși n-a fost angajat în mod expres să desfășoare o activitate inventivă, se angajează într-o activitate inventivă pe timpul desfășurării activității sale în cadrul unității și folosind resursele unității. În asemenea cazuri, unitatea se bucură de "dreptul de utilizare" a invenției. Aceasta îi conferă unității o licență netransmisibilă, necesară și neexclusivă, fără plata dreptului de autor pentru a folosi invenția pe perioada de valabilitate a brevetului.

În general, legea consideră faptul că primirea salariului, a primelor și a bonificațiilor de către inventator justifică faptul că angajatul își cedează (cesionează) drepturile unității.

Deși, inițial, s-a aplicat relației unitate - angajat, doctrina dreptului de folosință s-a extins la relația echivalentă, ca cele de parteneriat.

E de înțeles faptul că doctrina dreptului de folosință a fost serios criticată de-a lungul anilor. În mod clar, atunci când o unitate revendică dreptul de folosință asupra unei invenții, angajatul se află într-un dezavantaj de negociere cu unitatea. Dacă un angajat încearcă să combată pretenția la dreptul de folosință ce aparține unității, acesta riscă să fie concediat.

În plus, dreptul de folosință care nu implică plata drepturilor de autor face ca angajatul să obțină, cel puțin, o recompensă pentru invenția sa.

În caz extrem, o companie care-l concediază pe angajat poate continua să folosească invenția, caz în care angajatul nu va mai primi nici chiar salariu.

Un angajat s-ar putea să refuze să semneze o cerere de brevet, în cazul în care unitatea vrea să-și asume un drept de folosință asupra invenției.

Statutul Brevetelor prevede că atunci când inventatorul refuză să semneze o cerere, o parte care dovedește suficient interes de proprietate în problema respectivă poate să facă cererea de brevet în numele inventatorului.

Angajatul nu poate nici să atace valabilitatea unui brevet de vreme ce o anumită cotă din acesta i s-a cesionat unității.

Teoria este că, odată ce un inventator semnează o declarație în care jură că invenția a intrunit condițiile de brevetabilitate, nu mai are dreptul să atace valabilitatea brevetului. Drept consecință, unui angajat nu-i mai rămâne prea multă putere să negocieze în fața unei unități care își asumă dreptul de utilizare a unei invenții.

Din rațiuni practice, totuși, o corporație are interesul să-i recompenseze pe angajați pentru a-și asigura afilierea lor continuă la corporație. Ca atare, corporațiile vor stabili un sistem de stimulente spre a-și recompensa angajații pentru activitatea inventivă care a dus la acordarea de brevete. În mod obișnuit, aceasta presupune un fel de remunerație. Totuși, se folosesc uneori și alte feluri de recompensă. Este de remarcat faptul că nu există nici un principiu legal care să oblige companiile să facă acest lucru.

A treia categorie, cea finală, include salariații care nu sunt angajați spre a crea invenții pentru unitate și care totuși creează invenții în timpul lor liber și cu resurse proprii. În acel caz, acest tip de angajat detine toate drepturile asupra invențiilor sale. Totuși, drepturile asupra unei invenții în conformitate cu prevederile legale, referitoare la această categorie de angajați ca și în cazul celorlalte două categorii, pot fi întotdeauna modificate în baza unui contract.

III. Exploatarea Invenției - relația dintre unitate și angajat

O problemă practică pentru orice unitate este să dezvolte o metodă sistematică prin care un concept să fie materializat într-un proces comercial. O parte integrantă a acestui proces este identificarea invențiilor într-o etapă foarte incipientă a invențiilor care pot fi brevetate. Pentru că SUA este prima

Aspecte actuale ale proprietății industriale

națuhe în ceea ce privește invențiile, dovedirea unei invenții și data ei devine foarte critică.

Numeroase corporații americane au în schimb un sistem pentru jalonarea activității tehnice. Aceasta presupune înregistrarea progresului realizat în diferite etape de dezvoltare.

Inițial, tehnicienii vor ține niște caiete de laborator în care vor înregistra zilnic activitatea efectuată. După aceea se va pregăti un proiect de nivel mai înalt care să redea esența activității desfășurate pe o anumită perioadă de timp.

În final, munca se va traduce într-o dezvăluire a invenției care este prezentată departamentului juridic al companiei pentru a fi studiată.

În cadrul corporațiilor mai sofisticate, există un sistem pentru a impune un anumit ritm al invenției. Aceasta, în mod obișnuit, presupune analiza unui anumit număr de factori referitor la inventie, ca de exemplu brevetabilitatea, potențialul comercial și compatibilitatea cu fluxul de producție existent în cadrul corporației. Pe baza acestei analize, departamentul juridic, împreună cu grupul pentru dezvoltarea tehnică, vor decide dacă să meargă mai departe cu cererea de brevet.

Pentru pregătirea cererii, se așteaptă ca și inventatorul să-și aducă contribuția la aceasta. Adesea, când angajatul a lucrat într-un anumit domeniu pe o anumită perioadă de timp, trebuie să fie informat despre stadiul tehnicii existent și care trebuie citat față de Oficiul de Brevete și Mărci. De asemenea, va trebui să capabil să explice nuantele invenției sale examinatorului care ar putea sau nu să fie specializat în domeniul tehnic respectiv.

Inventatorul-angajat va fi de asemenea chemat ca să participe la procesul de aplicare a brevetului. Adesea, angajatul va răspunde la solicitările legate de cererea de brevet de către Oficiul de Brevete și Mărci. Când solicitările apar, angajatul va susține și interviuri cu examinatorul.

Acordându-i-se angajatului o expertiză specială pentru relevarea stadiului tehnicii, participarea sa, în mod frecvent, devine de neprețuit pentru obținerea unui brevet.

Odată ce a fost obținut un brevet, decizia asupra modului în care să se comercializeze inventia este adesea lăsată pe seama compartimentului de marketing al corporației. În mod normal, aceasta înseamnă ca angajatul-inventator nu mai este implicat în exploatarea inventiei. Din ce în ce mai mult, corporațiile apreciază totuși importanța informării clientilor despre faptul că produsele dețin brevete acordate în conformitate cu legea americană de invenții și mărci. Implicarea inventatorului în această parte de comercializare a unui produs se poate dovedi utilă.

Personalul compartimentului de marketing, care poate avea sau nu pregătire tehnică de specialitate, ar putea beneficia de cunoașterea avantajelor ce pot fi oferite de un produs brevetat. Inventatorul poate furniza aceste informații.

Dacă în cele din urmă corporația se decide să nu comercializeze o inventie brevetabilă, ea poate să ceseioneze licență tehnologiei unei alte companii.

Pentru negocierea unei licențe este necesar să i se înțeleagă subiectul tehnologiei brevetate și valoarea sa potențială pentru o viitoare cedare de licență. Implicarea unui inventator în procesul de licență poate furniza o evaluare deplină a profitului brevetului și va permite corporației să ia o decizie de informare pentru a cesaiona licență tehnologiei brevetate.

IV. Limitările de după închiderea angajării

Odată ce un angajat-inventator părăsește o corporație, se ridică întrebarea ce drepturi și obligații îl rămân angajatului. În mod evident, totul se reduce la contractul încheiat la început între angajat și unitate.

Oricum, ca problemă generală, perioada după angajare

(încetarea activității ca angajat al unității) face o importantă distincție între dreptul de titular și dreptul de inventator.

Dacă angajatul a cessionat drepturile sale în brevet unității, el nu are nici un drept asupra brevetului (doar în cazul când ar putea primi permisiunea de la unitate). În mod contrar, ar putea deveni subiectul unei infracțiuni legale conform cu Statutul de Brevete al SUA.

Adesea, când un angajat intră într-un contract de muncă cu misiune inventivă, acel contract va conține o clauză de "neconcurență". Esența acestui tip de prevedere este că un angajat, care are acces la informații tehnice confidențiale (strict secrete) ale unei corporații, nu poate concura împotriva acelei corporații din același domeniu pentru o anumită perioadă de tip de la data expirării contractului său de muncă cu unitatea.

Asemenea clauze de "neconcurență" se aplică în acele cazuri în care angajatul trece la lucru pentru sine însuși sau pentru un competitor (rival) existent.

Legea actuală limitează aceste clauze de "neconcurență" în cazul în care scopul acestor clauze se află în afara țării.

Acstea situații se referă la activitățile ilegale care se extind în afara țării și nu în cadrul companiei în care lucra angajatul și care clauzele de "neconcurență" rămân în vigoare pentru o perioadă nedeterminată de timp.

NATURA ȘI TRANSFERUL DREPTULUI DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ ÎN LEGISLAȚIA AMERICANĂ

Theodor J. FISCHER

Am fost rugat să vorbesc astăzi despre natura dreptului de proprietate intelectuală: ce cuprinde acest drept și ce poate face titularul în ceea ce privește transmiterea acestuia. Aș dori să încep prin a discuta despre drepturile în materie de brevete în legislația americană și să continuï apoi prin a vorbi despre dreptul de autor și drepturile în materie de mărci. Aș evidenția însă că toate aceste drepturi sunt similare prin aceea că ele constituie drepturi de proprietate în cadrul utilizării produsului protejat, care poate fi înstrăinat pentru a fi studiat sau poate rămâne la dispoziția titularului. Cu alte cuvinte, dreptul de proprietate intelectuală trebuie văzut ca un mănușchi de drepturi, din care fiecare element poate fi transferat separat, prin lege și în condițiile impuse de titular.

Dreptul de proprietate intelectuală poate fi divizat și repartizat după unul sau mai multe criterii: de exemplu, după timp, teritoriu sau domeniul de utilizare. Astfel, persoana care dobândește un drept în materie de brevete dobândește un drept divizibil asupra brevetului. Un asemenea drept trebuie diferențiat de dreptul indivizibil, care include câte o cotă-parte din fiecare mănușchi de drepturi care este brevetul. A spune că cineva deține o parte dintr-un drept de proprietate intelectuală este același lucru cu a spune că cineva posedă sau are dreptul legal - sau are titlul legal - la o asemenea parte. Ce se întâmplă cu transmiterea aceluia titlu legal? Transmiterea *inter vivos* sau transferul de proprietate asupra unor drepturi intangibile, de la o persoană la alta, este cunoscută ca "cesiune". O cesiune făcută de către un titular poate fi motivată printr-o vânzare, un schimb sau un cadou. Proprietatea intelectuală poate fi dobândită și prin testament, prin exercitarea legii sau, important, prin licență, care poate fi de natură exclusivă sau neexclusivă. Permiteți-mi să revin la natura dreptului în materie de brevete.

A. Dreptul ce decurge din brevetul de invenție

Articolul 1, secțiunea 8 din Constituția Statelor Unite prevede că autorii și inventatorii au "dreptul exclusiv asupra scrierilor și descoperirilor respective". Efectiv, aceasta înseamnă că persoana căreia i s-a acordat un brevet (respectiv brevetatul) are dreptul exclusiv de a produce, utiliza sau vinde invenția, cu excluderea absolută a terților pe perioada de valabilitate a brevetului care este de săptămâni zece ani (35 U.S.C.A. Sec.154). La expirarea termenului de 17 ani, brevetul nu poate fi reînnoit, iar invenția intră în domeniul public, ceea ce înseamnă că brevetatul a pierdut dreptul exclusiv la brevet, dreptul de a produce, utiliza sau vinde invenția revenind altcui. Totuși, pe perioada de valabilitate a brevetului, titularul are dreptul deplin de a hotărî cine va avea dreptul de a utiliza, produce sau vinde produsul brevetat (35 U.S.C.A. Sec. 261) între anumite limite, cum și unde va fi valorificat pentru început. De fapt, secțiunea 261 din Legea brevetelor ce se regăsește la titlul 33 din Codul SUA prevede că brevetele au atributele proprietății personale. Prin urmare, în general vorbind, ceea ce o persoană poate întreprinde legal cu proprietatea personală, o poate face și cu drepturile ce decurg din brevet. În continuare, secțiunea 261 prevede că cererile pentru brevet sau un drept asupra lor sunt cessionabile prin lege, prin intermediul unui document scris.

Este important să se înțeleagă că legislația americană nu cere brevetatului să utilizeze brevetul sau să permită altora să o facă. Prima parte a acestui proces - folosirea lui - este numită "aplicarea brevetului", iar cea de a doua, care permite altora să folosească brevetul, este numită "licențiere obligatorie". La fel ca în cazul aplicării brevetului, nu există nici o condiție absolută în SUA privind licențierea obligatorie, dar alte aspecte ale legii, în special anti-

Aspecte actuale ale proprietății industriale

trust, pot avea efectul de a-l obliga pe titular să acorde terților licență pentru folosirea brevetului. Astfel, deși titularul brevetului nu este solicitat să aplice brevetul sau să permită altora să o facă, el va considera, în mod normal, că este contraproductiv să nu folosească brevetul.

Brevetul dispune de diverse moduri de folosire a brevetului, fie el însuși, fie permisând altora să îl utilizeze. Brevetul poate fi vândut direct, cedionând toate drepturile asupra lui, iar terții pot primi licență de folosire fie exclusivă, permisând doar unei persoane să folosească obiectul invenției și promisând să nu îi lase pe alții să o facă, fie neexclusivă, acordând drepturile ce decurg din brevet mai multor persoane. Brevetul mai are dreptul, stipulat în mod expres în Legea Brevetelor, de a transmite privilegiul conferit de brevet prin licențiere sau în alt mod, pe o bază geografică.

Dar în SUA există implicații legate de antitrust în ceea ce privește licențele limitate geografic, iar brevetul nu trebuie să depășească drepturile acordate prin Legea brevetelor dacă dorește să evite comiterea unei violări antitrust.

Așa cum am subliniat, titularul brevetului posedă dreptul exclusiv de a folosi, a produce sau a vinde invenția brevetată, cu excepția cazului când transferă acele drepturi. Înțelegeriile privind transmiterea drepturilor conferite de brevet trebuie să fie, în general, cesiuni sau licențe. Diferența dintre ele constă în aceea că licența de drept este ceva mai puțin decât o cesiune, care este considerată un transfer permanent de drepturi asupra brevetului. În general, o licență implică mai mult decât a beneficia în comun de drepturile conferite de brevet. Dacă cel ce transferă dreptul reține un drept substanțial asupra brevetului, cum ar fi dreptul de a acționa în justiție pe cei ce îi încalcă drepturile, tranzacția va fi considerată licență și nu cesiune. Totuși, simpla păstrare a dreptului la compensare, de exemplu, nu face necesară tranzacționarea unei licențe. O altă consecință semnificativă a diferenței dintre licență și cesiune este aceea că nu se admite ca licențiatul să aducă acuzația de încălcare până când titularul brevetului nu devine parte în proces.

1) Cesiunea

Cesiunea unui drept asigurat prin brevet este un contract și ca toate contractele este astfel concepută încât să pună în practică intenția părților. În timp ce legea federală

reglementează dacă o transmitere de drepturi este o cesiune sau o licență, nu rezultă în mod necesar că legea federală pune la dispoziție regulile ce stabilesc dacă transmiterea este valabilă. Înregistrarea unui contract la Oficiul de Brevete și Mărci al SUA nu face din ea, automat, o cesiune. În aparență, singurele transferuri ce constituie o cesiune sunt acelea care implică fie transferul (1) unui brevet în întregime (respectiv a tuturor drepturilor conferite de un brevet); (2) o fracțiune indivizibilă din toate drepturile conferite prin brevet (ex. o cotă-parte de 30%) sau (3) toate drepturile conferite prin brevet oricarei persoane specificate din SUA. Un transfer de proporții mai mici va fi considerat probabil o licență. O cesiune trebuie să fie făcută vizavi de toate revendicările dintr-un brevet. Posesia unei fracțiuni dintr-un brevet, cât de mică, dă dreptul unei persoane să acorde licență pentru acea parte oricui dorește titularul, ca și dreptul de a ceda acel drept. De asemenea, cedonarii au dreptul implicit de a acționa în justiție pe cei ce le încalcă drepturile.

Instrumentul scris care face transferul unui drept conferit de brevet trebuie să nu fie ambiguu și să evidențieze intenția clară și inconfundabilă de a renunța la acel drept. Deși nu există o formulare a textului, specială și esențială, din instrument trebuie să rezulte că a existat intenția clară a titularului de brevet de a renunța la dreptul său legal. În final, intenția părților, așa cum rezultă din fondul înțelegерii, este cea care hotărăște dacă tranzacția este o licență sau o cesiune.

2) Licența

Spre deosebire de cesiune, simpla licență nu este considerată ca fiind creațoare de drept asupra brevetului. O licență este doar o promisiune a cuiva care are un drept asupra unui brevet de a se abține de a acționa în justiție pe cineva care ar comite ceva ce în absență licenței ar fi o încălcare a aceluia drept. Ea reprezintă în fapt permisiunea de a face ceea ce în alte condiții ar fi ilegal. O licență este un drept pur personal ce nu poate fi împărtit cu alții sau transferat altora în absența unei prevederi, menționate expres în licență, de a acorda dreptul la sublicență. Așa cum am arătat mai înainte, licența poate fi exclusivă sau neexclusivă. O licență neexclusivă poate fi caracterizată mai precis ca fiind folosirea în comun a unor drepturi conferite prin brevet, mai degrabă decât un transfer, deoarece atât

cesiunile cât și licențele exclusive implică un transfer de drepturi.

Dată multe ori linia de demarcație dintre o cesiune și o licență exclusivă este vagă, deoarece prin intermediul unei licențe exclusive licențiatul dobândește exclusivitate în timp ce licențiatorul păstrează, pe durata licenței, dreptul de a impune acea exclusivitate recurgând la instanțele judecătoarești (de acest drept beneficiind atât licențiatul cât și licențiatorul).

Acordarea unei licențe exclusive în condițiile existenței unui brevet dă dreptul licențiatului exclusiv de a menține o acțiune intentată pentru încălcarea brevetului în nume propriu. Exclusivitatea, dreptul de transfer și dreptul de a acționa în justiție sunt semnele ce disting o cesiune de o licență, dreptul de a acționa în justiție fiind indispensabil unei cesiuni. Instanțele americane sunt inclinate să ajungă la concluzia că brevetatul păstrează orice drepturi asupra brevetului sau dacă "licențiatul exclusiv" mai are o obligație față de brevetat iar înțelegerea prevede că este o licență exclusivă, instanța nu va susține altfel.

B. Drepturile de autor

Conform legilor americane privind drepturile de autor, un autor este protejat de îndată ce o operă este înregistrată într-un mod concret oarecare, așa cum documentul privind dreptul de autor din 1976 protejează toate exprimările la fixarea într-un mediu tangibil (17 U.S.C.A. sec. 102 a). Această protecție este asigurată timp de 50 de ani după moartea autorului. Ca și în cazul brevetelor, anumite drepturi exclusive aparțin autorului, cessionarilor acestuia sau unei persoane al cărei angajat este, dacă opera este realizată în baza unui contract explicit cu acesta încheiat la angajare (17 U.S.C.A. sec 203 (a) (b) (d)). Autorul sau proprietarul drepturilor de autor are dreptul exclusiv de a face copii ale operei (secțiunea 106 (2)), iar orice persoană care produce copii fără autorizație este supusă unei urmări judiciare de încălcare a drepturilor, care cuprinde daune, uneori onorariul avocaților, și despăgubiri prohibitive. În plus față de drepturi de a face copii, protecția prin drepturi de autor permite totodată proprietarului contractul operelor derivate - ca de exemplu piese de teatru, filme cinematografice, sau alte adaptări ale operei principale, și darea în judecată pentru plata de daune și

despăgubiri prohibitive a oricărei persoane care produce ceva în mod considerabil asemănător. Proprietarul are de asemenea drepturi exclusive privind majoritatea operelor, de a expune și a interpreta operele (17 U.S.C.A. sect. 106 (4) (5)).

Cele cinci drepturi exclusive cuprinse în drepturile de autor sunt indicate în mod explicit în secțiunea 106 a Documentului privind dreptul de autor, și acestea cuprind: (1) dreptul la reproducere, (2) dreptul la o operă derivată, (3) dreptul de distribuire, (4) dreptul de interpretare și (5) dreptul de expunere. Aceste din urmă trei drepturi sunt limitate la manifestarea publică a drepturilor în cauză. Primele două sunt violate dacă sunt exercitate fie public, fie privat.

"Public" este definit de către Document ca interpretarea sau expunerea față de un număr considerabil de persoane, în afara familiei și prietenilor (17 U.S.C.A. sec (d)). De asemenea, documentul nu limitează în nici un fel dreptul unui proprietar de a exclude orice exploatare comercială. Permiteți-mi să mă refer la fiecare dintre aceste drepturi exclusive.

1) Dreptul de reproducere

Cel mai important drept exclusiv este cel de reproducere. Acesta permite proprietarului drepturilor de autor de a elimina orice altă persoană de la reproducerea operei în forma unei copii sau înregistrări sonore. Regulamentul adaugă în mod explicit dreptul exclusiv de a realiza înregistrări sonore, deoarece înregistrările sonore nu sunt definite ca fiind copii. Fără această adăugire la lista drepturilor exclusive, alte persoane ar putea realiza în mod liber înregistrări sonore materializând opera proprietarului.

Există totuși excepții de la regulament privind dreptul exclusiv de reproducere, care privesc tehnologiile de vîrf.

Prima permite "organizațiilor transmițătoare" - în mod ușor companiilor de radio, televiziune sau televiziune prin cablu - să înregistreze opere în mod provizoriu pentru o transmitere ulterioară (17 U.S.C.A. sec. 111 (b) (c)). Deoarece chiar o asemenea înregistrare provizorie constituie o violare a dreptului exclusiv de reproducere, excepția regulalementară a fost necesară pentru a permite unor asemenea companii întârzierea transmiterii din motive de fusuri orare diferite și utilizări similare. A doua excepție regulalementară permite proprietarilor de programe de calcu-

Aspecte actuale ale proprietății industriale

lator să realizeze ceea ce ar putea fi considerate copii pentru a utiliza programul în mod eficient (17 U.S.C.A. sec. 117). Ambele aceste secțiuni ale Documentului cer ca utilizatorul să steargă sau să distingă în alt mod copia aparentă într-un anumit termen cu excepția scopurilor arhivistice.

2) Dreptul la copierea derivată

Al doilea drept exclusiv este dreptul la opere derivate. Aceasta înseamnă că proprietarul drepturilor de autor are dreptul de a exclude orice altă persoană de la crearea unor opere bazate pe propria sa operă. Acest drept protejează proprietarul drepturilor de autor împotriva a ceea ce ar putea fi o interpretare limitată și injustă a dreptului la reproducere, care ar putea astfel permite unei alte persoane să varieze în mod suficient elementele operei pentru a putea pretinde că nu este de fapt vorba de o copie. În plus față de protecția dreptului la reproducere, totuși, Documentul acordă dreptul exclusiv (17 U.S.C.A. sec. 106 (2)). Definiția regulamentară a unei "opere derivate" este extrem de largă, cuprinzând traduceri, aranjamente, dramatizări, fictionalizări, filme, înregistrări, adaptări, condensări "sau orice altă formă în care o operă ar putea fi turnată din nou, transformată sau adaptată" (17 U.S.C.A. sec. 101).

3) Dreptul de distribuire

Al treilea dintre drepturile exclusive enumerate garantează proprietarului drepturilor de autor dreptul "de a distribui copii sau înregistrări sonore... către public prin vânzare sau altă formă de transfer a proprietății, sau prin închiriere, subînchiriere sau împrumut...".

Datorită faptului că drepturile de reproducere și la operă derivată asigură proprietarului drepturilor de autor în întregime sau în mare parte ceea ce ar putea constitui baza unei distribuirii publice, dreptul de distribuire poate fi considerat ca fiind mai curând o limitare decât acordarea unui drept exclusiv. În acest sens, acesta a fost denumit în mod exact doctrina "primei vânzări". Doctrina primei vânzări asigură proprietarul drepturilor de autor că, prin despărțirea de proprietate, are dreptul de a interzice tuturor celorlalte persoane distribuirea operei. Pe de altă parte, de îndată ce s-a produs o vânzare, doctrina primei vânzări permite nouului proprietar să trateze obiectul acesteia ca fiind al său personal. Astfel, deși un proprietar al drepturilor

de autor poate transfera proprietatea unui cumpărător și impune anumite condiții, nu constituie o violare a drepturilor de autor de către cumpărător dacă acesta vinde opera unei alte persoane, chiar dacă proprietarul drepturilor de autor a condiționat vânzarea pe baza promisiunii de nerevindere.

Legea privind drepturile de autor și dreptul de distribuire asigură doar proprietarului drepturilor de autor dreptul de a controla prima transmitere de proprietate. O excepție regulamentară unică la doctrina primei vânzări, adaptată la solicitarea industriei înregistrărilor, interzice închirierea, arenădarea sau împrumutul comercial, sau orice "de natura închirierii, arenării sau împrumutului" a înregistrărilor sonore (17 U.S.C.A. sec. 109). Doctrina primei vânzări autorizează continuarea vânzărilor sau a altor transmiteri ale unei copii sau ale originalului. Aceasta nu autorizează însă copii ulterioare ale operei sau ale copiei acesteia. Astfel, dreptul de distribuire și limitarea primei vânzări în cauză se aplică doar proprietății specifice (copie sau înregistrare sonoră) care a fost vândută sau transferată într-un alt mod. Proprietarul drepturilor de autor este totuși protejat împotriva copierii neautorizate a operei prin dreptul de reproducere.

Există două consecințe ale drepturilor de reproducere. Mai întâi, deoarece doctrina primei vânzări este destinată împiedicării constrângerilor sau înstrăinării, este probabil că vor avea succes încercările de a face ca o vânzare propriu-zisă să pară mai puțin decât atât - de exemplu, o închiriere. În al doilea rând, doctrina primei vânzări are efecte importante asupra cumpărătorilor unei a treia părți. Aceasta înseamnă că este posibil ca o a treia parte inocentă să fie acuzată de violare dacă nu a avut loc nici o primă vânzare. Acest lucru poate explica de ce tribunalele americane rezistă analizei transmiterii posesiunii într-un mod care o face ceva mai puțin decât un transfer de proprietate, deoarece o asemenea atitudine ar supune toți achizitorii ulteriori de bună credință unor consecințe imprevizibile privind drepturile de autor.

4) Dreptul de interpretare

Datorând în mod considerabil tehnologiilor și industriilor de comunicații și divertisment puternic dezvoltate și profitabile, dreptul proprietarului drepturilor de autor de a ex-

clude orice altă persoană de la interpretarea publică a operei sale este unul dintre cele mai importante drepturi asigurate de legile privind drepturile de autor. Deoarece largi categorii ale populației primesc în prezent informație supusă legislației privind drepturile de autor prin intermediul mass-media, care transmite practic informația către consumator - sau, cu alte cuvinte, o interpretează - dreptul la interpretare publică a devenit important pentru un proprietar de drepturi de autor. Regulamentul precizează că dreptul de interpretare publică se aplică numai operelor literare, muzicale, dramatice, coregrafice, de pantomimă, film artistic și altor opere audiovizuale (17 U.S.C.A. sec. 106 (4)).

Cu excepția operelor propriu-zise de pictură, grafică și sculptură - care pot fi denumite arte vizuale - și a înregistrărilor sonore, această listă epuizează domeniul a ceea ce constituie opere susceptibile de a fi incluse în categoria celor la care se poate aplica legislația privind drepturile de autor.

Deoarece este greu de conceput "interpretarea" unui obiect vizual, este probabil corect să se spună că, cu excepția înregistrărilor sonore, dreptul exclusiv la interpretare publică este foarte larg.

Secțiunea 110 a Documentului privind drepturile de autor scutește anumite acțiuni precise de dreptul exclusiv de interpretare al proprietarului drepturilor de autor. Aceste excepții cuprind în principal activitățile educaționale "față în față", ritualurile religioase, interpretări necomerciale, nepublice în scopuri de binefacere, receptiile limitate la tipul celor organizate la domiciliu care nu implică taxe de participare, târguri și alte cazuri specifice de interpretare. Cele mai multe dintre excepții nu sunt largi, cuprinzătoare dar sunt limitate în schimb la opere nedramatice literare sau muzicale, astfel încât, chiar dacă o interpretare este non-profit, nu este în mod necesar scutită dacă nu se încadrează în situațiile clare și particulare specificate în secțiunea 110. Astfel, în locul interpretării artificiale a termenilor "execuție", "public" sau "profit", Documentul tratează în mod direct împrejurările precis determinate.

5) Dreptul de expunere

Ultimul drept exclusiv - dreptul de a expune opera - este relativ nou. Totuși, acesta nu este un drept foarte larg și apare în mod

obișnuit să acopere doar câteva situații. Dreptul de expunere recunoaște dezvoltarea potențială a noilor metode tehnologice pentru exploatarea sau reproducerea acestuia. Conform doctrinei primei vânzări, proprietarul unei copii are un drept nelimitat să expună, fără a fi împiedicat de către obiectele proprietarului drepturilor de autor, cu anumite restricții.

Aș dori să subliniez faptul că Documentul privind drepturile de autor prevede unele limitări în ceea ce privește drepturile exclusive enumerate. Una dintre cele mai importante limitări este cunoscută ca "doctrina utilizării corecte" și permite reproducerea în copii, înregistrări sonore etc. a operei supuse drepturilor de autor în scopuri ca de exemplu: critică de specialitate, comentarii, articole de jurnal, învățământ (inclusiv mai multe copii pentru uzul clasei), burse școlare sau cercetare (17 U.S.C.A. sec. 107).

O altă limitare a utilizării exclusive a proprietarului drepturilor de autor este permisiunea acordată conform Documentului bibliotecilor sau arhivelor de a reproduce nu mai mult de o copie sau înregistrare sonoră a unei opere, sau de a distribui o asemenea copie sau înregistrare sonoră, dacă reproducerea sau distribuirea este făcută fără nici un avantaj comercial, colecțiile bibliotecii sau arhivelor sunt deschise publicului, iar reproducerea sau distribuirea operei include o înștiințare privind drepturile de autor.

Transmiterea acestor drepturi exclusive este prevăzută în secțiunea 201 (d) a Documentului privind drepturile de autor. Aceasta permite transmiterea drepturilor de autor, în întregime sau în parte, prin orice mijloace de transfer (de ex.: vânzare, dăruire, ipotecare, licențiere etc.) sau prin efectul legii. Aceste drepturi pot fi transmise prin testament sau pot fi trecute ca proprietate privată conform legislației privind succesiunea în lipsa testamentului persoanei decedate. Secțiunea 204 merge până la a specifica faptul că o transmitere a proprietății asupra drepturilor de autor (altfel decât prin efectul legii) trebuie făcută prin intermediul unui instrument de transfer, sau al unei note sau memorandum al transmiterii, în scris și semnat de către proprietarul drepturilor transmise. Un asemenea document care certifică transmiterea poate fi apoi înregistrat la Oficiul american de Drepturi de autor.

C. Dreptul la marcă

Problemele privind mărcile sunt reglementate în mare măsură de legislația federală a SUA. Îndeosebi, procedurile prin care un solicitant dobândește înregistrarea federală a unei mărci sunt prevăzute cronologic de Legea Lanham. Prevăzând "posesia" înainte de înregistrare, Legea cere ca solicitantul mai întâi să folosească marca, prin aceasta dobândind unele drepturi de posesie existente în dreptul comun, înainte de a dobândi protecția federală. Deoarece drepturile conferite prin marcă nu au fost niciodată considerate drepturi de proprietate din dreptul comun cu excepția cazului în care ele au fost folosite, de fapt, într-o activitate comercială anumită, rezolvarea drepturilor conflictuale privind aceeași marcă a fost și este determinată în dreptul comun de către prioritate și de piață. În mod normal primul utilizator are prioritate, dar prioritatea este evaluată și acordată numai în legătură cu piața pe care primul utilizator și-a desfășurat activitatea comercială. În consecință, cel de al doilea utilizator al mărcii poate dobânde drepturi asupra mărcii dacă folosește marca într-un alt domeniu în care primul utilizator nu a folosit-o.

Totuși, legislația federală a erodat masiv această doctrină a "priorității regionale" prin doctrina "observației constructive". Aceasta înseamnă că, în conformitate cu Legea Lanham, cel de al doilea utilizator nu poate dobânde dreptul echitabil de a folosi aceeași marcă dacă a adoptat marca după ce primul utilizator a făcut înregistrarea pe motiv de "observație constructivă". Deoarece al doilea utilizator nu dobândește drepturi dacă folosește o marcă având cunoștință de folosirea anterioară, Legea Lanham, prin informații constructive, barează calea tuturor revendicărilor utilizatorilor secundari, după înregistrare.

Cel ce posedă o marcă are dreptul de a exclude terții de la folosirea în comerț a unei mărci similare până la confuzie de o asemenea manieră încât să creeze confuzie în rândurile publicului în ceea ce privește originea produselor purtând acea marcă. Drepturile conferite prin marcă sunt dobândite sau iau naștere prin vânzarea și expedierea unui produs purtând acea marcă către un partener comercial din cadrul comerțului interstatal. Înregistrarea federală a mărcii conferă câteva

drepturi importante titularului mărcii, inclusiv opțiunea de a acționa în justiție la tribunalele federale sau la tribunalul statului respectiv. După cinci ani de folosire exclusiv și continuă a mărcii, titularul poate depune declarații prestate sub jurământ care să facă incontestabile drepturile sale la marcă și la înregistrare. Înregistrarea împiedică pe terți să înregistreze mărci similare ce pot produce confuzie. În sfârșit, înregistrarea asigură titularului o prezumție de valabilitate *prima facie*, dreptul de posesie și dreptul exclusiv de a folosi marca pentru produsele sau serviciile menționate în înregistrare, prezumție care poate evoluă spre o prezumție concluzivă după 5 ani de folosire a mărcii.

Pe scurt, comparând cesiunea cu licență, o cesiune de marcă, ce transferă titlul asupra mărcii, trebuie diferențiată de o licență de marcă, care nu face acest lucru. O licență de marcă acordă licențiatului permisiunea de a folosi marca în anume condiții, inclusiv un control de calitate corespunzător, fără ca licențiatorul să renunțe la posesia mărcii. La expirarea termenului de valabilitate a licenței, licențiatorul își recapătă dreptul exclusiv asupra mărcii. Pe de altă parte, o cesiune valabilă transferă posesia mărcii asupra cessionarului care, după aceea, își poate afirma propriile drepturi exclusive. Faptul dacă o anumită cesiune este eficientă ca cesiune sau pur și simplu ca licență depinde de termenii acesteia și de intențiile părților. Simplul fapt că un document este intitulat "licență" nu este decisiv, aşa cum am afirmat anterior și în cazul brevetelor.

Concluzie:

Voi încheia prin a-mi cere scuze pentru aspectul cam teoretic al acestei discuții privind natura dreptului de proprietate intelectuală. Totuși, mă tem că acest lucru este inevitabil datorită conceptului de proprietate intelectuală care are un înalt grad de abstractizare. "Proprietatea" proprietății intelectuale nu este acea formă concretă ce caracterizează domeniul proprietății reale și, de fapt, un celebru judecător american vorbea despre proprietatea intelectuală ca despre o "metafizică a dreptului".

Astfel, pentru a suplini acest deficit de practică imediată, am inclus în referat un gen de contract simplu dar tipic, de licență exclusivă a unui drept conferit prin brevet.

Argumentarea științifică a construcției danturii unei cupe de excavator

dr. Mircea ANDRIUȚĂ,
U.T.M.

Excavatoarele se utilizează pe larg la construcții, agricultură, în industria materialelor de construcții, la extracția cărbunilor și minereurilor în industria minieră.

Lucrările sunt atât de voluminoase și dificile, încât omenirea suportă anual cheltuieli extraordinare la executarea lor. De aceea inginerii, savanții, beneficiarii sunt mereu în căutarea unor modalități de reducere a costului acestor lucrări, de sporire a eficienței proceselor de lucru, de perfecționare a mașinilor și în special a echipamentului acestora. Foarte mult depinde de construcția cupei (cu ea se sapă!).

De regulă, cupele sunt înzestrăte cu dinți în scopul exercitării mai eficiente a procesului de tăiere a pământului, de dislocare a lui de la masiv.

Însă de la construirea primului excavator (în America, de către mecanicul autodidact Otis) în anul 1836 și până în zilele noastre n-au fost elaborate soluții științific argumentate privind numărul necesar de dinți, lățimea optimă a unui dinți și distanța dintre doi dinți alăturați. De aceea muchia tăietoare (cozorocul) a excavatoarelor existente se înzestrează astăzi cu dinți la întâmplare și după intuiția constructorului respectiv.

Analiza efectuată de noi arată că excavatoarele cu cupe de capacitate de la 1,25 m³ până la 20 m³ se înzestrează cu dinți de lățimi de la 50 mm până la 280 mm în număr de la 4 până la 9. Iar din lățimea totală a cozorocului dinții (toți) ocupă de la 25% până la 56% (un mare diapazon).

În cadrul catedrei Mașini și Mecanisme de Construcții, multiplele cercetări experimentale și teoretice s-au încununat cu elaborarea teoriei proceselor de lucru a mașinilor de terasament, care permite rezolvarea întregului complex de probleme practice, legate de proiectarea optimă și exploatarea eficientă a acestor mașini.

Ca exemplu, pe desenul de mai jos e arătat prin linii curbe, construite în baza teoriei noastre, cum variază eficiența economică anuală în funcție de structura danturii unui excavator cu cupa de capacitatea 5 m³ și lungimea totală a muchiei tăietoare de 1,55 m (măsurând toti dinții plus goulurile dintre ei). Eficiența economică este indicată pe axa verticală în dolari S.U.A., iar axa orizontală indică numărul de dinți instalați pe cozoroc - de la unul până la zece.

Eficiența economică a mașinii existente (mașina de bază), la care cupa are 5 dinți a căte 15 cm lățime, este egală cu zero. Costul mașinii e aproximativ 100 mii dolari S.U.A.

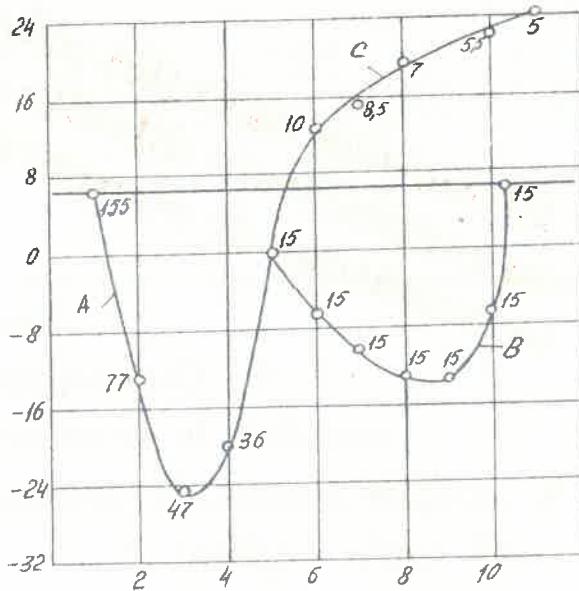

Fig. 1. Variația eficienței economice a unui excavator cu cupa de 5 m³ și cu lungimea totală a organului de tăiere de 1,55 metri. Cupa normală are 5 dinți, fiecare cu lățimea de 15 cm (punctul notat 15 cm cu coordonatele: 5 dinți pe orizontală și eficiență zero pe orizontală). Cifrele pe desen indică lățimea dinților în centimetri. Jos: numărul de dinți.

Invenții și inventatori

Dacă instalăm în loc de 5 dinți la aceeași cupă 6, 7, 8, 9 dinți (vezi curba B), atunci eficiența va ajunge până la minus ≈ 13 mii dolari anual (pierderi). Dacă în continuare punem 10 dinți, eficiența crește până atinge linia groasă orizontală indicând ≈ 6,5 mii dolari (eficiența tăierii întregii brazde de pământ cu un singur dintă-cuțit cu lățimea-lungimea de 1,55 m).

Curba A ne arată ce se va întâmpla cu eficiența, dacă în loc de cinci dinți actuali vom instala trei dinți, doi sau unul cu lungimea de 1,55 m.

Cea mai interesantă e curba C. Analiza ei arată că eficiența economică va spori în urma utilizării a 6 dinți cu lățimea de 10 cm, a 7 dinți cu lățimea de 8,5 cm, a 8 câte 7 cm, a 10 dinți câte 5,5 cm sau a 11 dinți cu lățimea de 5 cm.

În ultimul caz eficiența va constitui circa 25 mii de dolari anual sau a patra parte din costul mașinii.

De aici concluzia: procesul de săpare e mai eficient când cupa se înzestrează cu mai mulți dinți de lățime mai mică. Distanța optimă dintre doi dinți se recomandă a fi egală cu două - două și jumătate lățimi de dintă. Se poate pune întrebarea: dar dacă dintele cu lățimea de 5 cm nu rezistă la forțele ce acționează asupra cupelor la excavatoare foarte mari?

Aveți dreptate. Materialele utilizate astăzi la confecționarea dinților au rezistență pe care o au.

Dar mâine-poimâine se ivesc materiale cu proprietăți mai bune. și atunci se va atinge eficiența maximă ce ne-o poate oferi legitatea indicată pe desen.

La dispoziția Dumneavoastră !

**Biblioteca Agentiei primește
cu regularitate diferite ediții de specialitate
la următoarele compartimente:**

- ↳ Protecția obiectelor de proprietate industrială în Republica Moldova și în alte țări
- ↳ Convențiile internaționale și organizațiile mondiale în domeniul protecției proprietății intelectuale
- ↳ Edițiile Institutului European de Administrare Publică (în limba engleză)
- ↳ Sisteme automatizate.
- ↳ Dicționare, ghiduri

Vă așteptăm la bibliotecă !

Terapia tisulară - o nouă metodă de luptă cu durerea

prof. univ., dr. hab. Ion MUNTEANU,
U.S.M.F. "N. Testemițanu"

Durerea este considerată pe bună dreptate una din problemele principale în medicina clinică și în neurofiziologie. Nevralgia nervului trigemen reprezintă unul dintre cele mai teribile sindroame ale durerii. Deși maladie respectivă este cunoscută încă de pe timpurile lui Hipocrate, până în prezent mai rămân multe chestiuni neclare și nesoluționate, esențială fiind tratarea bolii. Literatura de specialitate ne propune în problema abordată circa 70 de metode de tratare a patologiei trigemene, însă, cu părere de rău, multe dintre aceste metode nu sunt destul de eficiente sau au un rezultat curativ temporar. În legătură cu cele expuse, precum și cu creșterea morbidității respectivului contingent de bolnavi în republică, catedra chirurgie oromaxilofacială a U.S.M.F. "N. Testemițanu" încă din 1977 e preocupată de elaborarea în profunzime și științifică fundamentată a unor noi metode de tratament a maladiilor nervului trigemen. Una dintre acestea este terapia tisulară prin metoda grefării nervului cadaveric conservat. Ideea ne aparține (Ion Tudor Munteanu, brevetul nr. 105).

E firesc ca ideile științifice să apară în urma unei munci îndelungate cu pacienții; în complex cu studierea permanentă a literaturii de specialitate. Îar realizarea unei idei presupune, în sistemul nostru, o cale anevoieasă, cale ce poate servi drept temă pentru teze de doctor, pentru scrierea unor drame sau turnarea unor filme. În articolul respectiv mi-am propus să vorbesc doar despre metoda al cărei autor sunt, despre calitățile și avantajele acesteia în comparație cu metodele tradiționale.

După examenul clinic al bolnavului prin cele mai moderne metode de investigare - termografia feței, tomografia computerizată, tomografia magnetorezonatoare - se stabilește diagnosticul. Preparatul curativ se alege pentru fiecare bolnav în funcție de grupa de sânge, Rh, HLA. Trebuie să subliniem că e o alegere strict individuală. La fel de minuțios este investigat și cadavrul de proveniență

a preparatului (istoria vieții, maladiile suportate, traumele). Se exclud sifilisul, SIDA, maladia Botkin, maladiile psihiice, oncologice și altele. La fel ca și la receptor, este stabilită grupa de sânge, Rh, HLA. Nervul selectat este supus unei game de cercetări și unui sistem complicat de pregătire (metoda este brevetată).

Operația se efectuează atât în condiții de staționar, cât și în polyclinică. Pe spate, ceva mai jos de unghiul medial al omoplătului, pe partea afectată, se face o incizie a pielii cu lungimea de 1 cm. Adâncimea inciziei va fi până la stratul lipidic subcutanat. După care prin bont se formează aşa-zisul tunel subcutanat cu fundul în sus. În tunel este introdus un segment de nerv cu lungimea de 1 cm. Este foarte important ca transplantul să se plaseze liber în tunel în lungime, ca el să adereze bine la țesuturile înconjurătoare și să nu fie înfășurat cu vreun cheag de sânge. În acest scop, înainte de introducerea preparatului se efectuează o hemostază minuțioasă (prin metoda presiunii, prin prelucrarea rănii cu o soluție de 3% de apă oxigenată). Marginile rănii sunt cusute cu ajutorul poliamid și se acoperă cu un pansament aseptic, fixat cu leucoplast. După 24 de ore, în același loc unde incizia pielii este suturată, se execută infiltrarea anestezică, sunt scoase ațele, marginile rănii cutanate se desfac și din adâncul tunelului este extras nervul-grefon, introdus anterior. Rana este prelucrată cu soluție de 3% de apă oxigenată călduță și cu furacilină, apoi în același tunel este introdus un alt preparat - proaspăt. Astfel de operații se fac în medie căte 8-10.

Ultimul preparat de asemenea este extras din organism. De regulă, efectul curativ se manifestă la 2-3 grefare începând cu reducerea numărului de accese. Dacă până la tratament erau 10-12 accese, după a doua grefare se observă 8, iar după a 3-4 grefare - 6 și astăzi mai departe. La cea de-a 8-10 operație durerile încetau. Disparația sindromului

Invenții și inventatori

durerii are legitățile sale: mai întâi dispar durerile "proaspete", cele apărute ultimele, pe când durerile mai vechi sunt mai violente, mai persistente și dispar mai lent. Uneori la această categorie de bolnavi gravi aşa și rămâne o anumită senzație de durere (ce-i drept, într-o formă mai puțin pronunțată).

Am ținut sub observație mai mult de 500 de bolnavi care se trătau concomitent în diferite instituții curative, dintre care 200, încercând, până a ni se adresa nouă, metodele tradiționale cunoscute fără vreun efect sau cu un efect temporar au început să se trateze prin metoda propusă. Rezultatele nu s-au lăsat mult așteptate. 75,2% s-au însănătoșit complet, 11,6% au simțit o ameliorare evidentă, pe care de asemenea o egalau cu însănătoșirea, însă uneori apăreau senzații neplăcute neînsemnate în regiunea ramurilor afectate, la ieșirea ramurilor nervului din orificiile oaselor. Aceste dureri erau scurte și încetau repede fără administrare de medicamente. Atât unii, cât și ceilalți pacienți și-au reluat activitatea de muncă, căci mulți dintre ei până la aprobarea metodei noastre fuseseră invalizi. La alți 8,5% s-a observat o anumită ameliorare, ceea ce înseamnă că semnele de durere au devenit mai rare și mai puțin pronunțate. În orice caz bolnavii puteau deja să mânânce, să vorbească, să doarmă. La 4,7% dintre pacienți metoda s-a dovedit a fi ineficientă. Dintre însănătoșiti 20,6% au avut recidive ale maladiei. Referitor la aceștia din urmă, e cazul să accentuăm că era vorba despre grav bolnavi care suferă de acest viciu de la 20 până la 75 de ani, perioadă în care s-au tratat prin diverse metode, inclusiv prin intervenții chirurgicale asupra secțiilor periferice și centrale ale sistemului nervului trigemen, prin blocade cu alcool, cu uncrop, prin acupunctură, prin terapie medicamentoasă, prin tratament fizioterapeutic și prin îmbinarea mai multor metode.

Obiectul unor discuții aparte l-au constituit bolnavii fără efect curativ. O analiză retrospectivă a relevat că în trecut pacienții respectivi fuseseră tratați prin radioterapie sau se aflaseră în zona Cernobâlului. În felul acesta s-a ajuns la concluzia că terapia tisulară prin metoda grefării nervului cadaveric conservat este ineficientă la bolnavii în anamneză cărora figurează radioterapie. Metoda nu are efect curativ nici la pacienții care suferă de diverse maladii în fază de decompensare. Trebuie spus că bolnavii a căror stare doar s-a ameliorat aveau în anamneză căte 6 (cifră medie) maladii asociate de natură cronică cu acutizări frecvente.

E important de subliniat că în caz de recidive ale maladiei, repetarea curei de terapie tisulară are din nou rezultate pozitive, atâtă doar că tratamentul devine mai îndelungat și numărul de grefări ajunge până la 25-30. Sunt bolnavi care se tratează periodic câte 10 și mai mulți ani, iar în caz de recidivă repetăm tratamentul și avem succes.

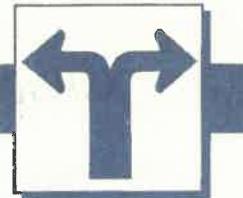
Prin urmare, putem să tragem o concluzie importantă: în arsenalul mijloacelor de tratament în terapia nevralgiei nervului trigemen a mai apărut o metodă, destul de rezultativă și de mare perspectivă.

Oricare dintre cititorii acestui articol poate să pună întrebarea firească referitor la mecanismul acțiunii metodei de tratament propuse. Este un mecanism foarte complicat, însă am reușit să elucidăm și această latură a chestiunii. La introducerea în organism a biostimulatorului propus - nervul transplant, în homeostaza bolnavului intervin normalizarea imunității celulare și umorale, în afară de aceasta, și acum e vorba despre mecanismul de bază, nervul transplant grefat în organism acumulează autoanticorpi care se produc la maladia nervului trigemen. Se observă corelarea pozitivă între cantitatea autoanticorpilor adsorbiți și reducerea sindromului durerii. Pe măsură eliminării autoanticorpilor din organismul bolnav, starea pacientului se ameliorează și, în consecință, acesta se însănătoșește.

Și încă un moment: în cazul nevralgiei nervului trigemen are loc demielinizarea ramurilor afectate ale nervului, iar prin introducerea nervului transplant organismul de parcă ar absorbi mielinul din nervul transplant pentru plastica leziunilor mieline ale ramurilor nervului trigemen.

Prin munca consecventă din ultimii ani, indicațiile pentru metoda propusă se extind, și în acest plan fiind obținute rezultate încurajatoare în cazul unor asemenea boli ca pareza nervului facial, unele chiar având un caracter avansat, scleroza difuză, dureri de cap cu etiologie neclară, maladia Parkinson.

Așadar, putem concluziona că e vorba despre o importantă descoperire în medicină, însă ea necesită cercetări suplimentare. Realizarea unor asemenea cercetări fără un laborator modern cu aparatajul corespunzător și reactivele necesare este imposibilă. Mai mult decât atât, nu există mijloace pentru a ne deplasa la diverse forumuri științifice internaționale și a face comunicări despre rezultatele obținute, iar sponsori pentru știință, cel puțin deocamdată, nu se găsesc.

Colecția națională de microorganisme

Valeriu RUDIC,

dr. hab. membru corespondent al A.Ş.M.

dr. Alexandra DESEATNIC,

Institutul de Microbiologie al A.Ş.M.

Odată cu dezvoltarea tehnologiilor avansate, reprezentanții lumii microbiene cunosc o utilizare practică tot mai amplă. Agricultura, ecologia, medicina, industria alimentară și cea textilă, metalurgia, vinificația, fabricarea detergențiilor este o enumerare departe de a fi completă a domeniilor în care perspectivele folosirii proceselor microbiologice pe baza noilor realizări științifice înregistrează o creștere continuă. Dezvoltarea bioingineriei și biotehnologiei permite lărgirea utilizării diversității microbiene atât în ce privește modul de aplicare, cât și tehniciile de obținere de noi tulpini prețioase de microorganisme.

Pe de altă parte, sfera de aplicare posibilă a microorganismelor se lărgescă pe măsura acumulării cunoștințelor vizând potențialul acestora, ceea ce a cauzat intensificarea și apofundarea cercetărilor de selectare și obținere a tulpinilor de microorganisme cu însușiri prețioase.

În aceste circumstanțe o problemă semnificativă devine asigurarea păstrării autentice a microorganismelor de interes, a proprietăților lor caracteristice. Soluționarea problemei o propun Colecțiile de culturi.

Rolul și însemnatatea colecțiilor de culturi în păstrarea resurselor genetice este greu de supraapreciat. Colecțiile au o importanță decisivă în menținerea tulpinilor pentru studiu, tulpini standard pentru testare și producție, de interes industrial, alte tulpini utile. Colecțiile prezintă strategia principală în conservarea și valorificarea diversității lumii microbiene. Ele constituie bănci de informații privind istoria, clasificarea și

caracteristica microorganismelor și adesea centre moderne, unde se acumulează o bogată experiență de creare și îmbunătățire a potențialului productiv la tulpinile de interes, de selectare și perfecționare a tehniciilor eficiente de conservare durabilă, precum și de utilizare rațională a microorganismelor în cercetări fundamentale și proiecte biotecnologice.

În acest context, cât și sub influența necesităților obiective, impuse de schimbările politice pe arena mondială, în anul 1993, în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 172 din 5 aprilie, a fost creată Colecția Națională de Microorganisme a Moldovei, act oportun și de performanță pentru țară. Prin activitatea sa CNM va contribui la prosperarea științei biologice, accelerarea implementării rezultărilor științifice în practică, va deveni un factor important în crearea biotecnologiilor avansate.

Fondator al Colecției Naționale de Microorganisme este Institutul de Microbiologie al A.Ş.M. - singura instituție de profil din republică, unde este concentrat potențialul principal de cadre de calificare înaltă în domeniul microbiologiei și aparatajul specific.

CNM a reunit în cadrul ei Colecția Centrală de Microorganisme, creată pe baza colecțiilor de lucru ale laboratoarelor de cercetare din Institutul de Microbiologie al A.Ş.M. (CCM), Colecția de Microorganisme Patogene și Potențial Patogene pentru Om (CMPPO) a Universității de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu" și Colecția de

Atitudini, probleme, sugestii

Microorganisme Fotosintezatoare (CMF), Catedra de Botanică a Universității de Stat din Moldova.

În prezent CNM dispune de aproximativ 400 tulpieni de microorganisme, inclusiv bacterii, fungi, drojdie, actinomicete, microalge de însemnatate biotecnologică, de studiu și cercetări fundamentale, tulpieni standard pentru testare.

Sarcina principală a CNM constă în păstrarea garantată a culturilor pure, menținerea viabilității și stabilității lor genetice.

CNM îndeplinește funcția de depozitar în activitatea de brevetare și patentare a Agenției de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale a Republicii Moldova.

Conform Convenției de la Budapesta, colecțiile depozitatelor garantează menținerea tulpienilor depuse fără schimbări semnificative ale caracterelor pe o perioadă nu mai scurtă de 30 de ani. Păstrarea microorganismelor se realizează prin conservare.

Există diverse metode de conservare, mai simplă fiind metoda de transfer activ efectuat la intervale fixe în funcție de particularitățile biologice ale speciei respective.

În general, se consideră că liofilizarea, uscarea directă și oricocondizarea reprezintă metodele cele mai bune și de aceea sunt folosite pe larg în conservarea îndelungată a microorganismelor. Metodele și condițiile de conservare specifice fiecărui microorganism se selectează individual.

Cultura supusă conservării trebuie să fie pură din punct de vedere genetic. Pentru aceasta înainte de conservare se stabilesc criterii de selecție specifice pentru fiecare tulpină cercetată. După conservare se

verifică stabilitatea genetică, procentul de supraviețuire și capacitatea de biosintează.

Reiesind din cercul de probleme adecvate domeniului de activitate a colecțiilor, au fost determinate următoarele direcții principale de cercetări:

- selectarea, elaborarea și perfecționarea metodelor de conservare a microorganismelor;
- studii de identificare a microorganismelor și verificare a principiilor bioactivi;
- cercetări de ameliorare și stabilizare a potențialului productiv al microorganismelor;
- un program continuu de izolare din natură și selectare prin scrining a microorganismelor cu însușiri prețioase.

CNM realizează un program de completare și difuzare a informației privind microorganismele depozitate. Se primesc microorganisme pentru păstrare, se eliberează certificate de depozitare în legătură cu activitatea de brevetare, se oferă consultații specialiștilor privind metodele de păstrare și utilizare a tulpienilor de microorganisme în cercetări de producție agricolă și de protecție a mediului înconjurător.

Tradiționale pentru CNM sunt cercetările în domeniul biochimiei și microbiologiei. În prezent CNM desfășoară cercetări privind selecțarea mediilor protectoare pentru conservarea consorțiilor bacteriene prin metoda de crioscopie, elaborează metode de utilizare a microorganismelor în calitate de biosensori, inclusiv pentru evaluarea însușirilor mutagenice a diferitelor substanțe. Se selectează tulpieni standard pentru elaborarea sistemelor test cu destinație specială.

FAȚETE NOI ÎN TRATAMENTUL INSUFICIENȚEI RENALE CRONICE

dr. Adrian TĂNASE,
Centrul de Hemodializă și Transplantare rinichi,
Spitalul Clinic Republican

Astăzi în lume circa 500 000 de pacienți ce suferă de insuficiență renală cronică (IRC) își prelungesc viața numai datorită tratamentului cu dializă (hemodializă și dializă peritoneală). În paralel s-au efectuat mai mult de 300 000 transplantări de rinichi, metodă chirurgicală radicală.

În secția de hemodializă a Centrului nostru funcționează 19 aparate "rinichi artificial", ceea ce permite a efectua anual circa 8500 sedințe de hemodializă la 100-120 pacienți cu IRC. Împreună cu secțiile de hemodializă din spitalul municipal nr. 3, Chișinău și spitalul orășenesc Bălți, serviciul specializat acoperă însă numai 15-20% din necesitatea pe republică. Anual se efectuează 20-25 de transplantări renale.

Hemodializa și transplantarea sunt extrem de costisitoare și necesită surse bănești considerabile. Astfel, tratamentul unui pacient cu hemodializă se ridică anual la circa 4500-5000 dolari SUA, iar în caz de transplantare suplimentar 8000 dolari. În aceste sume intră doar cheltuielile pentru medicamente, dializatoare, liniile de sânge, soluții speciale, restul (aparatura, amortizare, remunerare) urmând a fi acoperit din sumele alocate spitalului. Situația economică a republicii nu permite o asigurare numai din buget a serviciului în cauză, de aceea acceptăm și alte surse și forme (credite, sponsori, binefacere, ajutoare umanitare). Cetățenilor din străinătate, care solicită tratamentul în Centrul nostru, le oferim servicii contra plată.

În ultimii ani, grație legăturilor cu numeroase centre similare din străinătate, am reușit să acumulăm noi cunoștințe și să aplicăm în practică o serie de metode noi de diagnostic și tratament pacienților ce suferă de rinichi. Devenind din 1993 membri ai Asociației Europene de Dializă și Transplant, am participat la mai multe foruri internaționale de specialitate. Contactăm permanent cu specialiștii nefrologi din România și țările CSI,

lucru ce ne-a permis nu numai să păstrăm legăturile tradiționale, dar să le extindem mereu.

Nu voi descrie situația financiară a Centrului, mă voi mărgini să menționez, cu durere, că unii pacienți rămân în așteptarea transplantului renal timp de până la 10 ani. Pentru menținerea vieții lor sunt necesare sume mari. Ca exemplu, un flacon de Ciclosporină, medicament strict necesar după operație, costă circa 220 dolari și ii ajunge pacientului 20-30 zile. Acest medicament împreună cu altele, se administreză permanent, toată viață. E clar că statul trebuie să procedeze ca toate țările dezvoltate să-și asume asigurarea dializei și transplantului, fapt ce permite de a-i trata pe toți care solicită ajutorul, indiferent de apartenența socială.

Vorbind despre noile momente din activitatea noastră, aduc la cunoștință că a fost pregătit și a trecut expertiza proiectul juridic Legea R.Moldova cu privire la transplantarea organelor și țesuturilor umane, ceea ce va permite să efectuăm respectivele operații în condiții civilizate, contemporane. În lege va fi acceptată și transplantarea altor organe vitale (cord, plămâni, pancreas etc.), așteptată nu numai de specialiști, dar și de o mulțime de suferinți.

Renumitul savant nefrolog francez, prof. Hamburger, a rostit cândva o frază cu ecou în toată lumea: "Spune-mi cum ii tratezi pe pacienții ce suferă de insuficiență renală cronică și îți voi spune în ce țară trăiești...". Sperăm că e o maximă ce se va face cerută și la noi.

—Atitudini, probleme, sugestii

Colaboratorii Centrului depun eforturi și în direcția propriei activități inovaționale. Pe parcurs au fost obținute circa 50 de certificate de autor pentru raționalizări, invenții unele din ele având o prioritate exclusivă. Vom cita în primul rând aparatul de dializă peritoneală semicontinuă creat de doctorul V.Sagatovici și aplicat în practică. Grație colaborării cu centrele din străinătate, în 1991, în modificare proprie, a fost introdusă în secția transplant renal metoda "Biopsiei extrafine prin aspirație" a rinichiului transplantat, lucru ce a permis îmbunătățirea diagnosticului și tratamentului pacienților cu circa 25%. După o vizită în SUA, începând cu anul 1994 se aplică și "Biopsia prin funcție" a transplantului renal sub control ecografic, metodă ce a contribuit la depistarea unor complicații rare ale transplantului și ameliorarea stării pacienților. Un compartiment deosebit îl constituie aplicarea unor noi scheme de tratament după transplant. În ultimii 4-5 ani colaborarea, în primul rând cu firma

"Sandos" din Elveția, a permis aplicarea celui mai eficient la ora actuală medicament postoperatorial - Ciclisporina A. În imbinare cu alte remedii speciale, acest lucru a permis de a prelungi supraviețuirea transplantului în decurs de 12 luni și mai mult până la 80-85%.

Lipsa unei baze proprii de producere a aparatajului medical și a mai multor medicamente contemporane necesită o restructurare a economiei naționale, bazată pe sursele proprii. Astfel, la propunerea noastră, concentratul de săruri, necesar pentru funcționarea aparatului "rinichi artificial" de trei ani este preparat și livrat de către firma "Beta" cu sediul în Chișinău. În aceeași ordine de idei, colaborarea firmei "Frezenius" din Germania cu uzina "Mezon" din Chișinău, în vederea instalării unei linii pentru producerea soluțiilor medicinale în proporții care să satisfacă în întregime cerințele pe publică, va permite de a reduce esențial importul medicamentelor și aparatajului procurat pe valută.

AGEPI vă oferă:

Cursuri de specializare și perfecționare

Din septembrie curent pe lângă AGEPI urmăză să funcționeze mai multe cursuri în vederea pregătirii cadrelor în domeniul protecției proprietății industriale și a perfecționării lor. Vă le prezentăm:

<i>nr.</i>	<i>Denumirea cursurilor</i>	<i>Data preconizată a începerii</i>
1	Perfecționarea managerilor serviciilor de proprietate industrială	16 septembrie
2	Perfecționarea juriștilor	1 octombrie
3	Pregătirea mandatarilor autorizați	15 octombrie
4	Curs de protecție a proprietății industriale pentru toate ramurile economice	28 octombrie
5	Pregătirea examinatorilor pentru lucru cu AGEPI	11 noiembrie
6	Științifică la AGEPI	pe măsura depunerii cererilor

Cunoștințele acumulate la cursuri vor favoriza organizarea muncii în scria inventiilor, vor ajuta unitățile economice să evite cazurile de nerespectare a legislației în domeniu, să rezolve în cunoștință de cauză problemele legate de protecția proprietății industriale.

Cursurile se țin la sediul AGEPI. După dorința unităților interesate, ele pot avea loc și la sediile acestora.

Cursurile se desfășoară conform planurilor și programelor aprobată. La sugestia cursanților, planul de studii poate fi completat, largit sau redus.

Lețările încep cu condiția să fie formată o grupă din minimum 10-12 persoane.

Taxa pentru cursurile 1,2,3,4 este de 300 lei.

Pentru cursurile 5 și 6 nu se percepe nici o taxă.

Relații la tel. 49-30-16 (supl.3), 44-01-19 (Anisimov Ludmila, specialist principal al secției juridice).

Conceptul de agrementare tehnică în construcții

*prof. dr. ing. Polidor BRATU,
Univ. "Dunărea de Jos" Galați,
Director General la ICECON, București*

Sistemul de asigurare a calității în construcții, după cerințele Directivei Europene 89/106 a CEE, cuprinde mai multe componente conceptuale și operaționale.

Componentele conceptuale vizează toate etapele de proiectare, verificare de proiect, expertizare, inclusiv cele legate de elaborarea documentației tehnice normative.

De asemenea, componentele operaționale ce privesc calitatea în construcții sunt alcătuite din sisteme de verificare și supraveghere a execuției, cu atribute precise pentru conducătorii de lucrări și respectiv pentru specialiștii din Inspecția de stat în construcții.

Toate componentele sistemului de asigurare a calității în construcții sunt subordonate realizării celor șase exigențe esențiale și anume: rezistență și stabilitate, siguranță în funcționare, protecția la foc, termică și hidrofugă, protecția sănătății omului, mediului și la zgomot, economia de energie.

În cadrul componentelor sistemului de asigurare a calității se află și procesul de agrementare tehnică a materialelor, procedeeelor tehnologice și echipamentelor înglobate în construcții. Dacă materialele, procedeele tehnologice și echipamentele înglobate sunt utilizate pentru prima dată la realizarea unei construcții, atunci acestea trebuie să fie agrementate tehnic. În acest context, agrementul tehnic confirmă aptitudinea de utilizare a materialelor, procedeeelor sau echipamentelor pe baza analizei de calitate, astfel încât să fie îndeplinite exigențele esențiale de calitate.

Conceptul de agrementare tehnică în construcții implică stabilirea următoarelor etape:

- ◆ elaborarea ghidurilor ce stabilesc metodologia de agrementare pe familii de produse, echipamente și procedee tehnologice;
- ◆ desemnarea la nivel național a unei comisii de agrement tehnic care coordonează întreaga activitate în domeniu;
- ◆ numirea institutelor sau laboratoarelor pentru certificarea calității și elaborarea agrementului tehnic;

◆ elaborarea de proceduri de testare specifice pentru produse, procedee tehnologice și echipamente înglobate.

Se subliniază faptul că este interzisă folosirea materialelor, procedeeelor tehnologice sau a echipamentelor înglobate care nu sunt agrementate conform cerințelor impuse de legea calității în construcții. Menționăm că în România funcționează Legea 10/1995, iar în Republica Moldova a fost adoptată de Parlament Legea calității în construcții urmând a fi promulgată.

Din categoria materialelor de construcții care trebuie să fie agrementate tehnic, menționăm următoarele: mase plastice pentru finisaj, faianță, gresie, țiglă, blocuri mici din beton, cărămidă, elemente de rezistență din beton, membrane hidroizolatoare, materiale fonoabsorbante, ferestre, uși, plăci pentru placări interioare sau exterioare etc.

Procedeele tehnologice care se aplică la realizarea construcțiilor sunt de următoarea natură: aplicarea și finisarea pardoseelor minerale, aplicarea hidroizolațiilor, prepararea și aplicarea tencuielilor subțiri, montarea cu elemente de îmbinare a conductelor din mase plastice, tuburi de oțel, beton, fontă pentru rețele de apă și canalizare, montarea și protecția instalațiilor electrice interioare și a.

Din clasa echipamentelor înglobate în construcții fac parte: ascensoarele, scările rulante, sistemele de avertizare la foc, fum și efracție, uși antifoc, grupuri generatoare de curent pentru spitale, hoteluri, clădiri administrative, centrale de frig, grupuri de ventilare-conditionare, echipamente termice, echipamente electrice și echipamente pentru instalații de apă etc.

Agrémentul tehnic este documentul care confirmă performanțele cuprinse în documentația tehnică depusă de solicitant și în același timp se fac aprecieri cu privire la aptitudinea de utilizare în construcție în funcție de destinația precizată de fabricant. De asemenea, în agrementul tehnic trebuie să se facă o analiză a modului în care sunt satisfăcute cerințele esențiale de calitate stabilite în documentele legislative sau normative.

ASPECTE ALE BIOTEHNologiei LA STEVIA REBAUDIANA BERTONI

dr. Tamara AZEMA
A.S.M.

Tehnicile de culturi "in vitro" ale explantelor vegetale au ca scop obținerea pe medii artificiale a regeneranților din portiuni de țesuturi și organe vegetale prin operațiuni microchirurgicale. Acest domeniu al biotehnologiei vegetale permite realizarea potențialului de înmulțire a speciei și este una din cele mai avantajoase metode de reproducere a formelor rare, prețioase pentru economia națională. Aplicarea acestei metode pentru multiplicarea plantelor medicinale din flora spontană ale altor regiuni geografice prezintă avantaje considerabile. În această direcție cultura "in vitro" a celulelor și țesuturilor vegetale cunoaște o aplicare din ce în ce mai largă în legătură cu obținerea și folosirea masei vegetale în calitate de materie primă pentru utilizarea acestia în industria alimentară și farmaceutică.

Stevia rebaudiana Bertoni prezintă un interes deosebit prin conținutul ridicat de monozaharide (în special steviosida și rebaudiosida A-E), de 250-300 ori mai dulci decât zaharoza (Handro și al., 1977), care nu se utilizează în metabolismul glucidic la om. Această plantă mai conține și alți derivați chimici - uleiuri eterice și rezine, care au o întrebunțare largă în țara de origine (Paraguai), cât și în genere pe glob (Japonia, Brazilia, China, Ucraina etc.).

Pe parcursul ultimilor ani, prin propunerea și participarea cu material vegetativ a acad. A.Cebotari au fost făcute încercări de introducere a steviei în Moldova (Bodrug, 1992), aplicând metode de butășire tradițională. Ameliorarea industrială prin această metodă este destul de dificilă și puțin rentabilă din motivele unui număr limitat de lăstari în perioada de iarnă-primăvară în condițiile de seră, unde se menține și pericolul bolilor și vătămătorilor. Înmulțirea prin semințe în etapa actuală este posibilă numai în acel caz dacă dispunem de o cantitate considerabilă de semințe fertile, aceasta însă nu exclude acțiunea vătămătorilor. Stevia fiind o plantă entomofilă, se caracterizează printr-o sterilitate a semințelor, atât în zona de proveniență, cât și în alte regiuni geografice (Şafert, Cebotari, 1992). Prin urmare, obținerea unei cantități mari de răsad pentru necesitățile industriale ale economiei naționale este posibilă prin biotehnologizarea acestei culturi (Azema, Derid, 1995). În această direcție se cer remarcate succesele asociației de cercetări-producție "Porumbeni" condusă de acad. V.Micu.

Pe parcursul ultimilor ani, în cadrul Institutului de Botanică al A.S.M. (Laboratorul de Biotehnologie), a fost elaborată biotehnologia

culturii "in vitro" la Stevia rebaudiana Bertoni, prin care se urmărește obținerea de masă verde uscată pentru înlocuirea preparatelor chimice și a zahărului pentru bolnavii de diabet, precum și folosirea acesteia în tehnologiile alimentare.

Pentru cultivarea steviei a fost prevăzută realizarea unui ciclu alcătuit din următoarele etape:

1. Microclonarea și multiplicarea "in vitro" în scopul obținerii regeneranților;

2. Aclimatizarea la stresul de transfer "ex vitro";

3. Călirea microbutașilor și recultivarea "in vitro", în condițiile de teren deschis.

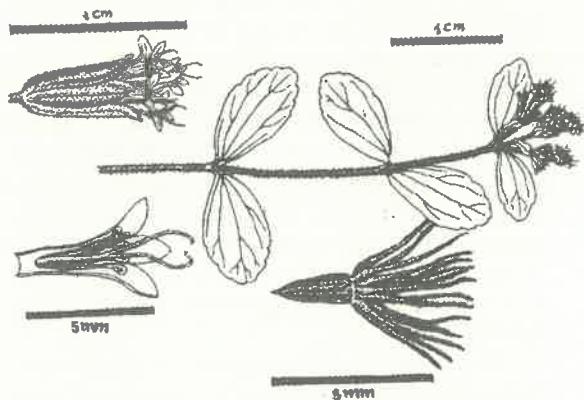
În alegerea modalității de sterilizare a organelor donatoare de explante, un rol important îl au atât proveniența materialului vegetal, cât și perioada de anotimp în care se preleveză explantul pentru inoculare. Experimentele efectuate în această direcție cu H_2O_2 în luna iulie la expoziția de 5,7 și 10 minute au adus la 16% (5'); 4% (7') și 0% (10') contaminări. În luna octombrie același factor de sterilizare a produs: 21% (5'), 8% (7') și 2% (10') infecții "in vitro". Estimările de acest tip dau posibilitate de a aprecia gradul de infectare și procentul de viabilitate "in vitro" realizat la inoculările efectuate în funcție de periodicitatea de vegetație a plantelor.

Materialul biologic preconizat pentru experimentare a constat din meristeme apicale cu 1-2 primordii foliare de la baza, mijlocul și vârful lăstarilor, fragmente de frunze juvenile preluate de la plantele cultivate "in vitro", precum și fragmente de lăstari. Explantele au fost prelevate în câteva etape: I) când lăstarii cultivați prin butășire erau în stare de repaos vegetativ în condițiile de seră (luna martie); II) pe parcursul multiplicărilor "in vitro"; III) la recultivările "ex vitro" de seră; IV) când lăstarii erau în plină creștere, în teren deschis (lunile iunie-iulie); V) spre sfârșitul vegetației (lunile septembrie-octombrie); deținând astfel diferite potențialități fiziologice ale plantelor.

Inoculările s-au efectuat în 6 variante experimentale pe mediul de bază Murashige-Skoog (1962) suplimentat cu regulatori de creștere în diferită concentrație. În toate variantele cantitatea de zaharoză a fost de 30 g/l și agar de 6,0 g/l, pH al mediului s-a ajustat la 5,8. Mediile de cultură au fost sterilizate prin sutoclavare la 0,7 atm., timp de 30 minute.

Pentru faza de inoculare a explantelor, s-au folosit eprubete de 1,5 cm., iar pentru etapa de microclonare vase cu diametru de 4 cm. Multiplicarea și etapa de rizogeneză a fost efectuată pe mediul lichid Murashige-Skoog, folosindu-se eprubete cu diametru de 2 cm. Condițiile de creștere au fost asigurate prin fotoperiodicitatea de 16 ore, intensitatea de lumină de 2000-2500 Lux și temperatura de plus 25 grade C.

Experimentarea tipului de explant în funcție de mediul testat demonstrează că potențialul de regenerare e în corelare cu localizarea explantului pe organul donator. Astfel, inoculii prelevați de la baza lăstarilor s-au dovedit a fi deosebit de reactivi, proliferând calus organogen în prima săptămână după inoculare. Utilizarea

de către noi a meristemului apical în calitate de țesut de tip formativ cu o capacitate proliferativă continuă a permis obținerea unui potențial regenerativ optim. Pe mediul de cultură M-7, meristemele lăstarilor axiali și laterali posedând 1-2 primordii foliare la a șaptea zi de cultură încep să se hipertrofieze căpătând un aspect de țesut dezorganizat. Pe același mediu de cultură mugurii axiali din partea apicală, centrală și bazală a lăstarilor dau doavadă de o reacție calusogenă mult mai ridicată în prima săptămână după inoculare. La 10-14 zile se observă o proliferare mai intensă a calusului care dediferențiază un număr optim (9-20) de neoformăriuni, la o subcultură pe mediul N-9. O reacție asemănătoare o au mugurii bazali ai lăstarilor capabili să regenereze pe aceeași cale - calusogeneză-organogeneză - de la 23 până la 36 neoformăriuni. În așa fel, la inocularea meristemelor apicale, mugurilor și fragmentelor de lăstari cu muguri pe mediile nutritive M-7 și M-9, s-a evidențiat o evoluție în timp a potențialului regenerativ obținut prin proliferarea calusului și formarea centrelor organogene. La inocularea fragmentelor de frunză, precum și portiunilor de lăstari pe mediul agarizat Murashige-Skoog, capacitatea calusogenă este joasă. Mediul de cultură Gamborg (K1), cu un conținut de auxină 2,4 D (1-3 mg/l), proliferează un calus dur de culoare galbuie din explantele discurilor foliare. Pe același mediu de cultură (K2) cu o cantitate redusă de 2,4 D (1,5 mg/l), se formează un calus transparent și friabil. La pasarea acestei mase de calus pe un mediu cu BAP 0,5-1 mg/l; GA3 0,1 mg/l și ANA 0,1 mg/l, se induce caulogeneza.

Manipulările de microclonare au fost efectuate pe mediul M-9, favorizând regenerări repetitive cu un potențial morfogenetic ridicat. În așa fel, au fost identificate unele clone omogene, sănătoase pentru regenerarea continuă a neoplantulelor.

Pentru multiplicarea de mai departe și înrădăcinarea micropopagulilor, a fost testat mediul nutritiv lichid Murashige-Skoog M-2 cu micro- și macroelemente, care s-a dovedit a fi destul de rentabil pentru pasările continue. Pe parcursul pasărilor s-au observat unele modificări de ordin morfo-funcțional. Primele transplantări au demonstrat performanțe morfologice legate de modificări în dispoziția frunzelor pe axa centrală a lăstarului: verticilată și alternă, față de cea opusă caracteristică plantei de origine.

Un factor morfolofuncțional s-a pronunțat prin fenomenul de hiperhidrie sau vitrificare. Pe parcursul pasărilor 3-7 au fost observate schimbări în constituția neoplantulelor cu o creștere înceată, malformată, frunze recurbate, transparente, sticloase. Cercetările demonstrează că acest fenomen este un rezultat al modalității de implantare a fragmentelor de lăstari pe parcursul procedeelor de multiplicare.

Micropagarea plantelor efectuată în scopul obținerii de material săditor viguros presupune adoptarea unor măsuri privind evitarea stresului de transfer. Șocul produs la trecerea neoplantulelor la condițiile "ex vitro" este deseori letal plantelor. În această direcție au fost urmărite unele condiții ambientale care au favorizat transplantarea neoplantulelor în seră: menținerea condițiilor de sterilitate a boxelor precum și a solului; umiditatea constantă: factori de lumină și temperatură; alegerea componenței substratului.

Deshidratarea rapidă a neoplantulelor prin evapotranspirație impune menținerea continuă a umidității: acoperirea cu peliculă de polietilenă a nișelor cu plante răsadite, stropirea plantelor cu apă distilată în primele zile după recultivare, hrăuirea adăugătoare cu soluții de micro- și macroelemente. Temperatura aerului în seră în perioada transferului "ex vitro" (ianuarie-aprilie) a oscilat între plus 12 și plus 20 grade C, factorul de lumină fiind între 1500-3000 Lux. În aceste condiții, la menținerea umidității în limita 70-80%, aclimatizarea neoplantulelor s-a efectuat în prima săptămână după transfer pe un substrat de nisip-perlit (1:3), înrădăcinarea butașilor se produce în 10-12 zile.

După o adaptare la condițiile "ex vitro", plantulele au fost transferate în vase de plastic cu un amestec de pământ - turbă-nisip (2:1:1) pentru călirea prealabilă și transplantarea în teren deschis. Odată cu aceasta, au fost efectuate măsurări biometrice cu analiza următorilor parametri: cantitatea de frunze pe lăstar; înălțimea plantei; numărul de internoduri,

numărul de lăstari. A fost efectuat experimentul în vederea evidențierii productivității de masă vegetativă uscată în funcție de modalitatea microbutășirii. În conformitate cu aceasta, au fost experimentate 4 variante luându-se în considerație înălțimea lăstarilor cu creștere acrotonă (var. 1-2) și cu creștere acrotonă și mezotonă (var. 3-4). Fenologia plantelor în condițiile de cultură "in vivo" a fost urmărită pe tot parcursul vegetației: lunile mai-septembrie. În condițiile de transfer și adaptare în teren deschis procentul de pierderi a constituit 6-23% în diferite variante experimentale.

Morfologia tulpinii s-a dovedit a fi în funcție de modalitatea de microbutășire, reprezentând tipul ortotrop și plagiotrop cu diferite modalități de creștere a lăstarilor: semicircular, piramidal, tărător și.a. La înrădăcinarea porțiunilor apicale, are loc creșterea intensă a părții axiale, ca rezultat se dezvoltă tulpini de tip ortotrop cu o simetrie radială sau bilaterală. La formarea tulpinilor de tip plagiotrop, axele și ramurile sunt orientate secundar cu o simetrie dorsoventrală; la formele "tărătoare" axa principală împreună cu ramurile laterale rămâne la suprafața substratului.

În așa fel, intensitatea de creștere a ramurilor laterale de la bază (bazitonă), de la mijloc (mezotonă) sau a ramurilor de la vârf (acrotonă) influențează asupra tipului de tulpină, fapt care este direct proporțional cu productivitatea masei uscate la stevie.

Înflorirea unor plante (vezi des.) a fost observată spre sfârșitul lunii septembrie, când temperatura aerului se menținea în jur de plus 20 grade C. Multimea de insecte (în special furnici) au favorizat formarea (într-o cantitate limitată) de semințe fertile.

În rezumat, schema biotecnologică propusă pentru multiplicarea microclonală și obținerea regenerațiilor la stevie prevede un ciclu închis: "in vivo" - "in vitro" - "ex vitro" - "in vivo". După această schemă au fost obținute plante cu o caracteristică morfologică progresivă și o productivitate înaltă de masă uscată, ceea ce a permis colaboratorilor și specialiștilor Laboratorului de Biotehnologie (E.Derid, M.Sofroni, D.Pavlenco), împreună cu echipa tehnică, să fie dezvoltată colaborarea științifică cu unele instituții din străinătate, precum și realizarea în producție a materialului vegetal. Experimentările "in vitro" efectuate la stevia au demonstrat că preparatele chimice și zahărul din alimentația diabeticiilor pot fi înlocuite cu produse obținute din materia primă a acestei plante. Tehnicile de culturi "in vitro" capătă o aplicație largă în legătură cu obținerea

și folosirea masei vegetative, precum și a biomasei și suspenziilor celulare pentru utilizarea acestora în extracția substanței monozaharidice pure.

În funcție de cele expuse apar următoarele perspective:

- inducerea și obținerea masei de calus (biomasei) pentru producerea industrială a compușilor monozaharidici puri;
- inițierea de suspenzii celulare în vederea selectării unei linii înalt productive de substanțe farmaceutic active;
- manipulări "in vitro" în vederea obținerii variațiunilor somaclonale și a liniilor morfogenetice noi;
- obținerea liniilor somaclonale pentru selectarea plantelor rezistente la virusi;
- inducerea embriogenezei somatice pentru obținerea semințelor biotecnologice.

Desfășurarea studiilor în această direcție poate conduce la implementări comerciale de mare valoare pentru industria farmaceutică și cea alimentară, precum și aprofundarea colaborării cu alte țări dezvoltate sau în curs de dezvoltare. În această ordine de idei ar fi de mare perspectivă crearea în Moldova a asociației "Moldstevia", care ar coordona problema abordată și ar uni toate instituțiile capabile să realizeze acest program la nivel statal. Prin urmare, ar fi binevenit efortul general, remarcat de altfel și pe plan mondial, atât în sectorul privat, cât și statal, pentru a susține finanțarea programele de dezvoltare a biotecnologiilor vegetale.

REFERINȚE:

1. Azema T., Derid E. Regeneration "in vitro" from leaf explants of *Stevia rebaudiana* Bertoni and its productivity "in vivo" // VIII Simposion Național de microbiologie industrială și biotecnologie. București, 1995.
2. Handro N., Hell K., Kerbau G. Tissue culture of *Stevia rebaudiana* a sweetening plant // *Planta medica*, 1977, 32, p. 115-117.
3. Бодруг М.В. Выращивание *Stevia rebaudiana* Bertoni в Ботаническом саду АН Молдовы // Третья Українська конференція з медичної ботаніки. Тези доповідей, Київ, 1992, р. 105.
4. Шаферт Е.Э., Чеботарь А.А. Развитие мужской генеративной сферы у стевии (*Stevia rebaudiana* (Bertoni Hemsl.) в условиях южного берега Крыма // Изв. АН РМ, 1992 № 6, р. 10 – 18.

Stevia rebaudiana (Bert.) Hemsl is a plant coming from Paraguay and according to Ruiz and collab. (1988) presents interest due to its contents of glicozides (steviozide and rebaudiozide) being 250-300 times sweeter than sacharose (according to Hendro and collab., 1977). The vegetative mass of the plant serves as a natural sweetener. Bearing in mind that the substances mentioned above are not used through glucidic metabolism, the products received from this plant can be used for diabetic patients (in the country of its origin Stevia is used as decoction, serving as hypoglycemiant). Besides, Stevia contains etheric oils and tars used as food and pharmaceutical dye-stuff.

At present Stevia is not acclimatized in Europe and its classic reproduction by grafts is difficult because of the virotic contamination and other infections. The seed reproduction under these conditions is not possible.

Methods of "in vitro" culture in this sense get their large application in connection with the obtaining and use of vegetative mass, as well as biomass and cell suspensions used for the extraction of pure monosacharidous substance.

A wide application of Stevia in the pharmaceutical and food industries is possible by solving the solution the following biotechnological problems:

- Introduction of the mass of callus for implementation in the industry to receive pure monosacharidous compounds;
- Initiation of cell suspensions in order to select high productivity lines of pharmaceutical active substances;
- Manipulation "in vitro" in Stevia in order to receive somaclonal variation for new genetic varieties;
- Usage of somaclonal variation and cell line selection for tolerance improvement against viruses;
- Introduction of somatic embryogenesis in order to receive biotechnological seeds;
- Microclonation and multiplication in Stevia as means of receiving of nonvirotic plants.

Initiation of bilateral studies in these directions can lead to high value comercial implementation in the field of pharmaceutic and food industry and to further development of co-operation with the Republic of Moldova.

Introducere în semiotica economică

Silvia HARNĂU

Centrul de Semiotica Economică al ASEM

Preocuparea de a da un curs convergent unor activități divergente sub aspect formal, de a le unifica, mai ales din punct de vedere metodologic printr-un element comun, este o orientare caracteristică cercetării științifice de secol XX. Drept urmare, au apărut și apar discipline noi, mai exact, "superdiscipline", care își revendică arii de acțiune tot mai largi, se suprapun cu altele, făcând aproape imposibilă delimitarea barierelor.

Se poate pune întrebarea: "de ce apar?" Din necesitatea reală de umplere a unui gol, ori căutarea, inventarea lor, reprezentă un "hobby", o "găselină" în pas cu moda pentru unii cercetători?

Răspunsul privind încadrarea într-o anume categorie motivatională poate fi dat în funcție de eficiență, respectiv de rezistență în timp a fiecărei dintre ele. Dar, indiferent de factorul determinant, studierea în sine a unui fenomen din perspectiva interacțiunilor are un caracter constructiv. Stimulează gândirea asociativă, ieșirea din tradiționalismul unor bariere formale, valabile pentru alt timp, într-un cuvânt, comunicarea. Or, a nu ține cont că am intrat de mult în era interdisciplinarității, înseamnă a nega evidența.

Dacă pentru lansările din ultimii ani ale unor științe este prematură formularea unui verdict, despre cibernetică, marketing ori teoria sistemelor putem afirma că sunt realizări de marcă ale acestei tendințe cu substrat integrativ. Lor li se adaugă semiotica, știință care își extinde permanent aria de acțiune asupra celor mai ascunse esențe ale umanului, dirijând implicarea lor în social. Termenul "semeion", care este de origine grecească și se traduce prin semn, îi trădează sfera preocupărilor.

Dar ce este de fapt, semiotica?

Știință care se ocupă cu studiul semnelor din natură și societate.

Acesta este cel mai general mod de a o defini, însă, poate, și cel mai apropiat de însăși esența ei. O caracteristică mai detaliată, cu referiri directe la

mijloacele de exprimare în cadrul comunicării, găsim în Enciclopedia Britannica:

"Semiotica studiază semnele ce implică folosirea cuvintelor (lingvistica), a tonului vocii, a temporului sau desenului (paralingvistica), a mișcărilor corpului și gesturilor (kinesica) și a comunicării dintre animale".

Iată, deci, că frecvența echivalare a semioticii cu lingvistica este total nejustificată, cea din urmă constituind doar o parte, și nu întregul. Având drept deviză "semnul potrivit la locul potrivit", semiotica ne ajută, pe baza unor principii bine determinate, să ne orientăm în cadrul comunicării. Adică, să putem "călători" în acel "Imperiu al semnelor" în care se transformă orice domeniu ce constituie, la un moment dat, sfera noastră de interes.

Semnul a existat dîntotdeauna, materializat mai întâi în gest și mai apoi în cuvânt. Astfel, pornind de la cele mai rudimentare reprezentări și ajungând până la codificări gestuale, vocale și grafice complexe, omul primitiv și-a exteriorizat la început propriile trăiri, pentru ca apoi să comunice, prin semnele devenite semnale și simboluri, mesaje pentru semenii săi.

De la "tam-tam"-urile și dansurile ritualice la enunțurile fumigene ori ideogramele în care se asociază pentru prima dată reprezentarea unui obiect cu o idee abstractă, semnele ce constituie limbaje non-verbale de acest tip pregătesc terenul pentru apariția cuvintelor. Ele vor da profunzime comunicării, lărgindu-i, totodată, aria de contact. Apare, aşadar, limbajul verbal rostit sau scris.

Implicarea în social a semnelor devine din ce în ce mai evidentă pe măsura evoluției factorului uman și a progresului tehnicoc-științific. Cu toate că "tonul" cercetărilor în domeniu a fost dat încă din antichitate, abia în veacul nostru semiotica își obține statutul binemeritat. Astfel, dacă celebrul Leibniz, fondatorul iluminismului german, este considerat unul dintre cei mai de seamă înaintași - el face din cal-

cului matematic o parte componentă a teoriei semnelor - rolul de întemeietor îi revine lui Gh. S. Peirce, matematician, fizician și filosof. Deși unele surse îi atribuie întărietatea logicianului american Ch.G. Morris ("Fundamentele teoriei semnelor", 1938), este incontestabil faptul că noțiunile de bază, rămasse neschimbate până astăzi, îi aparțin lui Peirce (1839-1914). De exemplu: triunghiul semiotic, format din semnul propriu-zis, obiectul reprezentat și interpretatorul semnului. Aceasta nu înseamnă, însă, că nu apar în permanență elemente noi, că "știința semnelor" nu se perfecționează. Din contra, iar ritmul acestei perfecționări se accelerează odată cu aparierea de prezent. Iată deci că nuanța oarecum ironică din afirmația lui Umberto Eco privind "vârsta" semioticii e justificată pe deplin: "Este o știință Tânără (are două mii de ani dar a fost descoperită de curând) și se dezvoltă zi de zi". Desigur, se dezvoltă în paralel cu diversificarea sistemelor de comunicare, determinându-le, uneori, procesul evolutiv sau extinzându-și aria de implant.

O serie de noi direcții au apărut treptat, manifestându-se astăzi pe diverse meridiane. Există deja secțiuni ca: semiotica logică, antropologică, lingvistică și literară, semiotica mijloacelor de comunicare în masă, a medicinii sau a artelor. În ultimii ani, li s-a adăugat și semiotica economică.

Perspectiva semiotico-economică

În economie, perspectiva semiotică a fost promovată mai întâi de marketingul american, pentru ca apoi cel european, francez și german cu precădere, să se evidențieze din ce în ce mai mult. Mai ales prin activitățile de lansare pe piață a unui produs sau serviciu.

Publicitatea este cea care pe la începutul anilor '60 a făcut, cu timiditate, primii pași spre asocierea semiotică-marketing. Însă faptul că publicitatea a lăsat amplioare în deceniile șapte și opt nu înseamnă că alte direcții nu au fost abordate. Spre exemplu, încă din 1959 cunoscutul cercetător american Sydney Levy a deschis un nou drum în problema consumatorului cu lucrarea "Simboluri pentru mărfuri".

Primul Congres Internațional de Studii Semiotice (organizat de Asociația Internațională de profil - Milano, 1974), iar peste doi ani Primul Congres Internațional de Semiotică din Germania de Vest oferă mesajului publicitar un nou spațiu de manifestare, ca reprezentant al angrenajului semiotic. În octombrie 1979, tot în Germania de Vest, în cadrul Atelierului Internațional de Metodică, Terminologie și Istorie a Semioticii, tematica publicitară s-a plasat din nou în centrul atenției.

Aștept, se poate observa că o tradiție oarecare s-a întărit treptat în Europa cu mult înainte de "marele moment" american.

În iulie 1986, un eveniment "istoric", precum a fost definit, a avut loc la Universitatea de Nord-Vest din Evanston, Illinois: **prima conferință internațională de marketing și semiotică**, organizată de Sydney Levy (Universitatea de Nord-Vest) și Jean Umiker-Sebeok (Universitatea Indiana-Bloomington). "De ce istoric?" se întreabă Jean-Charles Chabat, unul din "cronicarilă" întâlnirii. Și tot el răspunde: "Pentru că este un eveniment tot atât de important ca descoperirea de stereoхимie a lui Pasteur".

Această întâlnire marchează, de fapt, concretizarea punctelor de convergență dintre semiotică și marketing. Au prezentat comunicări reprezentanți de elită ai marketingului american (John Sherry, Michael Solomon, Henry Assael etc.), precum și o serie de cercetători europeni. De această dată au fost aduse în prim-plan alte probleme de marketing, ce au pus în umbră, oarecum, tematica publicitară. Astfel, "consumatorul semiotic și-a îmbogățit adolescența târzie cu un nou punct de vedere științific privind ciclul de viață al produsului" ca să-l mai cităm o dată pe J.-Ch. Chabat. Iar un alt francez, Jacques Durand, a dovedit eficiența aplicării semioticii în cercetarea de marketing. Materialele prezentate au fost publicate, un an mai târziu, în culegerea "Marketing și semiotică", Berlin, 1987.

Anul 1989 aduce două manifestări internaționale dedicate semioticii de marketing: întâlnirea de la Copenhaga și Simpozionul Internațional de la Indianapolis (SUA).

În cadrul celui de-al cincilea Congres al Asociației Internaționale de Semiotică (12-18 iunie 1994) - Berkeley, California (SUA), s-a instituit chiar o secțiune de marketing, condusă de germanul Winfried Noth.

O confirmare că interesul pentru confluentele dintre semiotică și marketing preocupă un număr tot mai mare de cercetători este și afluxul de lucrări prezentate la Conferința Internațională de la Kassel (Germania, 20-23 martie 1995), în cadrul secțiunii "Publicitate". Reproducem, pe scurt, tematica și ideile principale ale cătorva dintre ele, pe care am avut posibilitatea să le parcurgem, prin bunăvoie prof. dr. hab. Arcadie Evdosenko, reprezentantul oficial al Republicii Moldova în Asociația Internațională de Semiotică (facem următoarea precizare: dintre statele ex-URSS, numai Moldova și Federația Rusă

au reprezentanți în Comitetul Executiv al acestui forum mondial, format din 38 de țări).

Leif Kristensen (Copenhaga). Imaginea magazinului

Autorul pornește de la premisa că o companie detailistă trebuie să facă cunoscut conceptul de bază al businessului său prin intermediul imaginii firmei. El propune câteva modalități de creare a acestei imagini în funcție de nivelul de percepție al cercului de consumatori vizat. Compară spațiul magazinului cu o scenă, făcând apel la o serie de accesorii care, mănuite de regizorul-marketolog, se transformă într-un întreg arsenal semiotic. Astfel lumina, mobilierul, culoarea, personalul de serviciu devin actorii principali ai acestei înscenări.

Giulia Ceriani. Invitație la călătorie: implicațiile vitrinei în procesul de comunicare

Sunt tratate relațiile semiotice dintre magazin ca angrenaj comercial - și vitrină ca reprezentant al acestuia pe de o parte și relațiile dintre vitrină și potențialul client pe de alta.

H. Kalkofen și M. Strack (Gottingen). Semiotica unei campanii publicitare electorale la TV

Se propun o serie de "rețete" semiotice după principiul: "punct ochit, punct lovit".

Patrick Hetzel (Lyon). Studiu semiotic privind raportul produs /publicitate în lumea modei: cum contribuie publicitatea la creșterea valorii produsului.

Aportul semioticii în analiza presei întreprinderii (Christiane Legis Desporter și Catherine Bitoun), **Proverbe în publicitatea ungară** (Ana Tothne Litovkina), **Discursul comercializării și constituirea subiectului** (Attila Kiss), **Jocurile "Kelly" ca mijloc de etalare a strategiilor pragmatische și non-verbale în comunicarea de afaceri la nivel intercultural** (Susanne Niember) - iată alte câteva lucrări prezentate cu aceeași ocazie, la Kassel. Ele vin să sublinieze, o dată în plus, implicarea din ce în ce mai profundă a semioticii în problemele ce vizează relațiile de piață.

Faptul că în ultimii ani legăturile dintre semiotică și marketing au devenit foarte strânse este un adevăr de necontestat. Nu se pot trece cu vederea manifestările și publicațiile din întreaga lume care consacră din ce în ce mai mult spațiul acestei asocieri. Dar ea are, totuși, un caracter restrictiv. Or, limitarea numai la marketing ca arie de implant diminuează cu mult acel potențial benefic de care s-ar putea profita prin raportarea semioticii la ansamblul științelor economice.

Lipsa unei platforme-program vizând o mișcare semiotico-economică, inexistența unei periodicități a manifestărilor dedicate în exclusivitate acestui fenomen ne-au făcut să ne determinăm poziția. Adică, să ne alăturăm celor care, aflați deocamdată în minoritate, fac o dublă încercare:

- de a pătrunde "semiotic" și în alte sfere ale economicului;
- de a contribui prin soluții eficiente la "îndiguirea" albiilor unui domeniu de cercetare distinct (înțînd cont, bineînțeles, de aspectul interdisciplinar al problemei).

Cercetările efectuate pe parcursul a trei ani ne-au adus la convingerea că a extinde aria de implantare a principiilor semiotice în economie este un act de strictă necesitate. Pentru că, de exemplu, în management, sectorul finanțier-bancar sau relațiile economice internaționale "știința semnelor" simplifică, accelerează și, totodată, asigură buna desfășurare a unor operațiuni.

În definirea noului domeniu, grupul nostru de cercetare a pornit - spre deosebire de altele - de la următoarea premisă:

Mecanismul economic este un mecanism de comunicare.

Cauzele de blocaj, precum și modalitățile de anulare sau preventire a acestuia sunt analoage.

Drept urmare a acestei analogii, principalul obiectiv ce se impune a fi luat în considerație este reducerea riscului de blocaj.

Cum? Prin crearea unor programe de tip semiotic - "terapeutice" pentru prezent și "profilactice" pentru viitor.

Astfel, privită din această perspectivă, **semiotica economică este**:

Un domeniu de cercetare ce vizează găsirea celor mai adecvate modalități de utilizare a elementelor semiotice în cadrul comunicării de tip economic la nivel de micro - și de macrosistem.

Așadar, în cadrul Centrului de Semiotică Economică, suntem preocupăți îndeosebi de aspectul aplicativ al acestei asocieri. Or, fie că e vorba de marketing, management, finanțe-bănci-asigurări sau relații internaționale, aceste domenii reprezintă doar cadrul care furnizează acel ansamblu de semne, semnale și simboluri necesar soluționării unor probleme cu caracter economic. Iar în lucrările pe care le vom elabora pe parcurs, noi, cei care formăm colectivul Centrului, vom încerca să argumentăm valabilitatea perspectivei semiotico-economice în mediul autohton.

PRELUCRAREA TEXTELOR PRIN MIJLOACE ELECTRONICE: DESPĂRTIREA ÎN SILABE

COMPARTIMENTUL I

dr. ing. Viorel BEJAN
U.T.M.

Cuvânt înainte

Procesarea computerizată a textelor de limbă română în cadrul sistemelor de tehnoredactare presupune și realizarea operației banale, dar absolut necesare, de despărțire a cuvintelor în silabe la trecerea dintr-un rând în altul. Segmentarea cuvintelor este indisperabilă mai ales în cazul coloanelor de ziar, înguste prin însăși natura lor.

În unele publicații periodice chișinăuiene se remarcă efectele nedorite ale segmentării inadecvate a textelor. Spațiile excesiv de mari dintre cuvinte și litere sunt cauzate de ne-segmentarea textului redactat. Adesea, pentru a evita spațieri supărătoare, se purcede la segmentarea manuală a cuvintelor, care, fiind efectuată, bănuim noi, în mare grabă, cauzează grave erori ortografice.

Pentru a exclude asemenea efecte negative, sistemele de tehnoredactare computerizată oferă facilitatea de segmentare automată a cuvintelor, dar numai în cazul unor limbi străine. Efortul nostru a fost îndreptat spre "instruirea" calculatorului în procesarea corectă și a textelor de limbă română. Modulele de segmentare își demonstrează capacitatea în ameliorarea aspectului grafic și ortografic al unei publicații. Se remarcă și avantajul economic al acestora.

Efectul practic al lucrării constă în prezentarea unui algoritm care, preluând un cuvânt la intrare, să dea la ieșire varianta segmentată a acestuia, în conformitate cu normele limbii române. Algoritmul a fost pus la baza unor module de segmentare elaborate pentru un șir de sisteme de tehnoredactare sau editare moderne precum sunt "Aldus Page Maker", "Ventura Publisher", "Microsoft Words" s.a., toate rulând sub Microsoft Windows.

Expunerea se va baza pe enumerarea, într-o formă algoritmică precisă, a regulilor

silabației abordând cele două principii - morfologic și fonologic.

Să precizăm noțiunile utilizate în lucrare, în special pentru cei intenționați să implementeze pe calculator algoritmii prezentați. Noțiunea de **cuvânt** va desemna orice secvență de litere. Literele sunt grupate în litere pentru vocale (pe scurt - **vocale**, abreviat *V*) și litere pentru consoane (pe scurt - **consoane**, abreviat *C*).

Clasa *V*, a vocalelor, include următoarele litere:

a ā â e i î o u y

Clasa *C*, a consoanelor, include literele:

b c d f g h j k l m n p q r s ş t ţ v w x z

În algoritmii prezentați nu se face o deosebire specială între vocalele *i* și *â*.

Cuvintele care au în componență lor cratima sau apostroful nu vor fi luate în considerare în această lucrare.

1. Două principii de segmentare: morfologic și fonologic

În principiu, cea mai banală modalitate de a "instrui" calculatorul să despartă cuvintele în silabe ar consta în enumerarea tuturor cuvintelor în cadrul programului. Această soluție este greu de acceptat, mai întâi de toate din cauza complexității (cine s-ar încumeta să tasteze un dicționar cuprinzând toate cuvintele posibile?). Pentru stocarea tuturor cuvintelor ar fi necesari mai mulți megaocteți de memorie RAM.

De aceea, vom căuta modalități mai "algoritmice" de segmentare, pornind de la normele generale ale limbii române moderne.

Regulile actuale de despărțire a cuvintelor în silabe se împart în două categorii.

Prima categorie include reguli bazate pe analiza **morfologică**. Conform acestor reguli, "în cuvintele compuse din cuvinte întregi,

elemente de compunere sau fragmente de cuvinte, în derivatele cu prefixe și în unele derivate cu sufixe se preferă despărțirea în silabe ținând seama de elementele constitutive atunci când „cuvântul este analizabil sau măcar semianalizabil” (DOOM).

Pentru exemplificare, enumerăm câteva cuvinte în conformitate cu normele morfologice.

a) **cuvinte compuse:**

alt-fel, bună-stare, bin-oclu, de-spre, drept-unghi;

b) **derivate cu prefixe și prefixoide:**

bio-sferă, dez-avantaj, micro-scop, sub-linia;

c) unele **derivate cu sufixe și sufixoide:**

elico-pter, micro-scop, miz-antrop, savant-lic, vârst-nic.

În cele trei situații enumerate, cratima de despărțire în silabe este pusă între părțile constitutive ale cuvintelor.

Cea de-a doua categorie - regulile **fonologice** - include reguli bazate pe pronunțarea cuvintelor. O regulă de acest gen este: “dacă există o singură consoană între vocale despărțirea se face înaintea consoanei” (DOOM). De ex.: *ca-să, fa-ce, le-ge* etc.

Regulile fonologice se aplică în următoarele situații:

a) asupra întregului cuvânt - în cazul cuvintelor simple (caz în care regulile morfologice nu au efect);

b) asupra părților constitutive ale cuvintelor - în cazul cuvintelor compuse sau derivate, segmentate mai întâi conform regulilor morfologice.

Deci, regulile morfologice, având “prioritate” față de regulile fonologice, trebuie aplicate la primul pas de segmentare. Regulile fonologice se vor aplica la cel de-al doilea pas de segmentare.

2. Algoritmul general de segmentare

Precum s-a concluzionat în secțiunea anterioară, procedeul de segmentare a unui cuvânt include doi pași.

La primul pas se încearcă segmentarea morfolitică a cuvântului. Dacă cuvântul este compus, derivat cu prefixe sau derivat cu unele sufixe, atunci el este separat în părți constitutive, iar cratima este pusă între aceste părți; în caz contrar primul pas nu are efect.

La cel de-al doilea pas se realizează segmentarea fonologică a părților constitutive ale cuvântului, obținute la primul pas. Dacă cuvântul nu este compus și nici derivat cu afixe, atunci segmentarea se aplică asupra întregului cuvânt.

Această ordine de acțiuni este valabilă în cazul segmentării manuale a unui text. Pentru a instrui și calculatorul să despartă cuvintele (fără ca acesta să știe “pe de rost” toate cuvintele existente), cei doi pași se vor efectua într-o anumită manieră.

Schema bloc generală a algoritmului de segmentare este prezentată în fig. 1. Blocul 1 identifică caracterul compus al cuvântului de segmentat. În caz de insucces, blocul 3 va încerca identificarea prefixului și a sufixului în cadrul cuvântului. Segmentarea pur fonologică a cuvântului sau a porțiunilor acestuia este incorporată în blocurile 1 și 3. Deci, fiecare din aceste blocuri conțin elemente de segmentare atât morfologice, cât și fonologice. Blocurile 1 și 3 vor fi elucidate în continuare.

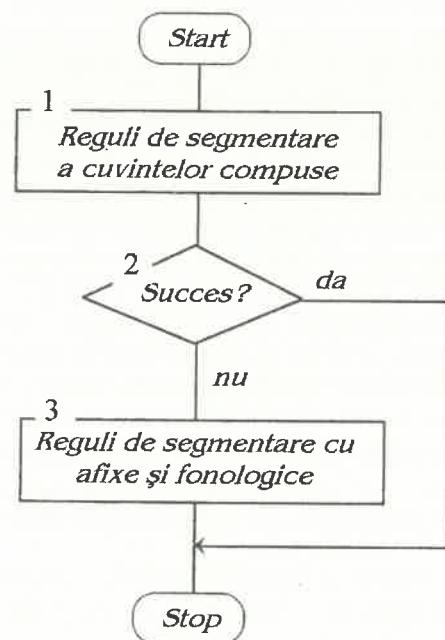

Fig. 1. Schema bloc generală a algoritmului de segmentare

Dicționarul de segmentare

Precum a fost menționat, nu ne propunem să enumerăm, în cadrul programului, absolut toate cuvintele împreună cu pozițiile de segmentare. Programul va include numai o listă restrânsă de cuvinte, numită **Dicționar de**

segmentare, necesară pentru segmentarea morfologică a cuvintelor. Structura Dicționarului va fi elucidată în secțiunile următoare.

"Principiul riscului minimal"

În lipsa unui dicționar complet de cuvinte, vor exista situații când modul de segmentare a cuvintelor nu poate fi stabilit univoc.

Fie se cere de segmentat un cuvânt care începe cu secvența *deza*...

Pe de o parte, *dez* ar putea fi un prefix, deci, cratima ar trebui pusă după *z* (ca în cuvântul *dez-acord*).

Pe de altă parte, dacă *dez* nu este prefix în acest cuvânt, atunci cratima ar trebui pusă înainte de *z*, conform regulilor fonologice (ca în cuvântul *de-zastru*).

În situații de acest gen, algoritmii prezenți în lucrare se vor baza pe "principiul riscului minimal", care constă în punerea cratimei în poziții sigure ale cuvântului; în pozițiile mai dificile se va evita punerea cratimei, probabil eronate.

De aceea, cuvintele *dezacord* și *dezastru* vor fi segmentate incomplet (dar corect): *dezacord* și *deza-stru*. Conform același principiu, cuvinte ca *deal* și *real*/nu ar trebui segmentate deloc, deoarece calculatorul "nu știe" în care din aceste cuvinte vocalele *ea* sunt în hiat.

Totuși, pentru a realiza segmentarea completă a celor mai frecvente cuvinte, acestea pot fi declarate în Dicționarul de segmentare.

Se va reține, deci, că în lipsa unui dicționar complet, segmentarea unor cuvinte (mai puțin frecvente) nu va fi decât parțială. Datele practice arată că aceasta nu afectează calitatea segmentării textelor în cadrul sistemelor de tehnoredactare.

3. Segmentarea morfologică

3.1. Segmentarea cuvintelor compuse

În conformitate cu regulile bazate pe analiza morfologică, segmentarea cuvintelor compuse se efectuează la joncțiunea părților semnificative (DOOM, NOOP).

Exemple: *alt-fel*, *bună-stare*, *când-va*, *drept-unghi* etc.

Acest gen de segmentare se va baza pe definiția cuvintelor compuse în cadrul Dicționarului de segmentare.

3.1.1. Enumerarea cuvintelor compuse în cadrul Dicționarului de segmentare

În mod evident, toate cuvintele compuse pot fi grupate în cuvinte derivabile (ca *bu-năstare*, *dreptunghi* etc., care se declină după număr și caz) și cuvinte nederivabile (ca *altfel*, *cândva* etc.).

În cazul cuvintelor derivabile, o intrare în Dicționar va specifica numai partea fixă a cuvântului, iar partea variabilă (de la finele cuvântului derivabil) va fi marcată prin caracterul "*" (care semnifică "orice secvență de litere, inclusiv vidă").

Iar în cazul cuvintelor nederivabile, vom conveni ca intrările corespunzătoare să fie marcate prin caracterul ".", adăugat după ultima literă a cuvântului.

În ambele situații, pozițiile de segmentare vor fi marcate de caracterul "-".

Deci, fragmentul de Dicționar care stabilește modul de segmentare a cuvintelor compuse prezentate anterior va conține următoarele intrări:

...
alt-fel.
bu-nă-st*
când-va.
drept-unghi*
...

Pentru a spori productivitatea algoritmilor de segmentare, Dicționarul va preciza nu numai cratimele "morfologice", ci și cele "fonologice" din partea fixă a cuvântului (de ex., intrarea *bu-nă-st** conține și cratima "fonologică" *bu-nă*).

Lista cuvintelor de acest tip poate fi extrasă din dicționarele ortografice (DOOM sau DOEOM), în care caracterul morfologic al silabației este marcat prin abrevierea "*sil.mf.*". Evident, se vor enumera numai acele cuvinte, pentru care regulile fonologice (vezi secțiunea 4), aplicate mecanic, ar genera erori. De ex., cuvântul compus *bunăvoiță* nu trebuie inclus în Dicționar, deoarece algoritmii fonologici, aplicați impropriu asupra întregului cuvânt, ar da aceeași variantă (corectă) de segmentare: *bu-nă-vo-in-ță*.

Intrările trebuie alese într-un mod în care să se acopere toate formele cuvintelor derivabile (de ex.: *bunăstare*, *bunăstarea*, *bunăstării* etc.), evitându-se eventualele interferențe cu alte cuvinte.

3.1.2. Algoritmul de segmentare a cuvintelor compuse

Algoritmul de segmentare a cuvintelor compuse se bazează pe scanarea Dicționarului.

Procedeul începe cu căutarea intrării de tip "cuvânt nederivabil", care să coincidă cu cuvântul de segmentare (se vor parcurge numai intrările marcate prin "."). În caz de succes, cuvântul se va segmenta conform informației din Dicționar. De vreme ce intrarea găsită conține atât cratime "morfologice" cât și "fonetice", acest procedeu va realiza segmentarea completă a cuvântului.

De ex., dacă cuvântul de segmentat este *alt-fel*, iar Dicționarul este cel prezentat în secțiunea anterioară, atunci se va obține silabația *alt-fel*.

În situația când nu se va găsi definiția potrivită, se va continua cu parcurgerea intrărilor de tip "cuvânt derivabil" (marcate prin caracterul "**"). Drept potrivite trebuie considerate acele intrări care se conțin integral în cuvântul de segmentat, cuvântul din Dicționar trebuie să reprezinte un fel de "prefix" al cuvântului de segmentat, fiind egal sau mai scurt ca acesta. Dacă există mai multe intrări potrivite, se va alege cea mai lungă.

În cazul găsirii unei intrări potrivite, informația din Dicționar se va utiliza pentru segmentarea părții fixe a cuvântului. În continuare, pornind de la ultima cratimă specificată în cadrul intrării potrivite, din cuvântul de segmentat se va extrage porțiunea variabilă, care se va segmenta în mod fonologic.

De ex., în cazul cuvântului *bunăstării* și a intrării *bu-nă-st**, se va obține partea finală *stării*; segmentarea părții fixe, conform Dicționarului, este *bu-nă-*, iar segmentarea fonologică a părții variabile este *stă-rii*. Deci, răspunsul este *bu-nă-stă-rii*.

În situația când nu se va găsi nici o intrare potrivită, se va trece la segmentarea cu afise și fonologică, în conformitate cu fig. 2.

Prezentăm în fig. 2 schema bloc a acestui procedeu. Algoritmul prezentat reprezintă implementarea blocului 1 din fig. 1.

3.2. Segmentarea cuvintelor derivate cu afise

3.2.1. Segmentarea cuvintelor derivate cu prefixe

Derivarea cu prefixe constă în adăugarea în radical, în poziție proclitică, a unei particule

neautonome numite **prefix** (sau **prefixoid**, dacă particula este împrumutată din altă limbă).

Exemple:

dezacord = *dez* + *acord*
supersonic = *super* + *sonic*

În conformitate cu normele morfologice, segmentarea acestor cuvinte se realizează la junctura prefixului cu radicalul: *dez-acord*, *super-sonic*.

Evident, nu toate cuvintele care conțin secvențele *dez* sau *super* sunt derive cu prefixe, de ex.: *dezastru*, *superb* și.a. Astfel de cuvinte se segmentează conform regulilor fonologice: *de-zas-tru*, *su-perb* etc.

Pentru segmentarea cuvintelor vom împărți toate prefixele în două grupuri:

1) **prefixe certe** - sunt secvențele care reprezintă prefixe propriu-zise în majoritatea cuvintelor ce le conțin, iar numărul cuvintelor în care respectiva secvență nu reprezintă prefix și nu este separată de restul cuvântului este suficient de mic.

De ex., secvența *super* reprezintă un prefix în majoritatea cuvintelor ca *supernovă*, *supersonic*, *superproducție* și.a., segmentate în mod morfologic, cu excepția unui număr limitat de cuvinte nederivate, ca *superb*, *superior* etc., care trebuie segmentate în mod fonologic. În cazul cuvintelor *superbe*, *superbele* și.a., deși secvența *super* nu este prefix, aceasta va fi separată de restul cuvântului în urma segmentării: *su-per-be*, *su-per-be-le* etc. Deci, secvența *super* poate fi considerată drept prefix cert.

2) **prefixe incerte** - sunt secvențele care în unele cuvinte reprezintă prefixe, iar în altele, destul de numeroase, sunt componente ale radicalului.

De ex., secvența *dez*, prefix în cuvintele *dezacord*, *dezarmare* și.a. nu este prefix într-o mulțime de cuvinte ca *dezastru*, *dezertor*, *dezirabil* etc.

Ambele grupuri de prefixe vor fi enumerate în Dicționarul de segmentare.

Enumerarea prefixelor în cadrul Dicționarului de segmentare

Pentru definirea unui prefix vom accepta următoarea sintaxă. Prefixele certe vor fi marcate prin caracterul "-", iar prefixele incerte - prin caracterele "-?", scrise după ultima literă a prefixului. În cazul prefixelor certe, ca-

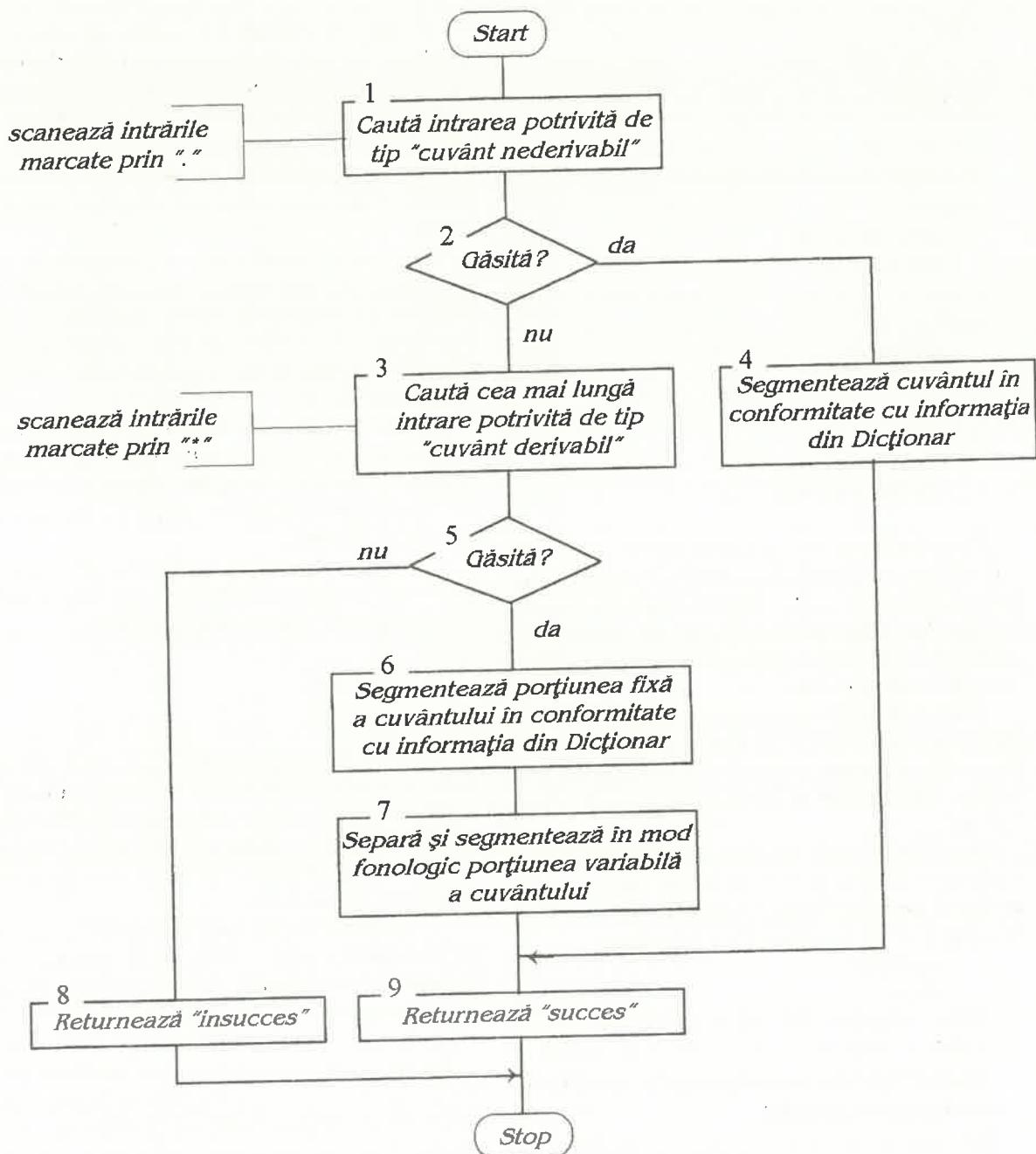

Fig. 2. Schema bloc pentru segmentarea cuvintelor compuse

racterele “-” vor marca și pozițiile de segmentare (fonologică) a prefixului.

O definiție de tip “prefix cert” trebuie urmată de o listă completă de cuvinte, în care respectiva secvență, nefiind prefix, nu trebuie separată de restul cuvântului.

O definiție de tip “prefix incert” poate fi urmată de o listă de cuvinte frecvente, care conțin secvența respectivă. Aceasta va micșora numărul de cuvinte segmentate parțial.

Cuvintele-excepții, enumerate împreună cu prefixele, se supun aceleiași sintaxe ca și cuvintele compuse (secțiunea 3.1.1.).

Exemple de prefixe certe:

su-per-
 su-perb.
 su-perbi.
 su-pe-ri-or*
 su-pe-ri-oar*
 ...

i-zo-
I-zol-da

...
re-tro-

Exemple de prefixe incerte:

dez-?
dez-a-cord*
de-zas-tr*

...
in-?
in-activ*
i-no-cen*

...
intra-?
in-tran-si-gen*
in-tra-șco-lar*

Precizăm că în cazul prefixelor certe, cuvintele-excepții ca *superbi*, *superbeș*.a. nu trebuie enumerate, deoarece separarea mecanică a secvenței *super* de restul cuvântului, ca în cazul prefixelor, nu constituie o eroare de segmentare.

O listă de prefixe este dată în (LR). Cuvintele derivate cu prefixe și segmentate în mod morfologic sunt marcate în dicționarele ortografice (DOOM și DOEOM) prin abrevierea "sil.mf".

În același mod în care sunt enumerate prefixele certe, pot fi definite unele componente ale cuvintelor compuse. Astfel, dacă în Dicționar se vor specifica intrările:

ne-mai-
nici-

atunci enumerarea cuvintelor compuse ca *nemaiștiut*, *niciodată* etc. nu va fi necesară.

Algoritmul de segmentare a cuvintelor derivate cu prefixe

În cazul în care se constată că cuvântul de segmentat conține un prefix cert enumerat în Dicționar, despărțirea se va face între prefix și restul cuvântului. În continuare, secvența-prefix va fi segmentată conform definiției din Dicționar, iar restul cuvântului - ca un cuvânt aparte, restartând procedeul de segmentare.

De ex., cuvântul *supersonic* conține prefixul cert *super*, care se va separa de radical. Conform Dicționarului, segmentarea prefixului este *su-per*. Restul cuvântului - *sonic* - se va segmenta ca un cuvânt aparte, obținându-se *so-nic*. Deci, silabația este *su-perso-nic*.

În cazul prefixelor incerte, secvența respectivă nu poate fi nici separată de restul cuvântului, nici ignorată, deoarece ar rezulta segmentări eronate. De ex., în cuvintele cu secvența *ine...* despărțirea nu se poate face nici înainte de *n*, nici după *n*, dacă nu se cunoaște exact natura secvenței *in* (compară: *in-e-gal*, *i-ne-lar*).

În aceste situații se va proceda în conformitate cu "principiul riscului minimal". Mai întâi se va segmenta întreg cuvântul în mod fonologic. În continuare se vor șterge toate cratimele nesigure (probabil eronate) din zona prefixului incert.

De ex., în cazul cuvintelor *inegal* și *inelar* se va obține mai întâi varianta fonologică *i-ne-gal* (eronat) și *i-ne-lar*. Stergând cratimele nesigure, se vor obține silabații incomplete, dar corecte: *ine-gal* și *ine-lar*.

Pentru a micșora numărul de cuvinte frecvente segmentate parțial, acestea ar trebui enumerate în cadrul Dicționarului:

...
in-egal*
i-ne-lar*

Să elucidăm în continuare care din cratimele obținute la baza de segmentare fonologică a cuvintelor cu prefixe incerte trebuie considerate drept cratime nesigure. Se remarcă două situații generale în care sunt probabile erori de segmentare:

1) prefixul incert este terminat cu un grup consonantic de tip ...VCC...C, iar segmentarea fonologică a separat componentele acestui grup, sau

2) restul cuvântului începe cu un grup consonantic CC...CV..., iar segmentarea fonologică a separat consoanele acestui grup.

Ambele segmentări sunt eronate, dacă prefixul incert este un prefix propriu-zis în cadrul cuvântului dat, deoarece ar rezulta silabe constituite numai din consoane.

De ex., în cuvântul *inegal* cratima fonologică între *i* și *n* este eronată, de vreme ce prefixul (real aici) *in* nu poate fi segmentat *i-n*. În cazul cuvântului *intrașcolar* conținând prefixul incert *intra*, cratima fonologică între *ș* și *c* este eronată, deoarece rădăcina cuvântului nu poate fi segmentată *ș-colar*.

Deci, cratimele obținute între consoanele unui grup consonantic de la finele prefixului incert sau din porțiunea imediat următoare,

precum și între vocală și grupul consonantic final al prefixului trebuie considerate drept cratime nesigure.

De menționat că pentru unele cuvinte cu prefix incert (de ex.: *intrare*) nu se va constata nici o cratimă nesigură, cuvintele fiind segmentate corect și complet (*in-tra-re*). Evident, aceste cuvinte nu trebuie specificate în Dicționarul de segmentare.

Algoritmul de ștergere a cratimelor nesigure este prezentat în secțiunea următoare. Acest

procedeu va fi valabil și în cazul sufixelor incerte.

Procedeul de segmentare prezentat este parte componentă a algoritmului dat în fig.3, în care pașii de segmentare cu prefixe, cu sufixe și fonologică sunt înglobați într-un singur procedeu pentru o mai bună productivitate a viitorului program.

Blocul 1 scanează toate intrările de tip "prefix cert" (marcate prin "-?") ale Dicționarului căutând cele potrivite. Dacă există

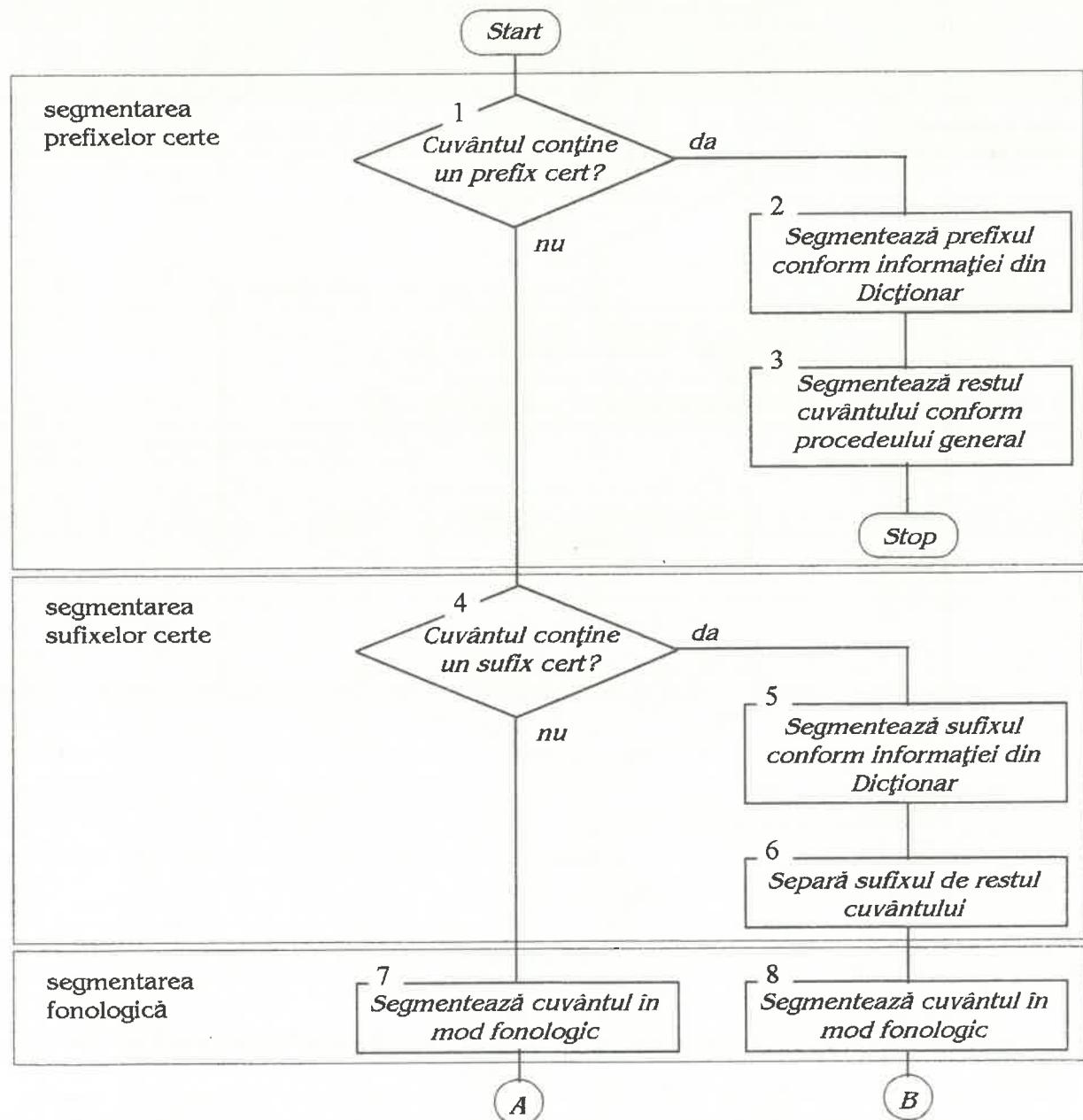

Fig. 3. Segmentarea cu ăfixe și fonologică

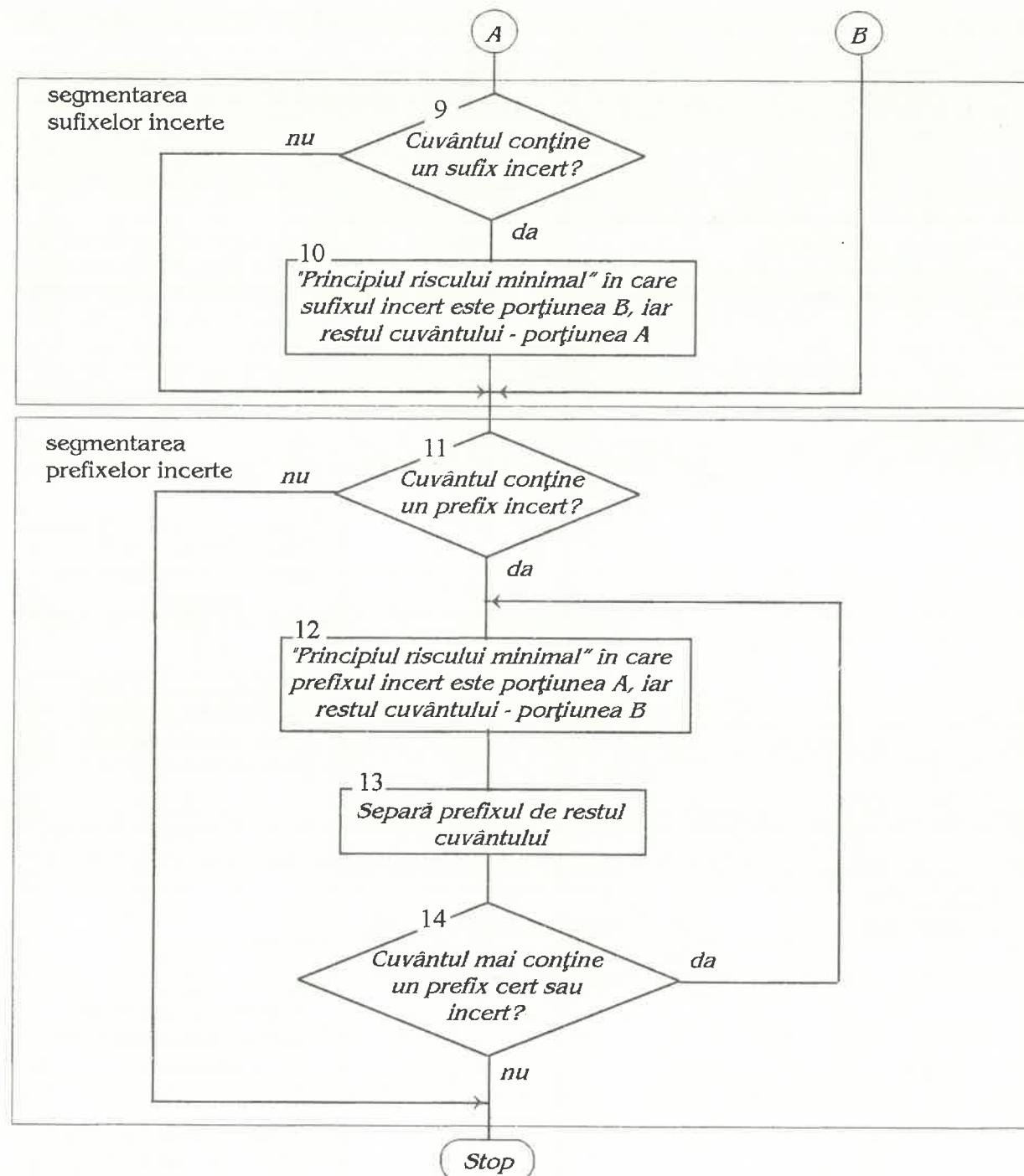

Fig.3. (continuare)

mai multe intrări potrivite, se va alege cea mai lungă.

Dacă prefixul cert este găsit, el se separă și segmentează conform informației din Dicționar. În continuare, blocul 3 reia segmentarea

restului cuvântului aplicând recursiv procedeul general.

Precizăm că cuvintele-excepții ca *superbi*, *inactiv* etc., enumerate împreună cu prefixele în cadrul Dicționarului, au fost deja segmentate

încă la faza de despărțire morfologică a cuvintelor compuse.

Dacă cuvântul nu conține un prefix cert, atunci se va încerca segmentarea sufixelor (secțiunea 3.2.3). Cuvântul rezultat, segmentat și în mod fonologic, va fi în continuare analizat de blocul 11, care încearcă tratarea prefixelor incerte, iar blocul 12 va șterge cratimele nesigure.

Se remarcă că tratarea prefixelor certe și incerte se realizează în mod ciclic, de vreme ce un cuvânt poate conține mai multe prefixe.

De menționat că dacă Dicționarul conține mai multe intrări potrivite, atunci se va lua în considerație cea mai lungă. De ex., în cazul cuvântului *intrașcolar*, conținând intrările potrivite *in-?* și *intra-?*, se va opta pentru *intra-?*.

Dacă cuvântul de segmentat nu conține nici un afix, atunci are efect numai procedeul de segmentare fonologică.

Algoritmul prezentat în fig.3 reprezintă implementarea blocului 3 din fig.1.

Bibliografie

(DOOM) Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române. - București: Editura Academiei, 1989.

(DOEOM) Dicționar ortografic cu elemente de ortoepie și morfologie. - Chișinău: Redacția Principală a Enciclopediilor Moldovei, 1991.

(LR) Ion Toma. Limba română pentru elevi, studenți și profesori. Compendiu de teorie și aplicații practice. - București: Editura Niculescu SRL, 1994.

(NOOP) Norme ortografice, ortoepice și de punctuație ale limbii române. - Chișinău: Lumină, 1990.

(OOLR) Petrache Dima. Ortografia și ortoepia limbii române. - Chișinău: "Știință" 1994.

(IO) Ion Z. Dumeniuk ș.a. Îndrumar de ortografie. - Chișinău, 1990.

(DOLR) Flora Șuteu, Elisabeta Șoșa. Dicționar ortografic al limbii române. - București: Editura Vestala și Editura Atos, 1993.

КУРСЫ AGEPI

AGEPI продолжает подготовку кадров по вопросам охраны промышленной собственности. С сентября 1996 года планируется проведение следующих курсов:

N Наименование курсов

- 1 Курсы повышения квалификации для менеджеров патентных служб
- 2 Курсы повышения квалификации для юристов
- 3 Курсы подготовки патентных поверенных
- 4 Курсы патентоведения для всех отраслей экономики
- 5 Курсы подготовки экспертов для работы в AGEPI
- 6 Стажерство в AGEPI

Планируемая дата начала занятий

16 сентября
1 октября
15 октября
28 октября
11 ноября
по мере поступления ходатайств

Знания, полученные на курсах, помогут организовать работу по изобретательству, избегать нарушений патентного законодательства, грамотно решать вопросы, связанные с охраной промышленной собственности.

Курсы проводятся в AGEPI, по желанию могут проводиться в организациях и предприятиях.

Обучение ведется по утвержденным учебным программам, которые по же-

дению могут быть дополнены, расширены или сокращены.

Занятия начинаются, если сформирована группа в количестве не менее 10–12 человек.

Стоимость обучения на курсах 1, 2, 3, 4 составляет 300 лей.

Курсы 5 и 6 – бесплатные.

Справки по телефонам

49-30-16 (доб. 3), 44-01-19
(Анисимова Л.И.).

Neurologia funcțională (Concepte, abordări, perspective)

prof.univ. dr.hab. Ion MOLDOVANU, Victor VOVC
U.S.M.F."N.Testemițanu"

Metoda clinico-morfologică a neurologiei clasice nu totdeauna permite explicarea unor fenomene clinice. De exemplu, în maladie Parkinson, maladie cu defect organic stabilit, pacientul se poate debarasa completamente de deficitul motor existent în anumite stări particulare (somn, stres, emoții). Explicarea acestui fenomen necesită o lărgire a frontierelor disciplinei neurologice și poate fi abordată, după părerea noastră, în conformitate cu conceptul neurologiei funcționale (NF).

Însăși noțiunea de NF poate avea câteva sensuri diferite. Pentru neurologia clasică termenul "funcțional" era conceput ca o antiteză a noțiunii de organic, adică leziune organică. De exemplu, J.-M. Charcot consideră că la pacienții cu isterie e prezentă o "leziune dinamică" (J.-M. Charcot, 1985).

Alt aspect al termenului de funcțional vine de la noțiunea de "stare funcțională a creierului", noțiune inspirată direct din cadrul "teoriei activării" (arousal theory, O.B. Lindsley, 1951; J. Hassett, 1978). Starea funcțională a creierului depinde, conform autorilor respectivei noțiuni, de nivelul de activare a acestuia. Elaborată și dezvoltată în cadrul școlii moscovite, această abordare referitor la pacienții cu maladie Parkinson conține și următoarea afirmație: "Particularitățile clinice și electrofiziologice... sunt determinate, pe de o parte, de focalul lezional, iar pe de alta, de starea funcțională a creierului" (A. Vein și colab, 1982).

O altă interpretare a termenului "funcțional" în neurologie poate fi legată de analiza unei funcții concrete. Această abordare, asupra căreia intenționăm să insistăm în articolul dat, presupune răspunsul la câteva întrebări concrete.

Primul răspuns ar trebui să fie dat la întrebarea privind legătură funcției concrete (mersul, respirația, funcția sfincteriană) cu

procesele (neurofiziologice, psihofiziologice, neurochimice, electrochimice etc.) responsabile de această funcție. Neurologia clasică "gândează" funcția motorie tulburată, de exemplu, în contextul leziunii organice a tractului piramidal, extrapiramidal, cerebelului etc., și mai puțin în termenii deregării unui sistem funcțional cerebral ce integrează realizarea funcției respective. Actualmente e cert că leziunea organică deregalează nu numai structura respectivă, ci provoacă o disfuncție în întreaga activitate a "sistemului funcțional" în viziunea lui P.K. Anohin (1968).

Al doilea moment presupune constatarea voluntarului și involuntarului în cadrul funcției concrete în anumite condiții fiziole și patologice, precum și a structurii relațiilor dintre aceste două mecanisme fundamentale: voluntar și involuntar.

Cea de-a treia chestiune ține de aportul unor mecanisme de alt ordin și de alt nivel și anume - mecanismele legate cu scopurile și sensurile pur umane ce au o influență de control a unui registru de acțiuni și deci repercușiuni în mecanismele reglatoare ale funcției concrete. Mecanism "pur umane" sunt considerate aceleia care nu există în lumea animală și care sunt conceptualizate în paradigma de "socializare a funcției" (P.Tișcenko, 1983) în contextul scenariului cultural la care vom mai reveni. Altfel spus, influențele socio-culturale "împletează" în maturizarea funcției umane în ontogeneza determină prezența fenomenului semantic ca reglator al funcției umane.

Așadar, "neurologia funcțională" în viziunea noastră prezintă o analiză integrală a funcțiilor concrete în condiții fiziole sau patologice adresată către sistemul funcțional, către raportul dintre voluntar și involuntar și către mecanismele de reglare semantică a funcției concrete.

Unele posibile aplicări ale concepției de NF pot fi realizate în cazul câtorva situații.

Funcția respirației. De rând cu programul biologic (metabolic) al reglării respirației cu un sens biologic bine determinat, (menținerea nivelului gazos al organismului), există și scopuri nerespiratorii ale sistemului de respirație. Funcția de producere a vocii este una din cele mai importante pentru om. Vorbirea în care vorcea ca "material brut" e furnizată prin mișcări de expirație e de ordin social. Scenariul cultural (textul, partitura etc.) "reglează" de fapt respirația după legi nebiologice care se suprapun pe programul biologic-metabolic (I. Moldovanu, 1988). Această reglare culturologică a respirației e un model concret în care se produce reglarea prin sens a funcției concrete (mining regulation). Respectiva modalitate de reglare e valabilă pentru majoritatea (dacă nu pentru toate) funcțiile motorii. Așadar, o "lectură" dublă - cauzală și de sens a funcției - intră în arsenalul metodologiei în cadrul abordării neurologiei funcționale.

Chinezile paradoxale. Aceste fenomene deocamdată misterioase sunt probabil cele mai convingătoare în a sugera necesitatea constituirii unei noi neurologii aptă să le explice. Neurologia funcțională, credem noi, ar avea o asemenea menire.

Chinezile paradoxale rămân cu adevărat enigmatische pentru mentalitatea neurologiei clinico-anatomice accentuând relativitatea și caracterul incomplet al cunoștințelor noastre referitor la organizarea actului motor. Un parkinsonian somnambul demonstrează o abilitate motorie uimitoare în timpul plimbărilor sale nocturne; un conducător de orchestră suferind de aceeași boală, completamente rigid, este adus pe scenă într-un cărucior și se debarasează de "corsajul" său maladiv în timp ce dirijează un concert; sau am putea aduce exemplul unui alt parkinsonian întuit la pat care s-a salvat întrecându-i pe alții în panica unui incendiu. Aceste și alte cazuri cunoscute din publicații și din experiența clinică demonstrează necesitatea unei abordări netraditionale pentru a fi înțelese.

Chinezile paradoxale la pacienți cu distonie musculară (de exemplu, torticolisul) se manifestă prin dispariția defectului motor la schimbarea stereotipului cinetic (dans,

patinaj, ciclism etc.), la schimbarea corpului în spațiu (poziție orizontală, anumite gesturi, mișcări etc.) sau micșorarea excitației sensoriale (ochelari întunecăți la blefarospasm).

Prin urmare, se poate afirma: chinezile paradoxale indică prezența la om a unor programe motorii "de rezervă" care se declanșează în anumite condiții specifice: modificarea stării funcționale a creierului, transformări ale patternului motor al mișcărilor, schimbarea poziției corpului în câmpul gravitațional, oscilarea intensității percepției senzoriale.

E cert că fenomenele chinezilor paradoxale ne vorbesc despre importanța sistemelor funcționale influențate doar parțial de leziunea organică și dependentă de o diversitate de factori psihologici, comportamentali, legați de patternul motor, de factorul gravitațional, de afluxul senzorial și probabil încă de mulți alți factori. Studiul respectivilor factori în vederea sesizării "logicii" miraculoase a sistemului funcțional, ce deține atâtea posibilități neexplorate deocamdată, e unul din scopurile neurologiei funcționale.

Tulburări de mers. În remarcabilul articol al lui Nutt și colaboratorii (1993) e prezentată o nouă abordare referitor la deregările mersului. Autorul introduce în arsenala examenului clinic o serie de probe cunoscute mai bine fizilogilor decât clinicienilor: reflexe de menținere a poziției verticale sau a verticalității, reacții de suport, reacții posturale, reacții de salvare etc.

În ultimul timp se acordă multă atenție analizei poziției și inițierii mișcărilor. Corelarea acestor două stări organizate după principii diferite poate constitui un nou capitol în neurologia contemporană (J. Massion, F. Viallet, 1990; J. Massion, 1994). Prin aplicarea unor metode moderne de înregistrare audiovizuală s-a reușit depistarea a noi fenomene privind deregările de mers și care nu se încadrează în schemele tradiționale ale neurologiei clasice: "mers primar congelat progresiv" (A. Achiron et al., 1993) și sindromul "dificultății începutului de mers" (P.L. Atchison et al., 1993). Realizările neurologiei teoretice și clinice contemporane permit, după toate probabilitățile, să fie creată, după expresia plastică a lui Y. Agid (1990), o "semiologie renovată a mișcărilor".

O variantă de ilustrare clinică a tezei cu privire la voluntar și involuntar în reglarea funcției mișcării o constituie seria de sindroame clinice, unite prin termenul "disocieri voluntar-involuntare". De exemplu: afec tarea automatismului respirației cu menținerea controlului voluntar (sindromul "blestemului Ondinei") și situația inversă - cu afectarea reglării voluntare a respirației și menținerii automatismului acesteia (F.E.Munschauer et al., 1991); dereglerarea mișcărilor voluntare ale globulilor oculari cu menținerea mișcărilor involuntare (reflexe spontane) ale ochilor la boală cu sindromul Stil-Richardson-Olșevski; pierderea capacitatei de a menține capul și corpul în poziție verticală fără dereglerarea mișcărilor voluntare ale acestor segmente (J. Martin et al., 1967); dereglerarea mișcărilor voluntare ale mușchilor mimici cu menținerea mișcărilor automate ale acestora (F. Eblen et al., 1992) și situația inversă (H. Hopf, 1992).

Aceste exemple clinice de disociere relevă importanța chestiunii teoretice a corelației dintre voluntar și involuntar și subliniază un moment de perspectivă pentru viitorul neurologiei - necesitatea dezvoltării cercetărilor în două direcții care pot fi desemnate ca "neurologia voluntarului" și "neurologia involuntarului". Clarificarea corelației dintre voluntar și involuntar constituie una dintre cele mai complicate probleme ale științelor moderne cu privire la om. Această problematică are rădăcini în diverse domenii atât ale fiziolgiei (învățatura despre activitatea nervoasă superioară a lui I.P. Pavlov; concepția fiziolgiei activității aparținând lui N.A. Bernstein), precum și în psihanaliză (concepția inconștientului promovată de S. Freud, 1952). Teoria și practica relației biologice retroactive (biofeedback) ilustrează convingător importanța studierii corelației dintre voluntar și involuntar la om și aplicarea practică a acestei concepții fundamentale. Subtile cercetări neurofiziologice în baza exemplului descris de S. Saraday cu coaut. (1991) asupra reflexului trans cortical au permis relevarea în calitate de unul dintre cele trei componente ale reflexului respectiv "mecanismul corectării voluntare (spontane)". Neurologia modernă conține în formă amestecată și deocamdată nediferențiată ambii muguri ai viitoarelor concepții.

Drept unul dintre modelele neurologice pentru aplicarea concepției neurologiei funcționale poate servi o nouă direcție în neurochirurgie - neurochirurgia funcțională. Ea poate fi determinată ca un ansamblu de metode de acțiune chirurgicală asupra rădăcinilor, căilor conductoare și structurilor neuronale ale SNC, ansamblu bazat pe legitățile anatomo-fiziologice ale proceselor patologice din SNC și având scopul de a schimba patogeneza acestor procese pentru obținerea efectului curativ" (E.I. Candel, 1981). O asemenea abordare într-un astfel de compartiment "radical" al disciplinelor neurologice precum este neurochirurgia subliniază încă o dată vitalitatea și necesitatea unei concepții a neurologiei funcționale.

Din reflecțiile propuse rezultă următoarea concluzie. Dacă în conformitate cu schema clasică "dejeriană" a analizei neurologice (simptom, sindrom → focar topic → nosologie) rezultatul gândirii clinice conduce la diagnosticarea topică și nosografică, atunci algoritmul neurologiei funcționale pune nu numai un diagnostic topic dar și funcțional, adică relevă particularitățile afectării sistemului funcțional, responsabil cu controlul unei funcții concrete. În cazul unor deregări motorii e vorba despre diagnosticul afectării programului motor, legat pe de o parte de un focar concret de afectare, iar pe de altă parte - de contextul comportamentului general și structurile reglării semantice a funcției.

Aplicarea clinică a concepției neurologiei funcționale ne apare într-o elaborare viitoare ca o anumită metodologie clinică, chemată să releve particularitățile tulburărilor respectivei funcții și să formeze în consecință o strategie concretă a normalizării ei, în care e rezervat un rol important metodelor relației biologice retroactive (biofeedback).

În concluzie vedem următoarele scopuri esențiale și sarcini metodologice ale neurologiei funcționale.

Primo. Analiza integrală și profundă a funcției concrete în stare normală și patologică cu relevarea istoriei dezvoltării și particularităților de socializare a funcției, particularităților deregărilor ei (disfuncțiilor); analiza ontogenetică a apariției dezvoltării și dispariției unor anumite fenomene motorii și funcții la copii; studierea

sinergiilor și sinechinezilor patologice și fiziologice; înregistrarea audio-vizuală a anumitor funcții cu modelarea unor anumite situații motorii care ar releva, scoate în evidență esența funcției respective, permitând să studia toate detaliile și posibilitățile maxime ale acesteia. Modelarea și crearea unor asemenea "scenarii" desfășurate a anumitor funcții constituie una dintre sarcinile metodologice ale neurologiei funcționale.

Secundo. Relevarea în fiecare funcție, fenomen clinic a două mecanisme principiale de control - voluntar și involuntar. Una dintre sarcini constă în crearea unui anumit "indice al controlului voluntar", care ar putea să caracterizeze capacitatea subiectului de a controla în mod voluntar anumite automatisme; de exemplu, durata reținerii voluntare a respirației, capacitatea de relaxare sau gradul de frânare a hiperchineziei bolnavului. Toate acestea ar putea caracteriza balanța voluntar-involuntar în limitele unei funcții și concomitent în limitele altor sisteme funcționale. În ultimă instanță, ar putea fi creată o hartă originală a co-relației dintre voluntar și involuntar pentru fiecare funcție a unui subiect concret.

Tertio. Fenomenul clinic necesită o "lecțură" dublă: înțelegerea cauzelor care au dat naștere fenomenului, precum și înțelegerea structurilor semantice care ar putea să joace un anumit rol în realizarea fenomenului. Este greu de imaginat că prezența unei oarecare dereglați a funcției concrete nu atinge mecanismele intime, profund fiziológice ale subiectului. Funcția motorie în esență este psihomotoră și anumite structuri semantice în totdeauna sunt implicate într-un continuum psihomotor. Acest continuum în esență este un cerc: psihic → motor → psihic. Cercul respectiv are o altă organizare decât cea normală, în cazul dereglației funcției concrete. Introducerea unui sir de categorii psihologice în arsenalul de noțiuni caracterizând o funcție concretă este considerată de noi nu numai binevenită, dar și necesară, deoarece ne străduim să cercetăm și rolul specificului pur uman în mecanismele organizării funcției. Noțiunea de reglare semantică indică asupra unui întreg câmp de cercetări necesare în albia neurologiei funcționale.

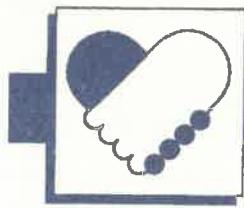
Și ultima. Noțiunea "patternul funcției" ne apare mai euristică pentru sarcinile

neurologiei funcționale decât noțiunea clasică "simptom" sau "sindrom", deoarece reflectă ideea de program psihomotor. În calitate de instrument metodologic al neurologiei funcționale, noțiunea "patternul funcției" pe de o parte caracterizează fenomenul clinic sau fiziolögic concret ca un complex de semne, ca o oarecare caracteristică universală a funcției studiate. Pe de altă parte, Dejours cu coautorii (1966), studiind funcția respiratorie, a înaintat ideea cu privire la aşa-zisa "personalitate ventilatorie", idee ce a pus început unei întregi direcții în cercetările contemporane asupra psihofiziologiei respirației (Guz, Benchetrit, Schea, 1989 - 1995).

În felul acesta, concepția neurologiei funcționale într-o asemenea variantă are menirea să unească un sir de fenomene ale neurologiei moderne având funcții concrete în spațiul activității sale cu scopul explicării acestora și elaborării unor metode principale noi de tratament. Articolul respectiv reprezintă una dintre încercările de conceptualizare a unei oarecare paradigmă, în care o serie de fenomene, insuficient explicate prin abordările existente, pot fi explicate altfel, luându-se în considerare aspectele esențiale ale fenomenului omului.

Bibliografie selectivă:

1. Charcot J.-M. Leçon d'ouverture de la Chaire de clinique des Maladies du Système Nerveux. Oeuvres Complètes, 1985, Tome III, Paris, p. 16.
2. Maission J. Fonctions motrices. Editions Techniques-Encycl. Med. Chir (Paris-France). Neurologie, 1994, 17-002D-10, p. 20.
3. Nutt J.G., Marsden C. D., Thompson P.D. Human walking and higherlevel gait disorders, particularly in the elderly Neurology. 1993, pp. 43, 2, 268-279.
4. Schea S.A., Guz A. Personalité ventilatoire - An overview. Resp. Physiol., 1992, 87, 275-291.
5. Anohin P.I. Biologija i neirofiziologija uslovnogo refleksa. M., "Medițina", 1968, 547 str.
6. Bernstein N.A. Ocerki po fiziologii dvijenii i fiziologii aktivnosti. M., "Medițina", 1966, 349 str.
7. Vein A.M., Golubev V.L., Berzinš Iu. E. Parkinsonism. Riga, "Znanie", 1981.

Ted BLAKE:

“Protecția condiționează beneficiul”

Nu numai țările în curs de dezvoltare și cele în dificilă tranziție spre economia de piață se văd nevoite să recurgă la bugete de austерitate - adesea o fac și cele mai avansate state de pe glob. De regulă, respectiva operație chirurgicală afectează cheltuielile pentru întreținerea aparatului de stat. Astfel, cu câțiva ani în urmă Oficiul de brevete al Marii Britanii (The Patent Office) a procedat la o drastică reducere a personalului său. Evident, primele vizate au fost persoanele mai în vîrstă, printre care și dl Ted Blake, pe atunci șeful secției marketing și informație. Dar, posedând o îndelungată experiență în materie și neacceptând inactivitatea, domnia sa a găsit imediat soluția - a fondat o firmă particulară, "Ted Blake Associates", consultanți în proprietatea intelectuală. De altfel, tot așa au procedat și alți câțiva dintre colegii săi puși în disponibilitate. Și, după câte ne-am putut da seama, n-au avut de pierdut: noile firme au rezistat încercărilor începutului, s-au afirmat și în prezent prospătă.

În cadrul unuia dintre turneele sale în străinătate, dl Ted Blake a poposit și pe lânoi, oferindu-și serviciile pentru un seminar destinat examinatorilor, mandatarilor autorizați și consilierilor în proprietate industrială. Deschizându-i lucrările, dl E. Stașcov, Director General AGEPI, a menționat că unul din scopurile principale ale unor asemenea acțiuni este de a extinde cercul de persoane atrase în arealul de probleme ale proprietății industriale, de a le ține la curent cu noile acte legislative și normative, cu experiența acumulată peste hotare.

Teza fundamentală pe care a expus-o și a argumentat-o convingător oaspetele britanic sună astfel: "Dacă nu e protejată, orice inovație poate fi copiată și comercializată, în avantajul falsificatorului și dezavantajul inovatorului. În schimb, protecția condiționează beneficiul, iar deseori îl și asigură". Căci ce este de fapt brevetul? Nîmic altceva decât o tranzacție dintre stat și inventator, prin care acesta din urmă beneficiază de o sumă de drepturi.

În sprijinul acestor afirmații, vorbitorul a adus numeroase exemple ilustrate de diapositive. De la instituirea Premiului Nobel, în 1901, reprezentanții Marii Britanii în domeniul fizicii, chimiei și medicinei l-au primit de 61 de ori, cei ai Japoniei - numai de 4. Ceea ce înseamnă că Anglia și-a protejat în mod strălucit ideile științifice, fără a urmări însă cucerirea pieții. Pe când japonezii au procedat exact invers: anume pentru a cucerî piața, au dat toată atenția protecției, obținând în cele trei domenii incomparabil mai multe brevete decât britanicii. Ceea ce le-a adus, bineînțeles, beneficiul scontat.

Câteva momente semnificative: pixul a fost brevetat și comercializat în 1944, de atunci, pentru diferite modele și modificării, s-au eliberat 250 mii de brevete. Pe când pentru ca aparatul de fotografiat Kodak să evolueze de la primul model până la cel actual a fost nevoie de numai 100 de brevete. O mare diversitate de inovații protejate putem găsi în industria jucăriilor și jocurilor, cea a ciocolatei și altor dulciuri, a ambalajelor. Foarte receptive la modernizări s-au dovedit a fi

broaștele pentru uși. Iar cel mai comercializat se consideră capacul cu inel pentru "Coca Cola", titularului de brevet revenindu-i o anumită sumă pentru fiecare cutie vândută.

O temă aparte a constituit-o protecția desenelor și modelelor industriale, instituită în 1865. Auditoriului i s-a demonstrat cum a evoluat de atunci designul, în particular cel al veselei și al mobilei. Dar uneori obiect de protecție până și diferite modele de chei pentru mobilă - nimic nu e neglijat! O firmă de fabricare a anvelopelor a recurs la o invenție cu totul neașteptată: când scoți anvelopa de pe roată pentru reparatie, se răspândește un miros foarte plăcut. Se consideră că în felul acesta parfumul de trandafiri se asociază pentru cumpărător cu produsul respectivei firme, făcându-l să dea predilecție "anvelopei cu trandafiri".

O mare atenție a acordat vorbitorul protecției mărcilor de fabrică, de comerț și de serviciu, accentuând că valoarea mărcii crește în proporție directă cu răspândirea și renumele mărfii ce o poartă.

A doua zi, dl Ted Blake a vizitat AGEPI-ul, având o întâlnire cu colaboratorii agenției. Din capul locului, oaspețele a declarat că ar dori să susțină un dialog, preferându-l categoric monologului, ceea ce s-a și întâmplat: auditorul s-a folosit de ocazie pentru a-i pune un mare număr de întrebări. La rândul său, dl Ted Blake s-a interesat de organizarea procentului de examinare, a remarcat diversitatea formelor de informație practicate de agenție - standurile prezentate la expoziții, literatura editată, edițiile periodice.

În încheierea vizitei, s-a convenit ca AGEPI să conlucreze cu "Ted Blake Associates" în mai multe direcții: crearea unui centru informațional al agenției pe bază de CD-ROM; formarea pe lângă agenție a unui serviciu de arbitraj; perfecționarea managementului AGEPI, inclusiv crearea unei Burse a inventiilor; trainingul personalului; programarea inventiilor în sfera asistenței culturale.

Întâlnirea cu oaspețele britanic a demonstrat o dată în plus cât de mult ne dau contactele cu personalități marcante din domeniul nostru de activitate.

În vederea aderării la Protocolul de la Madrid

Delegația Republicii Moldova a participat la cea de-a 27-a sesiune a Adunării Generale a Uniunii de la Madrid privind înregistrarea mărcilor, care s-a ținut la Geneva, în sediul cartierului general OMPI, în perioada 15-18 ianuarie a.c. S-a luat în discuție și a fost adoptată Instrucțiunea Generală la Aranjamentul de la Madrid privind înregistrarea internațională a mărcilor și Protocolul din 1989 la sus-numitul Aranjament, cât și Băremul taxelor la Aranjamentul de la Madrid și Instrucțiunea Generală, necesitatea acestora fiind obligatorie pentru intrarea în vigoare a Protocolului.

A fost menționat faptul că Protocolul este un instrument efectiv pentru a înlătura obstacolele ce împiedică aderarea unor state la Aranjament. Intrarea în vigoare a Protocolului va contribui la lărgirea sferei de acțiune a Aranjamentului de la Madrid și la consolidarea relațiilor dintre sistemele de înregistrare internațională și regională a mărcilor.

O deosebită atenție a fost acordată elaborării regulamentelor procesului de tranziție în ce privește inovațiile, introducerii acestora în sistemul înregistrării internaționale a mărcilor prin Protocol.

Au fost apreciate urmările intrării în vigoare a Protocolului pentru bugetul Uniunii de la Madrid. S-a analizat desfășurarea procesului de ratificare a acestuia de către diferite țări. S-a stabilit data de 1 aprilie 1996 pentru intrarea în vigoare a Instrucțiunii Generale și implicit, a Protocolului.

Importanța Protocolului din 1989 este determinată de faptul că el figurează în lista convențiilor internaționale la care Republica Moldova urmează să adere conform acordului cu Comunitatea Europeană. Pentru a finaliza pregăririle în vederea aderării la Protocol, AGEPI a elaborat întregul set de documente necesare, aflat în prezent în stadiu de examinare de către forurile în drept.

Moldova la "Genius '96"

Sub semnul celebrării a 100 de ani de la promulgarea Legii ungare privind brevetele de invenție, în perioada 20-24 martie curent la Budapesta s-a desfășurat expoziția internațională de prezentare a inventiilor și a noilor idei cu genericul "Genius '96", organizată de Asociația Inventatorilor din Ungaria.

Cu acest prilej Republica Moldova a avut rezervat un stand, persoanelor interesate oferindu-lui-se posibilitatea de participare prin expunerea mostrelor din domeniul proprietății intelectuale.

Având în vedere importanța evenimentului, reproducem integral lista temelor prezentate de către inventatorii din Republica Moldova.

1. Tehnologie de bioconversiune a gazelor combustibile în agricultură (V. Bogdan, V. Rudic, A. Gulea, E. Mârzac).
2. Procedee de înmulțire în masă și de ridicare a calității trichogramei pentru protecția plantelor (L. Gavriliță).
3. Diagnosticarea și reglarea rezistenței plantelor (S. Toma, N. Balaur, M. Atimoșoaie, A. Ștefărță, O. Harciuc, S. Pecerschi, S. Baștovoi).
4. Procedee de obținere a bioregulatorilor naturali și utilizarea lor în agricultură (P. Chintea, A. Jacotă, S. Șveț).
5. Noi produse naturale în medicină (P. Chintea, C. Spănu, V. Bobeico, N. Mașcenco).
6. Substanțe biologic active din clasa craun-eterelor (C. Turtă, V. Șofranci, I. Bulgac, L. Ceapurin, V. Zubarev).
7. Procedeu de obținere a pectinei (V. Andreev, N. Crasnov și alții).
8. Procedeu de producere a dulceței (L. Bantăș, N. Ivăsiuc, L. Aracceev, I. Coroliov).
9. Noi stimulatori ecologice inofensivi pentru creșterea plantelor (Gh. Duca, A. Port, M. Duca).
10. Procedeu de obținere a biogazului (D. Juc, Gh. Duca).
11. Procedee intensive de purificare electrochimică a apelor reziduale și de generare a coagulanților (V. Covaliov, Gh. Duca, P. Brijatâi, O. Covaliov).
12. Sorbenți carboniferi din deșeuri industriale (V. Covaliov, Gh. Duca, O. Covaliov, P. Brijatâi).
13. Echipament de ultrafiltrare pentru purificare și regenerare a emulsiilor (V. Covaliov, O. Covaliov, Gh. Duca).

14. EHD-aparataj pentru regenerarea solvenților organici (M. Bologa, E. Maximuc).
15. Pulverizatoare electrostatice de lichide (A. Bologa).
16. Reductor precesional (I. Bostan, V. Dulgheru, A. Oprea, S. Mazuru).
17. Mașină semiautomată de plantare (V. Bumacov, V. Roșca).
18. Noi aparate medicinale de terapie plasmic-ionică și microchirurgie (V. Rudenco).
19. Noi metode de cercetare a proprietăților materialelor solidificabile (V. Burciu).
20. Noi structuri spațiale reticulate pre-comprimate (V. Burciu).
21. Cârjă (E. Darienco).

În total, la expoziție au participat 220 de unități de specialitate - statale, particulare și individuale - reprezentând 22 de țări. În cadrul compartimentului Republicii Moldova, s-au făcut remarcate invențiile în domeniul biotehnologiei, protecției mediului ambiant, medicinei și aparatului medical, mașinilor agricole.

În ansamblu, expoziția prezentată de Republica Moldova a fost distinsă cu premiul "Husarul", al doilea ca importanță după Grand Prix. Ca și în cazul mai multor premii internaționale de prestigiu, de-numirea provine de la o sculptură cunoscută - în cazul dat, cea a ilustrului artist plastic maghiar Zsigmond Kisfaludi Strobl.

De asemenea, compartimentul național al Republicii Moldova i s-a acordat medalia de aur a Fundației "Intelect" (Bulgaria). Un succes deosebit i-a revenit dnei dr. Lidia Gavriliță de la Institutul academic de metode biologice pentru protecția plantelor, care s-a învrednicit de Medalia de Aur "Henri Coandă" a Asociației Inventatorilor din România.

"Genius'96" a constituit un foarte bun prilej de a stabili contacte cu instituții și persoane interesante să folosească realizările inventatorilor noștri. Vom cita Ministerul agriculturii al Ungariei, Universitatea din Budapesta, mai multe institute de cercetări științifice din țara gazdă - în domeniul cerealelor, geneticii, protecției plantelor.

În final, avem tot dreptul să constatăm că prima participare colectivă a inventatorilor din Republica Moldova, sub egida AGEPI, la o expoziție internațională de peste hotare s-a soldat cu o incontestabilă afirmare.

Cei doi jucători ai Universului

acad. Petru SOLTAN

Oricare dintre noi, cei măcinați de pietrele vieții, coboară dintr-o neuitată copilărie, de pe un munte al poeziei, dintr-un cer al credinței, de pe un Olimp al filosofiei. Pentru mine și copilăria, și poezia, credința, întreaga filosofie, chiar și dragostea dintâi țin de Babilonul Matematicilor. De acolo cobor, unde m-a rătăcit neascultătorul meu subconștient, acel "eu" ascuns și nesupus, ca o proprie umbră de dimineață, întinsă și așternută-n zare de un soare tangent pe linie de deal. Totdeauna când ating această coardă mă trec fiorii.

De câte ori mi-aduc aminte de meritul Matematicilor în explicarea lumii, de atâtea ori încerc emoții.

Bunăoară, sunt cuprins de un tremur când aflu că toată lumea umană de astăzi, chipurile, ține de o singură mamă, de o unică Evă, care a viețuit în Africa acum circa 200 mii de ani. Pe bază de matematică și a teoriei genelor, în special a celor legate de mitocondri, teza se argumentează în mod riguros, fiind repetată de mai multe centre de investigații din lume: că a existat o unică femeie de la care provin toate popoarele.

Așadar, toți acizii dezoxiribonucleici, în cele din urmă, pot fi urmăriți, depărând îndărât ghemul timpului și aplicând o strictă metrică în mulțimea de mutanți, după felul cum curg și converg spre o singură mamă, precum se strâng păraiele de pe dealuri spre o unică matcă.

Pare de neconceput că drept sorginte a tuturor acizilor înglobați în toată rețeaua de mitocondri existenți la ora actuală pe planetă Pământ servește o singură femeie, însă n-ai încotro: aceasta e o repercusiune, o consecință a teoriei probabilităților, știință prea solid fundamentată.

Fără îndoială, Babilonul Matematicilor își are temelia în practica de toate zilele, însă iniția acestei construcții o constituie bâtrâna și înțeleapta Aritmetică care, numită de Karl Friedrich Gauss (1777-1855) regina matematicilor, deservește ca o sclavă, fără oboseală, pe oricine, pe oricare, fie mic ori mare.

Renumitul matematician David Hilbert (1862-1943), captivat de simplețea Aritmeticii și numărul ei mic de postulate — doar patru (axiomele Peano), pornește pe la chindia vieții pe o cale, crezută de el magistrală. Își puse în gând să demonstreze că întreaga Matematică poate fi construită tot atât de simplu precum e și cazul cu Aritmetica sau geometria plană, adică pe baza unui număr restrâns de principii. Acest drum, de aici încolo, după atâtea glorioase descoperiri, avea să-i constituie rostul existenței. Însă un năstrușnic, pe nume Kurt Gödel (1906-1978), la o vîrstă aproape fragedă, undeva prin 1930, ii ieșe înainte și-i retează calea, făcând pulbere și din magistrala și imaginea, și din rostul vieții ce-i mai rămăsese.

De fapt, Gödel demonstrează că blânda Aritmetică e o ființă fără de moarte, deoarece pe lângă cele patru vechi rădăcini își poate face oricâte altele. În cadrul Aritmeticii e posibilă formularea unor asfel de afirmații care nu pot fi nici demonstrate, nici dezmințite. Acest adevăr poate fi ilustrat prin codul de legi al unei țări. Oricât de larg ar fi, oricât de complet ar părea acest cod, totdeauna e posibilă o faptă săvârșită de vreun individ, ieșită din comun, care nu poate fi apreciată în conformitate cu codul existent. Altfel spus, prin legile în vigoare fapta nu poate fi nici explicată, nici condamnată.

Odată acceptată această afirmație, ea trebuie considerată drept o nouă rădăcină, un postulat în plus. Altfel spus, Aritmetica în universul său poate fi explicată printr-un număr infinit de postulate, de legi.

În ceea ce mă privește, mă încumet să extind starea de lucruri din Aritmetică asupra întregii lumi ce ne înconjoară: Universul, atât cel neorganic, cât și cel organic, este guvernă de un număr infinit de legi independente una de alta. Ceea ce face să apară mereu noi științe, iar problemele nerezolvate să devină din ce în ce numeroase, punând la grea încercare atât viețile unor personalități de o aleasă sensibilitate, cât și soarta unor neamuri întregi.

Ca și pe atâția alții, mă atrage nemuritoarea opera de a lui Eminescu și mă preocupă drama vieții sale. În lumina celor spuse mai sus, am ajuns la ferma convingere: l-a distrus multimea de probleme cu care se confrunta lumea și societatea contemporană, creierul și inima lui.

În sprijinul acestui gând fac o trimitere.

Henri Poincaré (1854-1912), marele matematician francez, referitor la faptul cum se comportă creierul în condițiile când se confruntă cu o problemă dificilă, vine cu ipoteza expusă și completată de Jacques Hadamard în "Essai sur la psychologie de l'invention dans le domaine mathématique" (Paris, 1959).

Conform acestei ipoteze, "eu"-l nostru, în linii mari, constă din două componente: conștiința și subconștiul. Conștiința servește pentru a împări anturajul și a soluționa operativ problemele ce ne apar în față. Dacă o problemă nu poate fi rezolvată imediat, atunci partea conștiință o transmite subconștiului pentru a-i găsi soluția. Aceasta din urmă, neștiind de obiceală, zî și noapte caută variante de soluții. Subconștiul examinează sute și mii de variante și apoi, în virtutea proprietăților standard, transmite sus, adică conștiintei, doar câteva răspunsuri. Dacă printre acestea există soluția problemei în cauză, procesul se încheie, cu efect benefic asupra organismului și a personalității în ansamblu. În caz contrar, problema e retransmisă subconștiului pentru formularea altrei soluții. Se poate întâmpla ca acest proces să formeze un ciclu permanent, fără ca problema să-și găsească soluționarea. Se presupune că atunci individul este atacat de tot felul de boli, nevroze, localizate în organele de importanță vitală. În minte lecția publică a neurofiziologului rus Piotr Anohin (1898-1974), academician, în care acesta, în mod ferm, susținea o atare ipoteză.

În situația când numărul de probleme ciclate e mare, individul poate intra într-o criză care poate duce la istovirea organismului, la o stare de depresie sau chiar și la demență, precum credem că s-a întâmplat și în cazul marii noastre mândrii și dureri naționale, cazul lui Eminescu.

Înalta Lăcrămioară a poeziei românești, urcată pe scara multiplelor probleme ale lumii, suie atât de sus încât, vorba lui Arghezi, "și-a înmuiat condeiul de-a dreptul în Luceafăr", căutându-le descântul în adâncul stelelor, cercând să găsească acolo rostul existenței noastre, ajunge să strige: "Oricâte stele ard în înălțime... Ce-or fi-nsămânând, ce vor - nu știe

nime". Si ca de pe un rug se spulberă în scrum, astfel împăcându-și infinitele dureri.

Imposibilitatea creierului de a cuprinde tot ceea ce îl atrage l-a preocupat și pe ilustrul matematician rus Andrei Kolmogorov (1903-1990), membru de onoare al Academiei Române, pe care am avut cinstea de a-l cunoaște îndeaproape. În matematică, remarcă el, problematica s-a ramificat și s-a specializat într-atâtă, încât reprezentanții ei nu se mai pot înțelege între dânsii. Si acest lucru se întâmplă nu numai în cazul când reprezintă diverse domenii, ci și atunci când aparțin unui și același compartiment. Gândul acesta l-a obsedat viața întreagă, l-a chinuit până la ultima suflare.

Speranța de a ne regăsi cătuși de puțin înrudiri între noi vine din partea filosofiei. Zic speranță și nu afirm cu siguranță, deoarece și ea, această "știință a științelor", manifestă aceeași tendință de a-și lungi lista postulatelor, principiilor, doctrinelor, de a se ramifica încontinuu, destrămând pânza cugetului celor mai valoroase personalități din lume.

Și doar conservatismul academilor, al unor clasice universități încearcă să țină piept cumva acestui "dezmat" al ramificării". În frumoasele lor săli, din când în când, ne mai adunăm, mai discutăm, ne mai facem câte un compliment, mai zâmbim, pentru ca apoi, să recunoaștem, să ne reîntoarcem la deprinderile noastre.

O altă speranță de integrare, în opinia multora, ar fi inteligența artificială, adică posibilitățile informaționale pe bază de computere. Rolul academilor, al universităților, centrelor de investigații și cultură în această privință este incontestabil. Dar îndoielile persistă și aici. Acestea țin de dificila problemă a modelării inteligenței umane cu imensa sa aria de manifestări concrete și proprietate de aprofundare. Reușî-va inteligența artificială a ne imita activitatea în toată diversitatea ei, a ne satisface necesitățile vitale, gusturile rafinate în poezie, muzică, pictură, cinema, matematică sau tehnologii? Cred că este foarte problematic. Si în cazul acesta se va face resimțită infinitatea de postulate și legi.

Când vorbim de legile ce guvernează Universul, suntem deprinși a-l împărți în două sublumi: lumea neorganică și lumea vietăților. În viziunea lui Norbert Wiener (1894-1964), aceste două sublumi reprezintă doi jucători ai Universului: cât câștigă unul, tot atâtă pierde celălalt și viceversa. Această ipoteză, în fond, pretinde a da răspuns la eterna problemă: ce este viața și care este rostul ei? Dacă e aşa cum

afirmă Wiener, e firesc a considera că n-a fost în trecut nici un timp când să fi existat un singur jucător, deoarece ar fi fost lipsită de rost o partidă cu un singur participant. Deci, mă incumet a presupune: lumea organică există de când ... lumea. Cei doi jucători ai Universului beneficiază de drepturi egale.

În caz contrar, cum ar putea ca unul din ei să fie explicat în comportarea sa printr-o mulțime infinită de postulate și legi, iar celălalt printr-o mulțime finită? Faptul că la ora actuală nu există vreo ipoteză că de căt acceptabilă în ceea ce privește apariția lumii organice dă apă la aceeași moară. Și dacă e aşa, atunci se poate întâmpla că inteligența artificială e capabilă doar să ne aproximeze pe noi, precum numerele raționale aproximează pe cele iraționale.

Să fie acesta un punct de vedere optimist sau pesimist? Optimismul nostru mi se prezintă ca o linie curbă care crește până la o anumită vîrstă și apoi tot coboară până se stinge cu totul. În situația când inteligența artificială va reuși să producă ceva netrivial, ceva de genul teoremelor demonstreate de Kurt Gödel, atunci am putea vorbi cu siguranță pe un ton optimist.

Privite prin prisma matematicii, enormele realizări în domeniul inteligenței artificiale nu prezintă altceva decât un ansamblu de consecințe pe baza unor postulate finite la număr, chiar dacă ele sunt destul de multe și diverse după conținut. În cazul când inteligența artificială ar putea de la sine, fără intervenția noastră, să formuleze scopuri independente, să rezolve probleme pe care noi nu le punem, am fi nevoiți să bănuim că ipotezele noastre sunt greșite și că viața poate lua naștere datorită unor circumstanțe întâmplătoare. Însă calculele efectuate, cel puțin de academicianul Viktor Gluškov (1923-1982), demonstrează că acest lucru e prea puțin probabil chiar și pentru lumea organică de pe Pământ.

Asta ar fi concluzia dacă admitem ipoteza celor doi jucători. Dar mai există o teorie formulată de matematicienii francezi - cea care afirmă că Universul constă din trei sublumi: lumea particulelor cu viteza inferioară vitezei luminii, și-a-zisa lume a bradionilor în care viețuim și noi; lumea luxonilor, particulele cu viteza luminii; lumea tahionilor, particulele cu viteza superioară celei a luminii. Iar fiecare vîță, celulă, zigot, gamet, fiecare din noi e format din două componente: suportul material și, îmbrăcat pe această, spiritul țesut din tahioni. Cugetarea noastră reprezintă niște

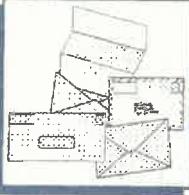
fluizi de tahioni. În lumea tahionilor timpul nu curge, acolo nu există trecut, nici prezent și nici viitor. E un timp cosmic. Moartea noastră înseamnă decorporarea spiritului de suportul material, acesta rămânând în lumea bradionilor. Deci, dacă avem aptitudinea de a vedea mai departe, e doar din considerentul că suntem urcați pe umerii de spirit ai predecesorilor noștri din lumea tahionilor. Visurile, năzuințele tot de acolo vin.

Partea rațională, constructivă, adică cea măsurată, numărată, constituie conștiința și este finită. Aici e limba vorbită, aici e logica, aici se construiesc algoritmii și se respectă regulile de comportare, inclusiv disciplina. S-a demonstrat pe cale experimentală că pentru dreptaci (cei care operează mai bine cu mâna dreaptă) această parte a gândirii noastre se află în emisfera cerebrală din stânga.

Partea irațională - sunetele, culorile, ritmul, bucuriile și în general frumosul și standardele lui - constituie expresia intuiției, fiind plasate în emisfera dreaptă a creierului și formând subconștientul. Între cele două emisfere are loc un permanent schimb de informație.

Aș putea fi întrebăt: totuși, ce e intuiția? Până la ora actuală nu există un răspuns bine definit. Mai știu eu, poate intuiția ține de aceeași lume a tahionilor cu rădăcina în infinit? Autorul teoriei celor trei lumi presupune că în lumea tahionilor e și Dumnezeu. Iar rostul vieții noastre în lumea bradionilor îl constituie aspirația spre bucurii, spre succes. Același Wiener, ne-a definit drept niște forme restante ale propriului nostru succes.

Oricum, avem destule subiecte de meditație. Sar cuveni să explicăm cumva acea infinită curiozitate, acel dor de libertate, neobosită cățărare spre înălțimi a fiecărui individ, oricât de bine i-ar fi, oricât de sus să află. Acest dor îl cred o calitate nu numai înăscută, ci și inexplicabilă pe baza unui număr finit de principii. În fond, cine ne-ar putea ghici intențiile tăinuite, satisfacțiile spre care tindem? Ele intotdeauna rămân o enigmă. Având o îndeletnicire, omul o ridică la rangul de adevărată artă. Dar fără mari sforțări, dacă i-ar permite timpul, adică dacă ar mai avea o viață, ar trece de la o artă la alta. Sunt inclinat să cred că fiecare suflet uman se naște înzestrat cu un enorm potențial de operațiuni abstractive pe care cu timpul le îmbracă în haina poeziei, culorilor de curcubeu ori schemelor de fizică teoretică. În creierul nostru, în modul cel mai economicos, să împachetă infinitul.

Un "dibaci" medaliat își oferă serviciile

De la "Weihnachtmarkt" (Piața de Crăciun) din modestul orașel dă provincie Pfedelbach și până la marile expoziții internaționale - Heinrich Schreiber nu pierde nici o ocazie de a-și etala inventiile. În piață, pur și simplu, le scoate pe o tarabă, la expoziții se face remarcat, cum s-a întâmplat la Nürnberg în 1995, unde a cucerit o medalie de argint, sau, recent, la "Genius '96" de la Budapesta. Folosește expozițiile și pentru a lega contacte cu colegii și în genere cu vizitatorii, cu alte cuvinte, - cu potențialii cumpărători. Collecționează cărți de vizită, notează adrese, telefoane. În agenda sa intrând și AGÉPI-ul, nu a întârziat să ne sosească un răvaș din partea lui Schreiber.

Așa am aflat că Pfedelbach se află în districtul Höhenlohe din landul federal german Baden-Wurttemberg, ținut supranumit al "Poetilor și gânditorilor", dar totodată al meșterilor iscusiți și al "celor care-și storc creierii", ca să redăm o expresie cât mai apropiată de original. De altfel, și noțiunea de meșter de prim rang, pe cât de ingenios pe atât deabil, ar putea fi redată prin substantivul "dibaci", neatestat în atare calitate în limba română, însă fidel esenței fenomenului.

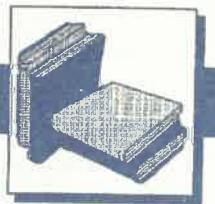
O mare parte din viață Heinrich Schreiber a consacrat-o copiilor, fiind profesor și director adjunct la o școală pentru handicapăți. În paralel, s-a ocupat în permanență cu inventiile și "dibaciile", iar după ce s-a pensionat li s-a dedicat în întregime. La Nürnberg a prezentat un vibrator de beton pentru prepararea acestuia din urmă în cantități mici, necesare,

de exemplu, pentru un zid de grădină, trepte, socluri. Vibratorul se plasează pe o tijă de oțel fixată în mandrina unei mașini de găurit care îl și acționează. Bineînțeles, inovația a fost încadrată în expoziție doar după avizul unui institut specializat, acesta atestând calitatele vibratorului și ale betonului.

La fel de simplă e construcția malaxorului pentru vopsele, cleiuri, rășini lichide și mortare, cuplat și el cu mașina de găurit. De un mare interes promite să se bucure instalația pentru dezghețarea congelatoarelor. Se știe că operația dă mult de futcă gospodinelor, dar și celor ce exploatează instalații frigorifice de proporții. Pentru ca gheata să nu se mai depună direct pe perete, congelatorului, H. Schreiber propune ca ei să fie căptușiți în prealabil cu o folie de plastic. Astfel, apa care se prelinge pe perete se adună la fund și poate fi îndepărtată fără a goli congelatorul de conținut. Cu instalația propusă pot fi înzestrate și congelatoarele aflate în funcțiune.

Personaj colorit, inventatorul își ornamează taraba cu poezii compuse de el pe teme ecologice, protecția mediului fiind a doua sa vocație. Cât despre industria germană, o consideră refractară la inovații: "Ceea ce produce e prea complicat și scump. Dacă ar accepta inventiile mele, nu ar mai avea ce vinde".

Iar odată ce-i așa, Heinrich Schreiber trebuie să cucerească alte piețe, de aceea ni s-a adresat și nouă. Adresa v-o putem pune la dispoziție. Oricum, în ceea ce privește modul de a comercializa inovațiile, avem ce învăță de la "dibaciul" din Pfedelbach.

Cărți rare din colecția Koch

De-a lungul anilor, Biblioteca Universității de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu" și-a câștigat un bun renume prin numeroase acțiuni de real folos pentru specialiștii în materie. Printre cele mai recente merită să semnalăm editarea indicelui bibliografic "Cărți rare din colecția Koch" (alcătuitori: Ludmila Lipcanu, Victoria Dodica, responsabilă de ediție: Elena Bolganschi, directoarea bibliotecii). Reproducând nota ce prefacează ediția și ne introduce în temă, recomandăm noua apariție tuturor bibliofililor, în special, bineînțeles, discipolilor lui Hipocrate.

Științele se formează prin creșteri succesive. Numai urcând înălțimile secolelor trecute poți determina legile dezvoltării lor. Pentru a studia și practica medicina, trebuie să-i dai importanță; și pentru a-i da o importanță vizibilă, trebuie să crezi în ea.

Cu această dispoziție de spirit a fost început lucrul asupra prezentului indice, studiind în limita posibilităților doctrinele medicale antice și moderne.

Față în față cu suma imensă de cunoștințe de care dispune medicina, pare indispensabil ca cititorul să poată recurge la un studiu complet și accesibil, unde va afla răspunsurile la multe din întrebările referitoare la istoria medicinei. Este ceea ce am încercat să realizăm prin prezentul indice. Sperăm să fi reușit pe măsura intențiilor.

Indicele este destinat atât medicilor și studenților mediciniști cât și persoanelor erudite și interesate de problemele istoriei medicinei. S-a simțit necesitatea unui astfel de indice, deoarece medicul trebuie să cunoască istoria medicinei, procesul de găndire, grație căruia medicina a ajuns la înălțimile de astăzi.

Pornind de la faptul că numărul de persoane, care știu despre existența colecției în biblioteca noastră, este infim, ne-am propus să deschidem accesul spre acest tezaur bibliografic. Colecția de care dispunem este o adevărată comoară care nu a fost niciodată valorificată și care ar putea suscita un interes deosebit la cei versați. Ea este o compilare prețioasă de informație medicală pe care trebuie să-o valorificăm și să-o apreciem la justă valoare. Fiind în posesia acestei colecții, suntem în mare avantaj față de alte instituții care nu dispun de așa ceva.

Prin prezentul indice încercăm să reflectăm o mică parte din colecția de carte străină, aflată în biblioteca noastră, care aparținuse medicului german, bibliofilului Richard Koch. În 1937, antifascistul R. Koch s-a domiciliat în orașul Kislovodsk. În 1944 el a dăruit o parte din biblioteca sa Institutului de medicină din Kislovodsk, care în 1945 a fost transferat la Chișinău.

Colecția este estimată la o valoare enormă, incluzând opere ale adevăratelor somități în materie (Hipocrate, Ibn-Sina, Galen, Paracelsus, Caelius s.a.). O strălucire aparte îi dă colecției prezența operei lui Voltaire, apărută în timpul vieții autorului și multe alte cărți de o notorietate impunătoare.

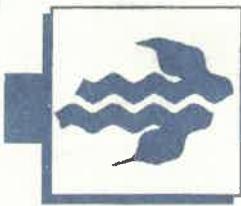
Colecția Koch numără aproximativ 2700 volume de medicină, biologie, filozofie, istorie. În excludisivitate, 150 cărți din sec. XVI-XVIII sunt considerate cărți rare. Toate cărțile din colecție sunt asigurate cu un ex-libris al lui R. Koch și se impun printr-o prezentare grafică: coperta în majoritatea cazurilor este executată în piele sau pergamament, cotorul - cu imprimări, foile de titlu - executate într-un stil gotic.

Indicele este conceput conform unui principiu cronologic, de aceea operele unuia și aceluiași autor sunt plasate în locuri diferite. Titlurile și subtitlurile sunt prezentate în formula exactă de pe foaia de titlu, în limba originalului. Prescurtările sunt admise numai în cazul când în titlu sunt enumerate rangurile și funcțiile persoanei amintite.

Indicele conține adnotări concise în limba română, în care sunt expuse date biografice despre autor, traducerea titlului cărții, un rezumat la conținutul lucrării și particularitățile ei tipografice.

Sunt anexate două indice auxiliare: pe autori și sistematic.

La adunarea generală a colectivului, dedicată bilanțului trimestrului I (caracterizat, de altfel, prin rezultate destul de palpabile), s-a pus accentul pe obiectivele de primă urgență și dintre acestea pe concepția informatizării agenției. Raportorului, dl V. Cojocaru, i-au fost adresate numeroase întrebări, ele denotând atât interesul colegilor pentru problema în cauză, cât și necesitatea de a pătrunde în esența ei. În ultimă instanță, se preconizează ca informația stocată pe calculator să circule în flux în interiorul întregii instituții, asigurând automatizarea locurilor de muncă și o bază de date pentru fiecare secție, de la actele legislative în vigoare și până la starea curentă a aprovizionării tehnico-materiale. Evident, se va modifica radical activitatea examinatorului.

În concordanță cu evoluția tehnică, a fost trasat un program vast de formare a cadrelor, acesta incluzând cursuri de diferit nivel și diverse specialități, inclusiv cele patronate de organisme internaționale de protecție a proprietății intelectuale, precum și schimb de experiență cu oficiile naționale de brevete. La rândul său, AGEPI urmează să organizeze cursuri de consilieri în proprietate industrială la întreprinderi, la institutele de cercetări științifice și la centrele de cercetări-producție. În generă, în perspectiva relansării economiei naționale, e de datoria noastră să resuscităm interesul personalului tehnico-economic față de sfera de protecție a proprietății industriale, să-i selectăm pe cei doritori de a o îmbrățișa, să le asigurăm

stagierarea la agenție. și a mai fost abordat un subiect — cel al relațiilor cu solicitanții, al eliminării oricărora recidive de atitudine formal-birocratică față de cei ce așteaptă de la noi sfat și ajutor.

Pe ziua de 28 februarie a.c. a fost depusă la AGEPI cererea de brevet de invenție înregistrată cu nr. 1000. Titlul: "Procedeu de epurare a apelor reziduale impurificate cu substanțe organice greu biodegradabile". Cererea aparține Universității de Stat din Moldova, autori: O. Covaliov, I. Crețescu, V. Gonțearuc, V. Covaliov, Gh. Duca. În referințele de rigoare se evidențiază valoarea studiului sub aspect chimico-ecologic, caracterul original și eficiența calculată a metodei propuse. Epurarea se obține prin distrucția electrochimică a particulelor policomponente intens colorate, de mare toxicitate.

Din partea "Intellectus"-ului, ne exprimăm sinceră bucurie că în fruntea colectivului de autori se află distinsul om de știință Gheorghe Duca, membru în colegial redațional al revistei.

Considerând acest moment drept o expresie a efortului inventiv continuu depus de cercetătorii de la U.S.M., dl Eugen Stașcov, Director General AGEPI, a adresat lui prof. Gheorghe Rusnac, rectorul Universității, o scrisoare de felicitare în care își exprimă elogiole și cele mai sincere urări de noi succese. Membrii colectivului de autori au fost distinși cu Diplome de onoare ale AGEPI.

**Present aspects
of industrial
property****Inventions
and Inventors**

V. Cojocaru	
<i>The conception of automatization of working places of the Examiners</i>	5
V. Crecetov	
<i>What are the advantages of the franchising</i>	7
V. Sosnovschi	
<i>The industrial property and Customcode</i>	9
A. Moisei	
<i>In the protection of the right granted by the law ..</i>	10
E. Bloschinskaya	
<i>The industrial property of the Republic of Moldova The attempt of statistical analysis</i>	12
G. Bucsha	
<i>Some aspects of the protection of industrial designs in Romania</i>	16
L. Anisimova	
<i>Agreement - the main regulator of the licensing and transfer of technology process</i>	19
A. Timonin	
<i>Technical level of production and its role in the competition</i>	24
T. Popescu	
<i>Counterfeit</i>	26
<i>Victims of the proper renown</i>	28
G. Summerfield	
<i>A practical guide to the acquisition of patent rights in the USA: the relationship between inventors and employers</i>	30
T. Fischer	
<i>The Nature and Transfer of the Intellectual Property Right under American Law</i>	33
M. Andriutsa	
<i>The scientific reasoning of teeth making for the excavator bucket</i>	39
I. Munteanu	
<i>The tissue therapy - a new treatment method of the ache</i>	41

Contents

Attitudes, Problems, Suggestions

- V. Rudic, A.Deseatnic
The national collection of microorganisms 43
- A. Tanase
New sides in the treatment of cronic renal insufficiency 45
- P. Bratu
The notion of technical consent in construction 47

Feminine Valence

- T. Azema
Biotechnology aspects at Stevia rebaudiana Bertoni 48

Communications

- S. Harnau
Introduction into the economic semiotics 52
- V. Bejan
Text processing with electronic means: division into syllables 55
- I. Moldovany, V. Vovc
The functional neurology (conception, approaches, perspectives) 64

International cooperation

- T. Blake
Protections leads to benefit 68
- In the view to joining to Madrid Agreement* 69

Present on the worldmap

- Moldova at "Genius '96"* 70

Reflections

- P. Soltan
Those two players of the Universe 71

From the editorial post

- A "deft" offers his services* 74

Editorial news

- Rarely books from Koch's collection* 75

AGEPI news

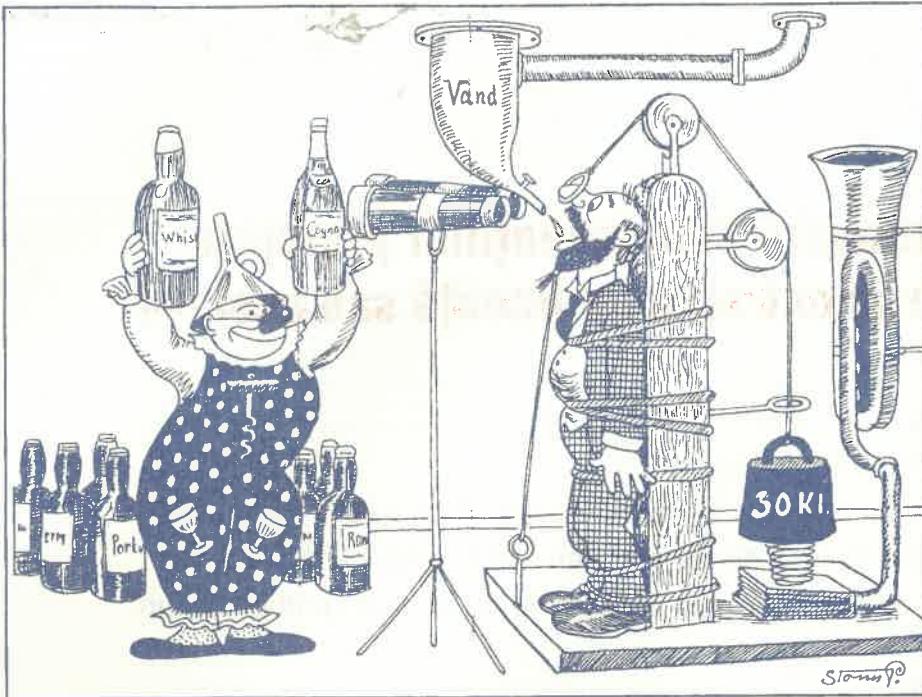
- 76

Advertisements

- 8,11,40,46,63

Inventions exchange

- 79

*În schimb, tot în Danemarca,
a fost brevetată o altă invenție: aparat pentru sanctionarea
contrabandistilor de băuturi spirtoase
(la noi, eventual, ar fi aplicabil și falsificatorilor).*

*Îți rugăm pe cititorii noștri
să încearcă și ei a comenta grafic (sau în orice alt gen)
unele situații asemănătoare
din realitatea imediată.*

Editori:

Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale a Republicii Moldova,
Societatea Inventatorilor și Raționalizatorilor

Colegiul redacțional:

Alisa BERCOVICI, Ion DANILIUC, Gheorghe Duca, Dumitru GHITU, Alexandru
GROMOV (redactor-șef), Anatolie GUDĂM, Eugen ROTARU, Nicanor SOLCAN, Eugen
STAȘCOV (președinte), Grigore TRIBOI, Ilie UNTILĂ.

Tehnoredactare computerizată: *Ludmila RUSNAC*

Imprimat la AGEPI.

© Toate drepturile rezervate AGEPI. Fără autorizație prealabilă, orice reproducere se interzice.